

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม
ของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุดาพร วิจิตชัยชาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2551

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม
ของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุดาพร วิจิตชัยชาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม
ของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

บทคัดย่อ

ของ

สุดาพร วิจิตชัยชาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2551

สุดาพร วิจิตชัยชาคร. (2551). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรม
ด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์,
รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อ
พัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษใน
ห้องเรียนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี
ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนัก
บริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งมีจัดการ
เรียนการสอนแบบห้องเรียนร่วมระหว่างเด็กปฐมวัยปกติจำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยที่มี
ความต้องการพิเศษจำนวน 3 คน และจัดให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็น
ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน เฉลี่ยวันละ 45 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการและแบบ
สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์มาจากการดำเนินการวิจัย
แบบ Single subject design กับแบบ One Group Time – Series เข้าด้วยกัน โดยมีผู้สังเกต
จำนวน 2 คน ด้วยค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.96$ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
ลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดย การทดสอบ
นัยสำคัญโดยใช้การทดสอบของ Wilcoxon Matched Pairs Signed – Rank Test

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม
หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน
ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF PROJECT APPROACH ON YOUNG CHILDREN'S AND
SPECIAL NEED YOUNG CHILDREN'S SOCIAL BEHAVIOR DEVELOPMENT
IN AN INCLUSIVE CLASSROOM

AN ABSTRACT

BY

SUDAPORN WICHITACHAKORN

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 2008

Sudaporn Wichitchaichakorn. (2008). *The Effect of Project Approach on Young Children's and Special Need Young Children's Social Behavior Development in an Inclusive Classroom*. Master thesis. M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Suchinda Kajonrunsilp,Assoc.Prof.Nipa Sripairot.

The objectives of this research were to study the effect of project approach on young children's and special need young children's social behavior development in an inclusive classroom. The samples for this study were 5 – 6 years old boys and girls who were in kindergarten 3 at Kasem Phithaya School, Wattana district, Bangkok Province. This research was conducted during the 1st semester, academic year of 2008. Purposive Sampling technique was adopted to decide one classroom with 12 normal young children and 3 special need young children to be the sample group. Three special need young children were Autistic, Attention Deficit and Cerebral Palsy child. The sample group had experienced project approach activities for 8 consecutive weeks, 4 days a week, and around 45 minute for each day. The instruments for this study were project approach activities lesson plans and social behavior development observation form. The design for this research was implication of Single subject design and One Group Time – Series design. Two observers with RAI (Rater Agreement Index) at 0.96' level record the social behavior development along the 8 weeks. The observation form had prove for the agreement of objectives and item of behavior characteristic with IOC (Item Objective Congruency) between 0.67 – 1.00 level. The Wilcoxon ' s Matched Pairs Signed – Ranks hypothesis test were used to analyze data.

The research result showed that after the project approach activities, the sample group for both 12 young children and 3 young children with special need gain their social behavior. The improvement earned statistic significantly at 0.05 level for both all aspect and each of three social behavior aspect such as, assisting, perceiving, and sharing behavior.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม
ของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ของ
สุดาพร วิจิตชัยชาคร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์กัลยา เทพวงษ์ อาจารย์จินดา น้ำเจริญ อาจารย์มิ่ง เทพक्रमเมือง อาจารย์สุธากกร วสุโกศล อาจารย์บุญณดา โคตรพัฒน์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย (ผู้อำนวยการ แผนกอนุบาล) และ คณะผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้การสนับสนุนและให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษา ขอขอบพระคุณคณะครูและนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเกษมพิทยา ที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณา ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา และขอขอบพระคุณนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ขอบคุณคุณจิรัฐ วิชิตชัยชาคร ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจ ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ที่ให้การสนับสนุนและเปิดมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยและกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

สุดาพร วิชิตชัยชาคร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	10
ความหมายของการเรียนรู้	10
ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	12
วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	13
ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม	19
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม	20
ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	23
รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	28
ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนร่วม	30
ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	31
การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	36
ความหมายของการเรียนร่วม.....	37
ทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม.....	38
รูปแบบของการเรียนร่วม.....	39
หลักในการเรียนร่วม.....	41
เหตุผลในการจัดการเรียนร่วม.....	42
องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ.....	42
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	44
ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	44
ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	46
แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	46
ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	50
บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	57
ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	59
กิจกรรมที่สำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	64
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	65
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	69
แบบแผนการทดลอง.....	69
วิธีดำเนินการทดลอง.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	87
ความมุ่งหมายของการวิจัย	87
สมมติฐานในการวิจัย	87
ขอบเขตของการวิจัย	88
เครื่องมือที่ใช้ในทดลอง	88
วิธีดำเนินการทดลอง	89
การวิเคราะห์ข้อมูล	89
สรุปผลการวิจัย	89
อภิปรายผล	90
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	100
ข้อเสนอแนะทั่วไป	101
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	102
 บรรณานุกรม	103
 ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก	113
ภาคผนวก ข	124
ภาคผนวก ค	132
ภาคผนวก ง	171
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	177

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม	54
2 เกณฑ์การแปลความหมายของกิจกรรมด้านสังคม	67
3 หมายเหตุการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม	69
4 แบบแผนการทดลอง	70
5 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมและรายด้าน	75
6 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการรายบุคคล	77
7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนการทดลองระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง	82
8 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการแต่ละช่วงสัปดาห์	85

บัญชีภาพประกอบ

ตาราง	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	80
3 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่มี ความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายบุคคล	81
4 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความ ต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม.....	84

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การสร้างคนคือการสร้างชาติ การสร้างคนให้มีคุณธรรมนำความรู้นั้น ต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย การมีความรู้ การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมที่มีคุณภาพตั้งแต่วัยเด็ก จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ในวัยต่อมาและเป็นการเริ่มต้นที่ดี การสร้างคนที่มีทั้งความดี ความเก่ง และมีความสุข เป็นคุณภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 10) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาตรฐานที่ 10 ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 31-32) การปลูกฝังความต้องการการเรียนรู้ให้เริ่มด้วยการฝึกให้เด็กสังเกตใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัวของเด็ก สนับสนุนให้เด็กจำ และเรียนรู้การค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2550: 77)

การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาทางด้านสติปัญญา แต่ถ้าหากเด็กมีความบกพร่องในการรับรู้แล้ว ก็จะมีบกพร่องในด้านของการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย อุปสรรคของการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัยเกิดจากสภาพความผิดปกติของร่างกาย ได้แก่ ความบกพร่องทางกาย ทางสายตา ทางการได้ยินและทางการเคลื่อนไหว ความผิดปกติทางด้านสติปัญญา ความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ความบกพร่องทางด้านอารมณ์ ความบกพร่องทางการรับรู้ ซึ่งจัดว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งในด้านการจัดการศึกษา และการให้บริการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทางสังคม เจตคติ และทางด้านเศรษฐกิจ (พิมพ์อำไพ พุกพิบูลย์. 2535: 11) โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยที่จัดในรูปแบบโรงเรียนอนุบาล ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและ พัฒนาการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน (รูปทอง ศรีทองท่วม. 2540: 21) เพราะเด็กถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และจะเป็นผู้ช่วยพัฒนาชาติในอนาคต เด็กทุกคนจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ตามศักยภาพของตน ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครอง โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือด้อยโอกาสในลักษณะใดก็ตาม ซึ่งตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล มนุษย์ทุกคนย่อมมีความ

เสมอภาคและมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี ได้รับการศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ร่วมกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษหรือบุคคลทั่วไป ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านศักยภาพของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในทุกด้าน โดยบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าด้วยสิทธิของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลโดยหวังผลจะลดปัญหาในอดีตที่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากถูกกีดกันจากคนในสังคม จึงทำให้ขาดโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพทันเวลา ซึ่งผลทำให้มีบุคคลที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่มีคุณภาพอยู่เป็นจำนวนมากในสังคมปัจจุบัน (คณะอนุกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2543: 4)

เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกลักษณะว่า “เด็กเหล่านี้มีสิทธิที่จะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี” ทำให้โรงเรียนทุกโรงทั้งประเทศต้องเตรียมความพร้อมในการรับเด็กพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นการเรียนร่วมหรือชั้นเรียนพิเศษ หรือโรงเรียนปกติแล้วแต่กรณี การนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมในระดับอนุบาล มีผลดีต่อการพัฒนาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนร่วมในระดับอนุบาลยังมีผู้ทำการศึกษาค่อนข้างน้อย (กันยา จันทรีใจวงศ์. 2546: 2) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบัน จึงนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมในระดับอนุบาลมากขึ้น โดยจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ หากความพิการเป็นอุปสรรคไม่สามารถเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวได้ ก็จัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ (ผดุง อารยะวิญญู. 2542: 18) การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้ในหลายลักษณะซึ่งมีรูปแบบต่างๆ แต่การจะจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น จะขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็ก (ผดุง อารยะวิญญู. 2542: 223) ในการจัดชั้นเรียนพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนธรรมดา ก็เพื่อป้องกันไม่让孩子รู้สึกถูกละเลยออกจากสังคมและเกิดการว่าเหว ช่วยไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดปมด้อย (สุชา จันทน์เอม. 2536: 110)

สภาพสังคมในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจนในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะมีการพัฒนาและมีความเจริญทางวัตถุนิยมมากขึ้น โดยทุกคนต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเอง (พรณี ข. เจนจิต. 2538: 461; อ้างอิงจาก Maslow. 1945) การพัฒนาทางด้านสังคมสำหรับเด็กวัยนี้ต้องฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกันทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่างๆ ร่วมกับผู้ใหญ่ง่ายๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลง กฎเกณฑ์ต่างๆ ฝึกให้เด็กรู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตน หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชื่นชมผู้อื่น (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 85)

เด็กปฐมวัยโดยทั่วไปชอบเลียนแบบจำ และเชื่อฟังสิ่งที่ตนได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นอยู่เสมอๆ ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว หลังจากที่เด็กเกิดความเชื่อเด็กจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และปฏิบัติตามทันทีที่ความเชื่อนั้นจะฝังลึกจดจำได้ตลอดไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 845) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเลียนแบบ ในกระบวนการสังเกตแบบต่างๆ มนุษย์นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดพฤติกรรมอย่างที่ตนเรียนรู้เสมอไป การจงใจให้เกิดการเรียนรู้ จึงมีบทบาทสำคัญในการเลียนแบบจากการสังเกต มนุษย์จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ให้โทษแก่เขา และมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่เขาพึงพอใจมากกว่า พฤติกรรมที่เขาทำแล้วไม่สบายใจ (พรธนทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2547: 143) ซึ่ง ภรณ์ คุรุรัตน์ะ กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย ควรจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กต้องมีอิสระในการปรึกษาหารือกัน มีการแสดงผลงานความสามารถให้เพื่อนและครูได้เห็น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน ได้รับความสุขในการทำงานร่วมกับเพื่อน ภรณ์ คุรุรัตน์ะ (2540: 21-25)

ซึ่งครูสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน เด็กทุกคนมีพัฒนาการเป็นไปตามวัย และตามความสามารถของเด็กแต่ละคน ภาพที่น่าชื่นชม คือ การที่เด็กปกติผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ที่ได้รับการมอบหมายจากครูประจำชั้น การช่วยเหลือเป็นไป ด้วยความยินยอมพร้อมใจจากการที่ครูได้พูดคุย และให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึก ความอ่อนโยนและความเข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่เริ่มตั้งแต่ปฐมวัยในการจัดการเรียนร่วม จึงเป็นการหล่อหลอมสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปตามธรรมชาติในการให้เด็กที่มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้านอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 83-84)

โดยประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการเห็น การกระทำหรือการสัมผัสความรู้สึก ซึ่งเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมโดยบูรณาการ ความต้องการจำเป็นของเด็ก ความสนใจ ความคุ้นเคย และความหลากหลายในชีวิตเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายความว่าเวลาทำกิจกรรมต้องผ่อนคลายและเอื้อให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ เรื่องราวอย่างต่อเนื่อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2549ก: 63) การศึกษาที่ดีควรเป็นการศึกษาที่กระตุ้นให้ฝึกการสังเกต รู้จักตั้งคำถามกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มิใช่เป็นแต่ฝ่ายรับอย่างเดียว เพราะในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความสลับซับซ้อนขึ้นเช่นนี้ การที่เด็กรู้จักคิด ตั้งคำถาม การสังเกตและใช้เหตุผล การศึกษาที่ดีควรเป็นการศึกษาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนช่างสังเกตรู้จักตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆ รอบตัว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขาเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชาญฉลาด (คณะศึกษาโครงการ การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. 2541: 41) การจัดประสบการณ์

แบบโครงการ (Project Approach) เป็นการสร้างโอกาส และสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของเด็ก เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริงที่เด็กประสบพบเห็น รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ โดยมีประสบการณ์เดิม แรงจูงใจภายในเป็นพื้นฐาน (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2540: 2-9) การเรียนการสอนแบบโครงการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของตัวเอง สำหรับชั้นอนุบาลศึกษาการเรียนแบบโครงการเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้แสวงหาความรู้จากการสืบค้นด้วยการเริ่มต้น สิ่งที่เด็กสนใจไปสู่การค้นคว้าที่ลุ่มลึก เพื่อหาคำตอบที่ต้องการ เด็กจะได้เรียนรู้ด้วยการวางแผนการเรียนและค้นคว้าด้วยตนเองจากการเรียนแบบโครงการนี้นำไปสู่การพัฒนางานย่อยที่เด็กต้องค้นคว้าและลงมือปฏิบัติ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2549ก: 8) การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ก้าวเข้าไปสู่จิตใจของเด็ก ค้นหาประสบการณ์ กิจกรรมและรายละเอียดของเนื้อหาในหัวข้อโครงการจึงเป็นการลื่นไหลไปตามความสนใจของเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสนใจใฝ่เรียนรู้ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 150)

ดังที่กล่าวมาแล้ว การสอนแบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ (Learning Opportunities) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ผ่านกิจกรรมของโครงการ โดยครูมีบทบาทยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็ก อำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระซึ่งสอดคล้องกับหลักการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการสร้างเสริมทักษะด้านสังคมซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการในทุกๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงพิจารณานำแนวคิดและหลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาปรับให้สอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่มีพัฒนาการและความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล โดยโครงการที่เด็กเรียนรู้นั้นจะเป็นโครงการที่ดำเนินการภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของครู จากเหตุผล แนวคิด หลักการที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำวิธีการตามแนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่มีความสามารถและศักยภาพที่ต่างกัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการต่อพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยที่มีการเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยรวมถึงผู้ที่มีความสนใจ นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมในระดับปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนรวม จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นเด็กปฐมวัยปกติ ชาย – หญิง จำนวน 25 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ชาย – หญิง จำนวน 5 คน อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนรวม อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย เด็กปฐมวัยปกติชาย-หญิง จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษชาย จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีอาการออทิสติก (Autistic) 1 คน เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น(Attention Deficit) 1 คน และเด็กที่มีอาการสมองพิการ (Cerebral Palsy) 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมด้านสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1.1 เด็กปฐมวัยปกติ หมายถึง เด็กที่ไม่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและทางร่างกาย

1.2 เด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพความบกพร่องหรือความแตกต่างทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ อันได้แก่

1.2.1 ประเภทออทิสติก (Autistic) เป็นภาวะผิดปกติทางพัฒนาการที่ส่งผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ และส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.2.2 ประเภทสมาธิสั้น (Attention Deficit) ซึ่งเป็นภาวะผิดปกติทางการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถมีสมาธิกับสิ่งใดได้นาน และมีอาการไม่อยู่นิ่ง

1.2.3 ประเภทสมองพิการ (Cerebral Palsy) เป็นภาวะผิดปกติที่เกิดจากระหว่างตั้งครรภ์หรือความผิดปกติแรกคลอด ทำให้มีความผิดปกติของสมอง ส่งผลให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง หรือกล้ามเนื้อลีบ

2. **ห้องเรียนร่วม** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติเรียนร่วมกันในห้องเรียนเดียวกัน

3. **พฤติกรรมด้านสังคม** หมายถึง การที่แสดงออกเชิงบวกของเด็กที่สะท้อนถึงความรู้สึกที่ดีที่ได้กระทำเพื่อให้ผู้อื่นและสังคมยอมรับ โดยมีการปฏิสัมพันธ์ที่ถ้อยคำซึ่งกันและกันด้วยการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกัน โดยจำแนกได้ดังนี้

3.1 การช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ การช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จ การร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรม และการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูด

3.2 การยอมรับ หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษขณะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยสะท้อนถึงพฤติกรรม ความชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน การให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกันและการ ยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่น

3.3 การแบ่งปัน หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษโดยการกระทำหรือคำพูดในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง การพูดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกัน และการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่นใช้

4. การจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับครู ผู้ปกครอง เพื่อน บุคคล วัตถุ สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม เป็นการศึกษาในหัวข้อเรื่องที่เด็กสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้ สิ่งที่ศึกษาเกิดจากความสนใจหรือปัญหาของเด็ก ศึกษาลงไปในรายละเอียดของเรื่องนั้นและเด็กได้แสวงหาค้นคว้าคำตอบด้วยตัวเอง มี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่สร้างบรรยากาศการเตรียมความพร้อมและให้เด็กอภิปรายนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสนใจเพื่อค้นหาหัวข้อเรื่องที่เด็กส่วนใหญ่สนใจ อยากเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูจะมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เลือกหัวข้อที่นักเรียนสนใจอยากศึกษาค้นคว้าและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์เดิม และนำเสนอความรู้ให้ครูและเพื่อนๆ ด้วยการสนทนา

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ เป็นการนำหัวข้อของโครงการมาวางแผนในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่เด็กสนใจเสนอ โดยเด็กลงมือปฏิบัติตามโครงการ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนในการปฏิบัติกิจกรรมในการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

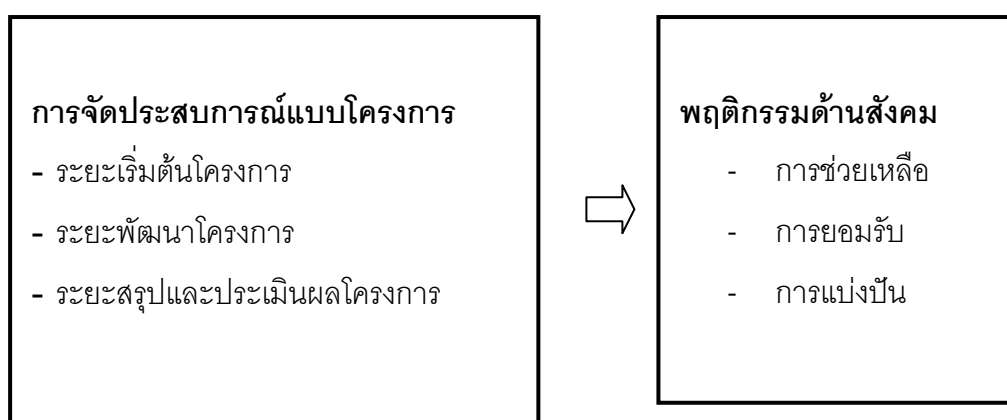
ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ เป็นขั้นที่เด็กและครูร่วมกันสรุป ประเมินผลโครงการและนำเสนอผลงาน การจัดผลงานจากการทำโครงการให้ผู้อื่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการที่เด็กๆ ได้ทำโครงการร่วมกัน

ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กจะได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาของเด็กเอง เด็กจะได้ตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ตนมีความสนใจอยากรู้อยากเห็น และเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากการพูดคุย สนทนา ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนของโครงการที่ตนเองวางเอาไว้ โดยครูเป็นผู้มีหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมในการทำกิจกรรม มีการนำเสนอผลงานจากการทำโครงการร่วมกัน ระยะเวลาในการทำโครงการขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก และมีการบูรณาการการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ที่ส่งเสริมพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบนวัตกรรมการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพของตนเองและ

เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านกระบวนการเลือกหัวเรื่องที่เด็กสนใจ มีการวางแผนลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ โดยมีคุณครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และไวทสกี (Vygotsky) และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ด้านสังคมในระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยยึดแนวคิด ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson) และแบนดูรา (Bandura) ซึ่งผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมด้านสังคมแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มพฤติกรรมตามความเหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมและได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่องผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมมีระดับพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้นหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ความหมายของการเรียนรู้
- 1.2 ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 1.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

- 2.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
- 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
- 2.3 ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- 2.4 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- 2.5 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนร่วม

- 3.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3.2 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3.3 การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ
- 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3.5 ความหมายของการเรียนร่วม
- 3.6 ทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม
- 3.7 รูปแบบของการเรียนร่วม
- 3.8 หลักในการเรียนร่วม
- 3.9 เหตุผลในการจัดการเรียนร่วม
- 3.10 องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

- 4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.2 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.3 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.4 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.5 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.6 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.7 กิจกรรมที่สำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

กูด (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 49; อ้างอิงจาก Good. 1945: 313-314) กล่าวว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการตอบสนองหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว หรือการมีปฏิริยาสนองตอบต่อสิ่งเร้า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ความรู้สึก

อุบลรัตน์ เพ็งสฤติย์ (2542: 31) การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมจากลักษณะที่ไม่สามารถกระทำกิจกรรมได้ เปลี่ยนมาเป็นการกระทำกิจกรรมได้ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝน และต้องมีประสบการณ์ด้วย พฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการฝึกฝน ถือว่าไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น การมีวุฒิภาวะเป็นครั้งแรก การได้รับพิษของยา ร่ากายเหนื่อยล้ามาก จนทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ บางครั้งอาจเป็นการเรียนรู้อย่างมีแบบแผนหรือไม่มีแบบแผนก็ได้ เด็กทุกคนจึงควรต้องมีการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ด้วยการฝึกฝนทางด้านความนึกคิด สร้างเสริมประสบการณ์ที่ได้รับจากการกระทำ การได้มองเห็น การได้ยินเสียง การได้สัมผัส

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545: 29) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ ว่าหมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวรการเรียนรู้ของเด็ก เป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก ในการเรียนรู้ของเด็กนั้นสิ่งที่มีอิทธิพลได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขต คือ ใช้ช่วงเวลาสั้น การรับรู้เนื้อหาแบบรูปธรรม วิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่น ลงมือปฏิบัติสำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเอง

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนศักยภาพของพฤติกรรมในลักษณะที่ค่อนข้างถาวรซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน การเรียนรู้ของคนเราเกิดขึ้นได้ 2 ทางด้วยกันคือ เกิดจากประสบการณ์ตรงและเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าคนเรานั้นเกิดจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 9) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตาม

พัชรีย์ สอนแก้ว (2536: 40) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้รับรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ วุฒิภาวะและความพร้อม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและความสามารถที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

อารี พันธุ์มณี (2534: 86) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณหรือวุฒิภาวะ หรือพิชยาต่างๆ หรือความบังเอิญ

สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2533: 135) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด

อารี เพชรผุด (2528: 14) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากกระบวนการของสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Process) และการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความพอใจต่อสิ่งเร้า

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 21) ให้ความหมายการเรียนรู้เป็นกระบวนการรับสารสนเทศเข้ามาสมองเพื่อให้เกิดความจำ ความเข้าใจ และตีความหมายออกว่าสิ่งได้รับคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น จะนำไปใช้อย่างไร การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างของคนจะนำไปสู่การจำที่สามารถนำไปใช้กับประสบการณ์ต่อไปได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการเรียนรู้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือจากการที่ได้ฝึกหัดจนกลายเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร โดยสังเกตได้จากการแสดงออกทางการพูด การเขียน การแสดงออกของท่าทาง หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่วนกระบวนการเรียนรู้คือการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบ มีแบบแผนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจจนสามารถจดจำและนำไปเป็นประสบการณ์ของตนเอง

1.2 ลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ (2542: 3) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะตัวและจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย การส่งเสริมศักยภาพของเด็กโดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ และการรับความรู้ (Construct VS. Instruct) ให้ผลต่างกัน ผลจากการให้เด็กเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้เป็นการสร้างพลังการเรียนรู้ที่แท้จริงอันจะนำไปสู่การศึกษาที่ช่วยให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

พัชรี สวนแก้ว (2536: 44-45) เด็กปฐมวัยจะมีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะของตน ซึ่งอาจแบ่งลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็น

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับมาจากสภาพแวดล้อมโดยการกระทำ การรับรู้และการพบเห็น ประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับจากสภาพแวดล้อมนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก รวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนี้ อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

- 1.1 การเสริมแรงทางบวกได้แก่ สิ่งที่ทำให้เด็กพึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำอีก

- 1.2 การลงโทษ ได้แก่ สิ่งที่ทำให้เด็กไม่พึงพอใจ หลังจากแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กยุติการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในเวลาต่อมา

จากปัจจัยทั้ง 2 ประการดังกล่าว ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่เหมาะสมให้แก่เด็กได้โดยการเสริมแรงทางบวกแก่เด็ก เมื่อต้องการสร้างให้เด็กมีลักษณะนิสัยนั้นๆ ต่อไป และให้การลงโทษเมื่อต้องการให้เด็กยุติลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสม

2. การเรียนรู้จากการบอกเล่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น นอกจากจะเกิดจากประสบการณ์ตรงแล้ว เด็กปฐมวัยยังสามารถที่จะเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าของบุคคลต่างๆ หรือการบอกเล่าจากหนังสือ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม เนื่องจากตัวเด็กเองไม่มีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งเหล่านั้น การเรียนรู้จากการบอกเล่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ แต่การเรียนรู้จากการบอกเล่า นั้น เด็กจะสร้างภาพพจน์ขึ้นในสมองของตนแทนที่จะได้เห็นจากตัวแบบที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง แต่ในบางครั้งที่เราไม่สามารถที่จะจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้ ก็อาจจะต้องเลือกใช้วิธีการบอกเล่าแทน

3. การเรียนรู้จากการสังเกต โดยปกติแล้วเด็กปฐมวัยมักจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าเด็กเลียนแบบพฤติกรรมนั้นๆ มาจากตัวแบบรอบๆ ตัวเด็กนั่นเอง ในระยะแรกเด็กจะเลียนแบบบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เมื่อเด็กเริ่มเข้าสังคม เด็กจะเริ่มสังเกต และลอกเลียนแบบกิจกรรมของบุคคลที่เด็กสนใจ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงควรระมัดระวังในการที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเด็กด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมคือการเรียนรู้จากการสัมผัส การเล่น การมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง การบอกเล่าจากผู้อื่น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง กับเด็กควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและกระตุ้นต่อการเรียนรู้ของเด็ก

1.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

พัทรี สอนแก้ว (2536: 46-48) เด็กปฐมวัยมีวิธีการเรียนรู้โดยผ่านสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. เด็กเรียนรู้โดยผ่านความต้องการของเด็กเอง การที่บุคคลจะเรียนรู้ในสิ่งใดได้ดีก็ต่อเมื่อ บุคคลมีความต้องการในสิ่งนั้นๆ เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีความต้องการที่แตกต่างไปจากบุคคลวัยอื่น มีวิธีการเรียนรู้โดยผ่านความต้องการ ดังนี้

1.1 เด็กต้องการการยอมรับและได้รับความสนใจ เด็กต้องการความสนใจการเอาใจใส่ รักใคร่ใยดีจากผู้ที่อยู่แวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ทุกคนสนใจ เนื่องจากธรรมชาติของเด็กมี ลักษณะที่เรียกว่า ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง การตอบสนองความต้องการของเด็ก การให้ ความสนใจ ตลอดจนการให้คำชมเชย หรือการแสดงกริยารักใคร่พอใจ ชื่นชม จะทำให้เด็กมีความมั่นใจ เด็กจะมีความพยายามทำในสิ่งที่ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและครูจึง ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กควบคู่ไปกับการให้แรงเสริมเพื่อทำให้เด็กพัฒนาความสามารถต่างๆ ไปด้วยดีและด้วยความสุข

1.2 เด็กต้องการการตอบสนองเพื่อการอยู่รอดของชีวิต นอกจากการดูแลทางด้านจิตใจซึ่ง ได้แก่ การให้ความรัก ความปลอดภัย การยอมรับ ความยุติธรรม การป้องกันคุ้มครอง การให้อิสระภาพ การให้คำแนะนำที่ดี และการตักเตือนในทางที่ถูกที่ควรแล้ว เด็กยังต้องการสิ่งที่จำเป็นต่อร่างกาย อัน ได้แก่ การตอบสนองเมื่อหิวกระหาย เมื่อไม่สบาย เหนื่อย หนาว ฯลฯ เด็กต้องการให้สิ่งที่ไม่สบายนี้ หายไป พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู จะต้องตอบสนองความต้องการในการบำบัดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้แก่เด็ก

1.3 เด็กต้องการแสดงความสามารถในขอบปีแรกของชีวิต เด็กต้องการที่จะแสดงและ ทดลองความสามารถต่างๆ ของตน ดังนั้น พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ที่เด็ก ต้องการและสามารถจะทำได้ด้วยการพยายามจัดกิจกรรมที่สนับสนุนและท้าทายความสามารถแต่ละอย่าง แต่ต้องระวังมิให้ยากเกินความสามารถของเด็กและให้เวลากับเด็กพอสมควรในการทดลองความสามารถ และเพื่อให้เกิดความชำนาญซึ่งจะพบว่าเด็กจะทำกิจกรรมต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่เบื่อหน่าย และ เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นด้วย

1.4 เด็กต้องการที่จะเหมือนบุคคลที่เขารัก การที่เด็กต้องการทำตามบุคคลต่างๆ ในบางครั้ง นำไปสู่การเรียนรู้ได้ เช่น การพยายามที่จะจัดโต๊ะอาหารเลียนแบบการทำงานของแม่ การใช้ค้อนตอก ตะปู เลียนแบบการทำงานของพ่อ เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กได้ทั้งสิ้น บางครั้งเด็กอาจเลียนแบบ

พฤติกรรมต่างๆ แสดงออกให้เห็นจากการเล่น ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อลักษณะการเรียนรู้ของเด็กด้วยการจัดสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ให้เด็กได้เลียนแบบ ซึ่งอาจเป็นของจริงก็ได้ แต่พฤติกรรมที่เด็กลอกเลียนแบบนั้น ในบางครั้งอาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ได้ ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะต้องคอยควบคุมปรับพฤติกรรมเหล่านั้นให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย

2. เด็กเรียนรู้โดยผ่านความสนใจที่มีต่อสิ่งต่างๆ

เนื่องจากบุคคลจะเรียนรู้สิ่งใดต่อเมื่อบุคคลมีความสนใจในสิ่งนั้นๆ ซึ่งเด็กปฐมวัยจะมีวิธีการเรียนรู้ โดยผ่านความสนใจดังนี้

2.1 เด็กมีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมตนเอง ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กอยู่แล้ว โดยเฉพาะ ถ้าหากสิ่งของหรือวัตถุใดน่าสนใจ สะดุดตาเร้าความสนใจให้เด็กเข้าไปใกล้และต้องการจะศึกษา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู จึงควรจะสนับสนุนให้เด็กมีความสนใจ ใคร่รู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม เช่น การหาวัตถุของที่สะดุดตา ที่มีเสียง เคลื่อนไหวได้ ถอดออกใส่เข้าไปใหม่ ได้ให้เด็กเล่นสิ่งเหล่านี้ จะทำให้เด็กสนใจใคร่รู้และค้นหาวิธีการทำงานของวัตถุต่างๆ เหล่านั้น เป็นต้น

2.2 เด็กมีความสนใจในประสบการณ์หลายๆ อย่างที่จัดให้ เช่น การหาวัสดุเครื่องใช้และของเล่นที่เหมาะสมกับวัยให้เด็กได้เล่น การที่พ่อแม่ดูโทรทัศน์กับลูกโดยเลือกรายการที่ดี การตอบคำถามที่เด็กสนใจใคร่รู้ การหาหนังสือที่มีคุณค่าให้ลูกได้อ่านหรือดูรูปภาพ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.3 เด็กมีความสนใจในคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดหาคำตอบ การตอบคำถามของเด็กเป็นสิ่งที่พึงกระทำ แต่ในบางครั้งผู้ใหญ่อาจจะตั้งคำถามเพื่อให้เด็กพยายามค้นหาคำตอบที่พอจะค้นหาได้ด้วยคำถามที่เหมาะสมไม่ยากเกินวัย จะทำให้เด็กได้รู้จักสังเกตและหาข้อเสนอหรือข้อคำตอบต่างๆ มาตอบคำถามเหล่านั้น อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กได้อีกทางหนึ่ง

2.4 เด็กมีความสนใจในคำอธิบายและข้อเสนอแนะ ด้วยเหตุที่เด็กยังมีประสบการณ์น้อย การทำกิจกรรมบางอย่างหรือการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งหากเด็กทดลองแล้วหลายครั้งยังไม่ประสบความสำเร็จ การแนะนำให้คำอธิบายบ้างจากผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และทำสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น การประสบความสำเร็จในการทำงานต่างๆ นอกจากจะทำให้เกิดการเรียนรู้แล้ว ในทางจิตวิทยาเด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองกล้าที่จะคิดค้นและหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตน

2.5 เด็กมีความสนใจในเกมที่มีรางวัล ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการตั้งใจเรียนมากขึ้น แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการสนับสนุนให้เด็กไปร่วมเล่นเกมดังกล่าว เพราะอาจจะทำให้เด็กมีนิสัยก้าวร้าว เพราะมุ่งหวังแต่ชัยชนะเพื่อรางวัลก็ได้

3. เด็กเรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติและการเล่น

ด้วยเหตุที่เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงที่กำลังซุกซน ไม่อยู่นิ่งเฉย ดังนั้นการที่เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเล่น ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

3.1 เด็กเรียนรู้จากการกระทำซ้ำๆ หรือเลียนแบบ เช่น การต่อภาพติดต่อกันครั้งแรกเด็กอาจจะทำด้วยความยุ่งยาก และเสียเวลามากในการค้นหาชิ้นส่วนที่เหมาะสม แต่ถ้าทำซ้ำๆ กับเด็กจะทำให้ทำได้รวดเร็วขึ้น และสามารถนำไปสู่การเล่นการติดต่อยากขึ้นได้ เป็นต้น

3.2 เด็กเรียนรู้จากการสำรวจ สัมผัส ค้นคว้า เปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เช่นการเล่นเครื่องเล่นต่างๆ เด็กจะเกิดความเข้าใจและสามารถสังเกตเปรียบเทียบได้ด้วยการลงมือเล่นด้วยตนเอง เป็นต้น

3.3 เด็กเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ การที่เด็กได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ได้ลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

4. เด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์

สิ่งที่เด็กได้รับประสบการณ์ไม่ว่าดีหรือไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นความพอใจหรือไม่พอใจก็ตาม จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เสมอ ถ้าเป็นประสบการณ์ที่เด็กพึงพอใจก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเด็กจะทำในสิ่งนั้นอีก แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเด็กจะหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านั้นและไม่ทำต่อไปอีก

5. เด็กเรียนรู้โดยผ่านความพร้อมที่จะเรียน

ความพร้อมมีความสัมพันธ์กับการฝึกหัด ถ้าเราฝึกหัดเมื่อเด็กพร้อมย่อมทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้ปฏิบัติหรือได้สัมผัส จะช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมได้เร็วขึ้น ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู จึงควรเข้าใจถึงการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยเน้นเรื่องของการสนับสนุนให้เด็กเกิดความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ ไม่ควรบังคับให้เด็กทำการสิ่งต่างๆ ที่เด็กยังไม่ได้หรือยังไม่พร้อม เพราะจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกคับข้องใจและเกิดภาวะเครียดทางอารมณ์ได้ อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพร้อมที่จะเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยดังนี้

5.1 การเตรียมและการจัดหาประสบการณ์ต่างๆ ให้เด็กจะช่วยให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยการให้เด็กได้รับรู้ ได้ดู ได้สัมผัส ฯลฯ กับสิ่งนั้นๆ

5.2 เด็กจะมีความพร้อมในการเรียนสิ่งที่ยากขึ้นและแตกต่างไปจากเดิมเล็กน้อย หากเด็กได้รับความสำเร็จจากการเรียนรู้มาบ้างแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาจากเด็กเรียนรู้โดยผ่านความต้องการของเด็กเอง เรียนรู้โดยผ่านความสนใจที่มีต่อสิ่งต่างๆ เรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติและการเล่น เรียนรู้โดยผ่านสิ่งที่ตนเองได้รับ เรียนรู้โดยผ่านความพร้อมที่จะเรียน จนเกิดประสบการณ์ตรงนี้เหมาะ

กับเด็กปฐมวัยแต่ละคนขึ้นอยู่กับขีดความสามารถการรับรู้ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรมีความเข้าใจในตัวเด็ก รู้จักตัวเด็กและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพของเด็ก แต่ละคน

1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เยาวพา เดชะคุปต์ (อาทิตยา สิงหนาท. 2548: 32-35; อ้างอิงจาก เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 60-69) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ

อีวาน เพโตรวิช พาฟลอฟ (Evan Petrovich Pavlov) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชาวรัสเซีย พาฟลอฟ ได้คิดทฤษฎีจิตวิทยาที่จัดอยู่ในกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เขาเชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ คือ การสร้างสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus-S) กับปฏิกิริยาตอบสนอง (Response-R) ได้อย่างเฉียบพลัน หรือเกิดปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex)

การนำทฤษฎีของพาฟลอฟไปใช้ในการศึกษาปฐมวัย

1. ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรสร้างเงื่อนไขเพื่อให้เกิดความรู้สึกล่วงหน้าที่จะเรียนและลบพฤติกรรมที่สร้างเงื่อนไข (Extinction) ซึ่งครูจะทำให้สิ่งเร้าที่เชื่อมโยงลงจนไม่อยู่ในระดับที่เด็กจะเกิดการตอบสนองและพฤติกรรมที่ต้องการลดน้อยลงจนหาย
2. ในการเรียนการสอน ครูอาจจะนำภาพและคำมาให้เด็กดูบ่อยๆ จนต่อมาเด็กจะจำคำได้โดยไม่ต้องดูรูปภาพ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมนั้นซ้ำๆ จนเด็กเกิดการตอบสนอง
3. ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เด็กเกิดความเข้าใจว่าเงื่อนไขหนึ่งๆ ที่สร้างขึ้นมาสสามารถก่อให้เกิดผลตอบสนองหลายๆ อย่าง โดยควรหาวิธีการหลายๆ วิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดของเด็กให้กว้างขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ หรือทฤษฎี S-R หรือ ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สร้างขึ้นโดยเอ็ดเวิร์ด แอล ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) นักจิตวิทยาและนักการเมืองอเมริกัน ธอร์นไดค์เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (S) กับการตอบสนอง (R) ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างความเชื่อมโยงหรือพันธะ (Band หรือ Connection) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยอาศัยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีและเหมาะสมที่สุด

การนำทฤษฎีของธอร์นไดค์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูหรือนักการศึกษาสามารถนำแนวคิดของธอร์นไดค์ไปใช้ได้ ดังนี้

1. การจัดสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดการตอบสนอง โดยการสร้างแรงจูงใจ
2. จัดหาอุปกรณ์ที่น่าสนใจ
3. ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติหรือทำตามแบบฝึกหัดบ่อยๆ
4. การฝึกฝนไม่ควรกระทำนานๆ จนเด็กรู้สึกจำเจเกิดความเบื่อหน่าย

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner)

สกินเนอร์ (Skinner) เป็นผู้คิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหรือแบบปฏิบัติซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกัน คือ Operant Conditioning Theory หรือ Instrumental Conditioning Theory หรือ Type-R Conditioning Theory สกินเนอร์ได้เสนอแนวความคิดโดยจำแนกทฤษฎีทางพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมจากการเรียนรู้แบบ Type S (Respondent Behavior) ซึ่งมีสิ่งเร้า (Stimulus) เป็นตัวกำหนดหรือดึงดูดออกมา
2. พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ Type S (Operant Behavior) พฤติกรรมหรือการตอบสนอง ขึ้นอยู่กับการเสริมแรง (Reinforcement)

การนำทฤษฎีของสกินเนอร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. การใช้การเสริมแรง (Reinforcement) ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมควรให้การเสริมแรง โดยการชมเชยหรือแรงจูงใจ
2. การปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ คือการควบคุมการตอบสนอง ด้วยวิธีการเสริมแรง
3. บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Matching) และเครื่องช่วยสอน (Teaching Learning) สกินเนอร์ได้เสนอการสอนแบบโปรแกรมซึ่งจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ เป็นขั้นๆ และจัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนรู้ได้ง่ายและเมื่อสำเร็จในแต่ละขั้นจะได้รับแรงเสริมหรือให้รางวัลทันที

ทฤษฎีของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt-Field Theory)

ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลท์เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ในการพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theories) ที่เน้นการรับรู้โดยส่วนรวม (Whole) มากกว่าที่จะมุ่งเน้นส่วนย่อยๆ แนวความคิดของกลุ่มเกสตัลท์จะต่างจากทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยมคือ กลุ่มเกสตัลท์จะเน้นว่า “การเรียนรู้ที่เกิดจากการรับรู้เป็นส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย” (The Whole is more than the sum of the parts) คำว่า “เกสตัลท์” (Gestalt) แปลว่า รูปแบบ (Form) หรือแบบแผน (Pattern) แต่ต่อมาหมายถึง “ส่วนรวม” (The Wholeness) เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของกลุ่ม

การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ครูผู้สอนควรจัดสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด
2. ครูผู้สอนควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนหรือความสามารถของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน
3. การเน้นภาพรวม ครูควรจัดบทเรียนให้เป็นหมวดหมู่ มองเห็นโครงสร้างของเรื่องที่จะเรียน
4. การประยุกต์ใช้การเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. การเรียนรู้ ควรเน้นความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจต์ (Piaget's Theory)

หลักการเรียนรู้ของ เปียเจต์ กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการที่เกิดจากการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางเรียกว่าโครงสร้างทางสติปัญญา (Schema) ซึ่งเขาให้นิยามว่า เป็นวิธีการที่มนุษย์จะรับรู้เข้าใจ และคิดถึงเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่ (They are ways of perceiving, Understanding and thing about world)

การนำเอาทฤษฎีของเพียเจต์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ทฤษฎีของเพียเจต์สามารถนำมาใช้ในการจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยได้โดยตรงโดยหลักสูตรสำหรับเด็กควรเน้นการให้เด็กมีโอกาสจัดกระทำ (Manipulation) กับวัตถุต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้เรียนรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัสรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensory-Motor) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่ควรจัดให้กับเด็กควรกระตุ้นให้เด็กได้คิด และมีโอกาสจัดกระทำ (Manipulation) หรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและจะต้องได้เห็นสิ่งต่างๆ หรือเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
3. การเลือกอุปกรณ์ในทักษะของเพียเจต์ การที่เด็กได้มีโอกาสสัมผัสจับต้องสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย น้ำ หิน ฯลฯ เป็นสื่อเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสรับรู้ และการเคลื่อนไหวเพื่อเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของวัตถุ เช่น เรื่อน้ำหนัก เนื้อสาร ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมโยงกับโครงสร้างอื่นๆ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันมีส่วนที่คล้ายกับทฤษฎีของเพียเจต์อยู่มาก เขาเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการการทำงานภายในอินทรีย์ (Organism) บรูเนอร์เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมซึ่งมีผลต่อความงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก

การนำเอาทฤษฎีของบรูเนอร์ไปใช้ในการศึกษาปฐมวัย

1. ทฤษฎีของบรูเนอร์มีส่วนคล้ายกับทฤษฎีของเพียเจต์ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) และเน้นความพร้อม (Readiness)
2. ทฤษฎีของบรูเนอร์เรื่องการจัดระเบียบ เรียบเรียงเนื้อหาหรือโครงสร้างของความรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญระหว่างประสบการณ์เดิมกับเนื้อหาใหม่
3. การสอนวิชาพื้นฐานบางอย่างให้แก่เด็ก บรูเนอร์เชื่อว่าพื้นฐานวิชาการบางอย่าง สามารถนำมาจัดเป็นรูปแบบ ให้มีความยากง่ายสอดคล้องกับระดับผู้เรียนได้ และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจโดยวิธีการที่เหมาะสม
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการหยั่งรู้ (Intuitive) บรูเนอร์ได้ย้ำถึงคุณค่าของการคิดแบบการหยั่งรู้ในกระบวนการศึกษา คำว่า การคิดแบบหยั่งรู้ ตามความหมายของเขาคือ เป็นเทคนิคการหาเหตุผลของสติปัญญาแต่เป็นเทคนิคที่คิดหลักเกณฑ์ขึ้นมาโดยปราศจากการวิเคราะห์ตามกระบวนการกฎเกณฑ์หรือสูตรต่างๆ ที่คิดขึ้นมามากล่านั้นอาจจะเป็นข้อสรุปที่สมเหตุสมผลหรือไม่ก็ได้
5. แนวความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในเรื่องนี้ บรูเนอร์ได้เน้นเกี่ยวกับการจูงใจหรือความต้องการที่จะเรียนรู้ของผู้เรียนรวมถึงการที่ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ เขาเชื่อว่ากิจกรรมที่ใช้สติปัญญาจะประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพอใจหรือแรงจูงใจเท่านั้น

จากแนวคิดและเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เด็กเกิดความเข้าใจว่าเงื่อนไขต่างๆ ที่สร้างขึ้นมามีผลต่อการเกิดผลตอบสนองอย่างไร โดยควรหาวิธีการหลายๆ วิธี จัดสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดการตอบสนอง โดยการสร้างแรงจูงใจกับเด็กให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถการเรียนรู้ของเด็กเพื่อพัฒนาความคิดของเด็กให้กว้างขึ้นทำให้เด็กเชื่อมโยงความรู้ไว้เป็นประสบการณ์และเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ควรเน้นความเข้าใจมากกว่าการท่องจำและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทำให้คิดอย่างเป็นระบบ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้ด้วยการใช้ความคิดนำไปสู่ความเข้าใจ และสามารถนำหลักการไปใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ได้ตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

2.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

เฮอร์ลิค (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: 7; อ้างอิงจาก Hurlock. 1987: 228) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า เป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้ตรงกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อให้สามารถเข้ากับสังคมได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528: 220) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อที่จะเข้าสังคมได้

ซีเฟลท์ (Seefeldt. 1990: 264) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมว่า เด็กวัย 3 – 5 ปี จะใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนรู้ทักษะทางสังคมและภาษา เด็กวัยนี้จึงควรได้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือ การช่วยเหลือ การเจรจาความขัดแย้งและพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น ครูควรสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะทางสังคมอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น พัฒนาการทางสังคม จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข และในเด็กปฐมวัยและเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคม โดยเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่รอบตัว เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสังคมเป็นไปตามลำดับขั้นของทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่จะกล่าวถึงต่อไป

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมมีหลายทฤษฎี ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคม ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน (Erikson's Theory of development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน เน้นถึงความสำคัญของบุคลิกภาพมนุษย์ว่าจะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ถ้าบุคคลใดได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่แล้วบุคคลนั้นก็จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีริคสัน ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ ในช่วงของเด็กปฐมวัยคือ 3 ระยะแรก ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Doubt) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่างแรกเกิด – 1 ปี ถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอมั่นคงจากบิดามารดาจะช่วยพัฒนาความรู้สึกในด้านความเป็นตัวของตัวเองและความไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ที่ดีและมีความรู้สึกที่ปลอดภัย การที่เด็กได้รับการดูแลทางร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ได้รับความอบอุ่นอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ ได้รับการตอบสนองความต้องการ อย่างทันทีทันใด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจและเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไป แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีความมั่นคง เด็กจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง ขาดทักษะในการที่จะเผชิญกับความทุกข์ยากและภาวะกดดัน

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy VS.Doubt) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่าง 2 – 3 ปี ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้การใช้ทักษะทางร่างกายและทักษะทางจิตใจเด็กพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง และสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นตัวของตัวเองและความไม่มั่นใจในตนเอง ถ้าเด็กได้รับการควบคุม จำกัดความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะรู้สึกสงสัย ลังเล ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัย ความสำเร็จในพัฒนาการขั้นนี้คือ การให้เด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ในการสำรวจโลกด้วยกิจกรรมและการเล่น

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative VS.Guilt) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 3 – 5 ปี หรือ 6 ปี ในขั้นนี้เด็กจะรู้จักร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรม เด็กต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น เด็กจะให้ความสนใจ ใช้ความคิดริเริ่ม และใช้ความพยายามจนประสบความสำเร็จ ขบวนการทางสังคมในขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดอารมณ์รันทง โกรธเคืองบิดามารดาที่ควบคุมเด็กมากเกินไปจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด การไม่จำกัดความคิดของเด็กจะส่งผลให้เด็กรู้จักการยอมรับและไม่ยอมรับสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเจริญงอกงามของพัฒนาการขั้นต่อไป

2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social interpersonal Theory of Development)

เฟสต์ (Feist. 1990: 216 – 227) ได้รวบรวมทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan) ไว้ว่า ซัลลิแวนได้กำหนด ขั้นพัฒนาการจากรูปแบบที่สำคัญของบุคลิกลักษณะของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยซัลลิแวนได้แบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 7 ขั้น คือ วัยทารก (Infancy) วัยเด็ก (Childhood) วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) วัยก่อนวัยรุ่น (Pre – Adolescence) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) และวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ ขั้นวัยเด็ก (Childhood) อยู่ในระหว่างอายุ 1.5 – 2 ปี จนถึงอายุ 5 หรือ 6 ปี เป็นระยะที่มีพัฒนาการโครงสร้างประโยคทางภาษา ที่ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน เมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนที่เสมอภาคกัน เด็กสามารถค้นพบเกี่ยวกับตัวเองและรู้จักการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การที่เด็ก 2 คน สามารถเล่นบทบาทสมมติหรือเล่นละครรวมกันนั้น เด็กจะได้เรียนรู้ถึงรูปแบบของวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ควบคู่กับการพัฒนาทางภาษาที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขั้นนี้เด็กจะเกิดความวิตกกังวล แต่สามารถจัดการความวิตกกังวลได้ เด็กจะเรียนรู้คุณค่าในด้านคุณธรรมจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมทั้งด้านดีและไม่ดี ขณะเดียวกันเด็กจะเรียนรู้การถูกจำกัดอิสรภาพจากประสบการณ์ความคิดเห็นของตนที่กำลังเจริญงอกงาม ในวัยนี้เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีความหมาย การเล่นร่วมกันกับผู้อื่น จะทำให้เด็กค้นพบตัวเองรู้จักผู้อื่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นต่อไป

2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst's Theory of Development)

พรพนี ชูทัย เจนจิต (2537: 77 – 78) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst) ไว้ว่า ฮาวิกเฮอร์สได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริคสันเกี่ยวกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำ ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้นๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้นๆ จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สได้แบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น ออกเป็น 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้อง และบุคคลอื่นๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่นประการที่ 3 เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

2.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: 9; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: 22 – 27) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรง (Direct Experience) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม (Indirect Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Thought Modeling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสังเกต (Observational Process) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจและรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้อง แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอนเพื่อให้ง่ายต่อการจำ ซึ่งความสนใจนี้จะทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบได้ การรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัวผู้สังเกตหรือจากโครงสร้างและลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความชัดเจน ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบ รวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำเป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Forms) ได้แก่ จินตภาพ (Image) และภาษา (Verbal) เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพของพฤติกรรมดังกล่าวจะยังคงอยู่ในความทรงจำและจะถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ในสังคมนั้นมนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านสังคมของเด็กทุกคน มีการพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ถ้าเด็กคนใดได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ที่จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นสูงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามบุคคลใกล้ชิดจะเป็นแบบอย่างให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรม เพราะฉะนั้นพ่อแม่และคุณครูต้องให้ความสำคัญและเข้าใจพัฒนาการเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและอยู่ได้อย่างมีความสุข

2.3 ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.3.1 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม

อิงลิช และอิงลิช (ขจิตพรพรณ ทองคำ. 2536: 12; อ้างอิงจาก English; & English. 1958: 506) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน ญาติ (จิตรา ชนะกุล. 2539: 12; อ้างอิงจาก Good. 1973: 44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ โทมัส และมาร์แชล (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 11; อ้างอิงจาก Page, Thomas; & Marshall. 1977: 314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคล ที่ควบคุมโดยองค์กรทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกอันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และบุคคลรอบข้างทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมที่ถาวร

2.3.2 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคม

หากพิจารณาตามระดับอายุ กิเซล และอีลค์ (Gesell; & Ilg. 1964; 354 – 355) ได้อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนช่วงอายุ 4 ถึง 6 ปี ว่า

1. อายุ 4 ปี ช่วงอายุนี้เด็กจะเล่นร่วมมือกันกับเพื่อนสนิท สนทนากับเพื่อนและมีการเล่นแบบจินตนาการ แต่มักมีพฤติกรรมต่อไปนี้เป็น กีดกันเพื่อน พุดไม่มีสาระ ได้เถียง ทะเลาะวิวาท สนใจเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ คุณเด็ที่อายุน้อยกว่าหรือชียายและมีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกันกับตน

2. อายุ 5 ปี ช่วงอายุนี้เด็กจะเล่นกับเด็กอื่นได้ดี โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีขนาดเล็กไม่ยืนกรานที่จะเล่นด้วยวิธีที่ตนชอบ และไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้อื่น ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน หากไม่มีผู้ดูแล เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมเกร่มาก ทำตัวเป็นนาย และร้องไห้รุนแรง แต่ก็พร้อมที่จะหยุดได้ง่าย นอกจากนั้นเด็กยังเล่นกับเพื่อนนอกบ้านมากขึ้น และมีความสัมพันธ์ดีกว่าภายในบ้าน

3. อายุ 6 ปี ช่วงอายุนี้เด็กสนใจที่จะคบเพื่อน มีเพื่อน และอยู่กับเพื่อนมากกว่า มักใช้คำว่า “เพื่อนที่โรงเรียน” หรือ “เพื่อนเล่น” อยู่กับเพื่อนได้นาน นอกจากไม่มีผู้ดูแลและอาจทะเลาะกันต่อกัน เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน มีพฤติกรรมการเล่นเรื่องที่ไม่มีความจริงจังมากขึ้น มักทำตัวเด่นและเป็นนายในหมู่เพื่อน

ส่วน ซีเฟลด์ (Seefeldt. 1980: 7 – 11) ก็ได้อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรม ทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนไว้เช่นกัน ซึ่งเป็นช่วงอายุ 3 ถึง 6 ปี คือ

1. อายุ 3 ปี ช่วงอายุนี้เด็กจะเห็นว่าตนเป็นคนสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียว แม้ในขณะที่เล่น เด็กชอบที่จะนั่งเล่นอยู่ข้างๆ ผู้อื่น แต่เด็กก็จะไม่เล่นเป็นกลุ่ม ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่มีการแบ่งปัน โดยเด็กอายุนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษและจะเล่นเฉพาะกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ๆ เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นช่วงของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

2. อายุ 4 ปี ช่วงอายุนี้เด็กจะเริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้น จึงเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัวที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังคงมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกร และยังมีลักษณะของการเป็นนาย แต่ขณะเดียวกันก็จะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตรเริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนและการรอคอยเริ่มมีการแบ่งปัน

3. อายุ 5 ปี ช่วงอายุนี้เด็กจะมีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้น จาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเด็กเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เริ่มมีความเห็นคล้อยตาม และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. อายุ 6 ปี ช่วงอายุนี้นี้เด็กจะเริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นเป็นกลุ่มและมักเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตน แต่ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง ต้องการชนะและพยายามชนะเป็นที่หนึ่ง และหากการเล่นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎให้เป็นประโยชน์กับตนเองแทน

เฮอร์ลิค (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544: บทนำ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978: 239) กล่าวถึง เด็กอายุ 2 – 6 ปี ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพและได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคม 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมมือ (Cooperation) เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กยังมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าไรก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้นไปด้วย

1.2 การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขันจะกระตุ้นให้เด็กทำในสิ่งที่ดีที่สุด ชิงดีชิงเด่น เพื่อแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง

1.3 การมีใจกว้างขวาง (Generosity) แสดงความเต็มใจที่จะแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

1.4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire for Social Approval) ถ้าเด็กมีความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างรุนแรงมากจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมยอมทำตามความคาดหวังของสังคม ความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นก่อนความต้องการเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน

1.5 ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เด็กจะไม่สามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจนกว่าจะเคยอยู่ในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกับผู้นั้นมาก่อน เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจโดยพยายามที่จะช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน

1.6 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เป็นความสามารถที่เด็กจะเอาตนเองเข้าไปแทนที่ในประสบการณ์ของผู้อื่น เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถเข้าใจการแสดงออกทางสีหน้าและคำพูดของผู้อื่น

1.7 การพึ่งผู้อื่น (Dependency) แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการพึ่งพาผู้อื่น ก็คือบุคคลปรารถนาที่จะได้รับการดูแลทะนุถนอม ได้รับความสุขสบาย

1.8 ความเป็นเพื่อน (Friendliness) เด็กแสดงความเป็นเพื่อนเนื่องจากต้องการทำสิ่งต่างๆ ร่วมกันหรือเพื่อผู้อื่น และเป็นการแสดงความรักความพึงพอใจต่อผู้อื่น

1.9 ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) การที่เด็กมีโอกาสร่วมมือและแบ่งปันสิ่งที่เขามีอยู่ให้ผู้อื่น ถือเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะมีใจคิดถึงผู้อื่นและทำเพื่อผู้อื่นมากกว่าที่จะคิดถึงแต่ความสนใจและความต้องการของตนเองเท่านั้น

1.10 การเลียนแบบ (Imitation) โดยการเลียนแบบบุคคลที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มจะทำให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ และได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

1.11 การติดบุคคล (Attachment Behavior) การที่ทารกมีความผูกพัน มีความรัก ความอบอุ่นกับแม่นั้น เด็กจะถ่ายโยงรูปแบบของพฤติกรรมนี้ไปสู่คนอื่นๆ และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้นในระยะที่ย่างเข้าสู่วัยเด็กเล็ก

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม (Unsocial Behavior Patterns) ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การต่อต้าน (Negativism) เพื่อจะผลักดันพฤติกรรมของผู้อื่นให้ไปในแนวทางที่ตนต้องการ เด็กจะแสดงการต่อต้านโดยการแสดงออกทางร่างกาย แสดงการต่อต้านด้วยอารมณ์ที่รุนแรง เด็กที่สามารถปรับตัวได้ดีจะใช้คำพูดบอกสิ่งที่ต้องการจะทำ

2.2 ความก้าวร้าว (Aggression) หมายถึง การกระทำที่เป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งทางคำพูดและการกระทำทางร่างกาย การแสดงความก้าวร้าวจะลดลงไปตามอายุ

2.3 การทะเลาะวิวาท (Quarreling) การทะเลาะกันเป็นการแสดงออกของอารมณ์โกรธ ซึ่งบุคคลหนึ่งใช้โจมตีอีกฝ่ายหนึ่ง การทะเลาะวิวาทแตกต่างจากความก้าวร้าว ดังนี้

2.3.1 การทะเลาะวิวาทจะเกี่ยวข้องกับคน 2 คนหรือมากกว่านั้น

2.3.2 บุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในระหว่างการทะเลาะวิวาทจะแสดงบทบาทป้องกันตนเองในขณะที่บุคคลที่ก้าวร้าวก็น่าจะแสดงบทบาทที่ก้าวร้าว

2.4 การล้อเลียนและข่มขู่ (Teasing and Bulling) การล้อเลียนเป็นการรุกรานผู้อื่นทางวาจา ขณะที่การข่มขู่เป็นการรุกรานผู้อื่นทางกาย ผู้รุกรานจะเฝ้ามองความไม่สบายใจของผู้อื่นอย่างพึงพอใจ และพยายามจะแกล้งอยู่เสมอ

2.5 ความมีอำนาจเหนือ (Ascendance Behavior) ความมีอำนาจเหนือเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่พยายามจะข่มขู่หรือเป็นนายผู้อื่น ถ้าเขาทำได้สำเร็จก็มีลักษณะความเป็นผู้นำ แต่ถ้าทำไม่สำเร็จก็就会被กลุ่มปฏิเสธ

2.6 การถือตนเองเป็นใหญ่ (Egocentrism) เด็กเกือบจะทั้งหมดมักจะถือตนเองเป็นใหญ่คือมักจะคิดถึงและพูดถึงแต่ตนเองเท่านั้น การที่พฤติกรรมนี้คงอยู่ เพิ่มมากขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับว่าเด็กจะตระหนักหรือไม่ว่าการมีพฤติกรรมนี้ทำให้ตนเองไม่เป็นที่น่าสนใจ และมีความต้องการหรือรู้สึกวิตกกังวลที่จะทำให้ตนเองไม่เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

2.7 ความลำเอียง (Prejudice) พฤติกรรมนี้เริ่มเกิดขึ้นในวัยเด็กเล็ก เนื่องจากเด็กเห็นถึงความแตกต่างในคุณลักษณะและพฤติกรรมระหว่างตนเองกับผู้อื่น และเห็นความแตกต่างกันทางสังคมที่ทำให้บางคนเกิดความต่ำต้อย เด็กมักจะแสดงความลำเอียงโดยการแยกแยะความแตกต่างของคนอื่นไปในทางลบ

2.8 การแบ่งเพศ (Sex Antagonism) เด็กชายเมื่ออยู่ในกลุ่มมักหลีกเลี่ยงการมีความสัมพันธ์กับเด็กหญิง หรือไม่เล่นรวมกับเด็กหญิง เพราะเขาเรียนรู้ว่าความเป็นชายอยู่เหนือความเป็นหญิง แม้ว่าในระยะนี้เด็กชายจะยังต่อต้านเด็กหญิง แต่เขาก็จะหลีกเลี่ยงและรังเกียจกิจกรรมของเด็กหญิง

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523: 7 – 13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในช่วงอายุ 3 – 6 ปี ดังนี้

เด็กอายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กจะมีลักษณะพึงพอใจ เมื่อได้เล่นกับเด็กคนอื่นต้องการมีเพื่อน ต้องการความรัก และการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

เด็กอายุ 4 ปี เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่เด็กสนใจ เด็กเริ่มเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้องในการเล่นบทบาทสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้น แสดงความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย เด็กมีความต้องการพึ่งพาผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอดภัยในบางครั้ง

เด็กอายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบแข่งขัน และมีการร่วมทีมกันในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

เด็กอายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้อง คำชมเชยมักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ห่วงของเล่น

ทิศนา แหม่มณี และคณะ (2536: 71, 129) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถติดต่อและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537: 55) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี จะเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน เล่นเกมที่มีข้อตกลงหรือกติกา คบเพื่อนมากขึ้น กลุ่มใหญ่ขึ้น รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ เกิดความร่วมมือจากการรู้จัก รอคอยผู้อื่น มีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

จากที่กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยข้างต้น แสดงว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม และรูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม ลักษณะเด่นของพฤติกรรม คือ มีการเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มและทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักการรอคอยผู้อื่น มีลักษณะเป็นผู้นำผู้ตาม ให้การช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นส่วนสำคัญของพฤติกรรมด้านสังคม ครูสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวได้ โดยให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดการเรียนรู้และสามารถปรับตัวเข้าหากันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างราบรื่น และในที่สุดเด็กเกิดพฤติกรรมด้านสังคมในทางดีและเหมาะสมกับวัย ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่พัฒนาสังคมโดยส่วนรวม ดังนั้น ถ้าครูให้เวลาและโอกาสแก่เด็กในการทำงานหรือเล่นร่วมกับผู้อื่นมากเท่าใด ก็จะทำให้เด็กยิ่งเกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมมากยิ่งขึ้น

2.4 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น จากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวและรวมไปถึงเด็กที่ได้เห็นมาจากภาพยนตร์ การแสดงหรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่ง เฮอร์ลิค (Hurlock, 1978: 239) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้ว สร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื้อเชิญ

1.4 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เด็กจะสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กประสบกับเหตุการณ์ เช่น คนได้รับทุกข์ก็จะเข้าไปช่วยเหลือหรือปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูง ความรักและการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.6 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเกิดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อวดจะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. รูปแบบพฤติกรรมไม่เข้าสังคม (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้ว สร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อนมักแย่งของเล่น เมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมได้ดี

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือผู้อื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายพูดข่มขู่ผู้อื่น

2.5 การล้อเลียน ข่มขู่ ขอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์และท่าทางวาจาในการปฏิเสธ ไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 อคติ เป็นความผิดปกติของเด็กที่แสดงออกมา เมื่อเด็กรู้สึกว่าจะตนเองด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงเข้ากลุ่ม หรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

สรุปได้ว่า รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมนั้นมี 2 รูปแบบ คือพฤติกรรมที่เข้าสังคมและพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันเป็นที่ขึ้นชอบของตนเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันในสังคม การให้เวลาและโอกาสเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใดเด็กก็จะยิ่งเรียนรู้การปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากยิ่งขึ้น

2.5 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พรณี ชูทัย เจนจิต (2537: 157 - 158) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้นี้เรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคมกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับเพื่อน ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. เด็กเริ่มมีความต้องการจะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และมีเพื่อนเพียง 1 - 2 คน และเป็นเพศเดียวกัน
 2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นกลุ่มย่อยๆ การเล่นเป็นไป ในลักษณะต่างคนต่างเล่น แม้ว่าจะอยู่กลุ่มเดียวกัน
 3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยๆ แต่เป็นช่วงระยะสั้นๆ เด็กมักจะลืมง่าย
 4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและจะสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งเขาอาจแต่งขึ้นเอง หรือเลียนแบบรายการโทรทัศน์
 5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
 6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารกซึ่งกลัวคนแปลกหน้า
- ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540: 21 - 25) กล่าวถึง ความต้องการทางสังคมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี มีความต้องการได้รับกำลังใจจากผู้ใหญ่ในความพยายามและคำชมเชยในผลงาน ต้องการความช่วยเหลือ คำตอบที่ถูกต้องเมื่อถามคำถามผู้ใหญ่ ต้องการความอิสระที่จะเล่น ทดลอง สำรวจในบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ชวนให้สนใจ

สรุปได้ว่า ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ ความต้องการที่จะเล่นมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการกำลังใจและคำชมจากผู้ใหญ่จากผลงานที่ตนทำ ต้องการความช่วยเหลือ การตอบคำถามที่ตนสงสัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรจัดให้เด็กได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กต้องมีอิสระในการแสดงออกและได้รับความสุขในการทำกิจกรรม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนร่วม

3.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีนักวิชาการทางด้านการศึกษาพิเศษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้มากมาย ดังนี้

แอสแมน และ เอลกินส์ (Ashman; & Elkins. 1990: 5) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา เฉพาะของตัวเอง ซึ่งจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ต่างไปจากเด็กปกติทางด้านเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการที่ใช้ และการประเมินผล

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 13) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

เบญจา ชลธารันน (2538: 1) กล่าวว่า บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติ และ / หรือ ชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใด ส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ได้

ศรียา นิยมธรรม (2539: 39) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร จากการเรียนการสอนปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับลักษณะความต้องการของเด็ก

จากความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงสรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในลักษณะต่างๆ ที่มาจากทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ทางสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตเป็นปกติเหมือนเด็กปกติทั่วไป จึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาที่แตกต่างทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

3.2 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การแบ่งประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีผู้จัดแบ่งประเภทไว้มากมาย ดังนี้

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 บัญญัติว่าคนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542: 3)

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 20) แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 12 ประเภท ได้แก่

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้
3. เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้
4. เด็กปัญญาอ่อนที่มีสติปัญญาดำมาก
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
6. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
7. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

8. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
9. เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
10. เด็กปัญญาเลิศ
11. เด็กออทิสติก
12. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

ศรียา นิยมธรรม (2541: 30) ได้จำแนกภาวะของความพิการเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ปัญญาอ่อน
2. บกพร่องทางสายตาหรือการได้ยิน
3. ระบบประสาทผิดปกติ
4. อารมณ์แปรปรวน
5. พัฒนาการผิดปกติ
6. มีปัญหาทางการเรียนรู้

โดยกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่นำมาวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภทอาการ ดังนี้

3.2.1 เด็กออทิสติก (Autistic) ศรียา นิยมธรรม (2542: 237 – 238) หมายถึง เด็กที่มี การพัฒนาทางสมองบางส่วนผิดปกติ ซึ่งแพทย์ชาวอเมริกันเป็นผู้ค้นพบเมื่อ 50 กว่าปีมาแล้วโดย เรียกว่า กลุ่มอาการออทิสซึม (Autism) เด็กกลุ่มนี้จะแสดงอาการพฤติกรรมที่ผิดปกติกว่าเด็กทั่วไป คือ ความผิดปกติในการพัฒนาการทางภาษา สังคม และมีพฤติกรรมที่ชอบทำอะไรซ้ำๆ และไม่ชอบ การเปลี่ยนแปลงทั้งที่มีสภาพร่างกายเหมือนเด็กปกติ โดยอาจกล่าวได้ว่า เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มี ความบกพร่องรุนแรงในด้านการสื่อความหมายและสังคม ทำให้ความสามารถทางสติปัญญาที่เกิดจาก การรับรู้บกพร่องไปด้วยจนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาจมีอาการแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น ภาวะ ปัญญาอ่อน โรคลมชัก เป็นต้น อาการต่างๆ นี้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเป็นระยะๆ และเด็กออทิสติก แต่ละคนก็มีความแตกต่างในรายละเอียดของพฤติกรรมด้วย เช่น ความผิดปกติด้านการเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง ความผิดปกติทางอารมณ์ พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง เป็นต้น ลักษณะต่างๆ นี้มักมี ความรุนแรงต่างกันไปขึ้นอยู่กับอายุและระดับความรุนแรงของภาวะออทิสซึม

สาเหตุ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2548: 209-210) เกิดจากความบกพร่องของ central nervous system ซึ่งอาจเกิดจากเซลล์ของสมองที่ผิดปกติและไม่สมดุลของสารเคมีของระบบ (brain cell differences and neurological chemical imbalances) และยังพบด้วยว่ามีความผิดปกติของตำแหน่งในสมอง ของเด็กกลุ่มนี้เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติ เช่น มีการพบสิ่งผิดปกติในส่วนที่เรียกว่า “vermis” ซึ่งอยู่ ในสมอง (cerebellum) ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้

3.2.2 เด็กสมาธิสั้น (Attention Deficit) ศรีเรือน แก้วกังวาล (2548: 376-379) เป็นเด็กกลุ่มพิเศษที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเด็กด้อยความสามารถในกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง เรียกกันย่อๆ ว่า ADHD (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder) เด็กๆ สมาธิสั้น หมายถึงเด็กที่มีพฤติกรรมแสดงออกเด่นชัด 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ขาดสมาธิ (in inattention) 2. หุนหันพลันแล่น (impulsivity) และ 3. ซุกซนอยู่ไม่นิ่ง (hyperactivity) พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นปรากฏก่อนอายุ 7 ขวบ และต้องแสดงออกต่อเนื่องยาวนานพอสมควร มีความรุนแรงที่กระทบต่อพัฒนาการและการปรับตัวด้านต่างๆ จนทำให้เด็กไม่สามารถประพฤติตนได้ตามที่คนทั่วไปคาดหวังว่าเขาควรมีพฤติกรรมในด้านนั้นๆ อย่างไร จึงทำให้เขามีปัญหาในการเรียน ในความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ จนอาจนำไปสู่ปัญหาทางจิตเวชได้ เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม และโรคซึมเศร้า เป็นต้น ลักษณะของ ADHD ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาในวัยเด็กเท่านั้น แต่จะต่อเนื่องไปถึงวัยรุ่นและผู้ใหญ่ถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง ความรู้ในปัจจุบันได้สรุปผลการศึกษากว่าประมาณ 1 ใน 3 ของเด็กที่มีอาการ ADHD จะยังคงแสดงอาการ ADHD ในวัยผู้ใหญ่อยู่บ้าง บางรายที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่อาจยังแสดงอาการเต็มรูปแบบด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีโอกาสและความเสี่ยงต่อการเกิดพยาธิสภาพทางจิต

สาเหตุ ภาวะ ADHD เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความบกพร่องทางพันธุกรรม ความบกพร่องทางระบบประสาท การคลอดที่ผิดปกติ การขาดวิตามินบางประเภท พุพโภชนาการ การพัฒนาการวัยก่อนคลอดที่ผิดปกติ และอื่นๆ ลักษณะ ADHD จะแสดงออกในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในอัตราส่วน 4 : 1 ถึง 9 : 1

3.2.3 เด็กสมองพิการ (Cerebral Palsy) วาริ ธิระจิตร (2537: 72 – 73) หมายถึง สมองหรือเป็นอาการที่เกิดจากสมองส่วนกลางได้รับความกระทบกระเทือนทำให้ส่งผลความพิการทางร่างกายตลอดชีวิต ไม่มีทางรักษาเยียวยาให้หายได้ แต่ถ้าได้รับการช่วยเหลือรักษาสภาพร่างกายโดยกายภาพบำบัด ฟันฟุสรรถภาพก็อาจช่วยตนเองได้และดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ต้องอาศัยความอดทน ความพยายามสูงโดยปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ นักกายภาพบำบัด และนักอาชีพบำบัด อาการที่แสดงออกของผู้มีสมองพิการ อาจจะเป็นปัญญาอ่อนหรือไม่เป็นปัญญาอ่อนก็ได้ก็ได้ แต่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวแขนขาจะไม่อยู่นิ่งตามความต้องการ มักจะหยุกหยิกหงิกหงักไปหมด (involuntary movement) ทั้งหน้าตา ร่างกายและแขนขา ปากก็จะเบี้ยวไปมา บางครั้งมีอาการน้ำลายไหลยืด

สาเหตุของสมองพิการ

1. สาเหตุในระยะก่อนคลอด (Prenatal Causes) การที่มารดาเป็นโรคต่างๆ อาจจะทำให้เด็กได้รับเชื้อโรคนั้น อันเป็นสาเหตุทำให้สมองพิการได้ เช่น โรคซิฟิลิส หัดเยอรมัน ในกรณีที่มารดามีมือออกซิเจนในกระแสเลือดมากพอ จะทำให้เด็กเป็นโรคสมองเสื่อม (Brain Damage) ได้ซึ่งส่วนใหญ่ผู้มีสมองพิการรุนแรงมีสาเหตุมาตั้งแต่ก่อนกำเนิดแทบทั้งสิ้น

2. สาเหตุระหว่างคลอด อันตรายที่ได้รับจากการคลอดจะทำให้เด็กมีความบกพร่องทางสมองได้ถึง 30–40% จำนวนนี้ส่วนหนึ่งมาจากการคลอดที่ก่อนกำหนดหรือคลอดหลังกำหนดเวลาการคลอด อาจเกิดจากการขาดออกซิเจนหรือเครื่องมือแพทย์ที่ทำการคลอดทำให้สมองได้รับการกระทบกระเทือนจนสมองพิการได้

3. สาเหตุหลังคลอด (Postnatal Causes) เป็นโรค เช่น ไข้หวัด ไอกรน ไทฟอยด์ โปลิโอ และโรคอื่นๆ รวมถึงสาเหตุอื่นที่เกิดขึ้น เช่น มารดามีอายุมากพันธุกรรม หรือเกิดจากพันธุกรรม

การแบ่งประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถแบ่งได้หลายประเภทโดยใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทควรได้รับการช่วยเหลือให้สามารถช่วยเหลือตนเองอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นได้

3.3 การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ

สรรพสิทธิ์ อินทะพันธุ์ (2546: 21) การวัดผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างจากการวัดผลสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความต้องการและความสามารถแตกต่างกันตั้งแต่ในระดับน้อย ปานกลาง จนกระทั่งถึงระดับมาก การวัดผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการกำหนดไว้ในหลักสูตรหรือแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนจะต้องมีแผนการศึกษานี้ เด็กบางคนอาจเรียนหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ การวัดผลจึงต้องดำเนินไปในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับเด็กปกติ แต่ถ้าแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างกันไปจากหลักสูตรของเด็กปกติมาก การวัดผลไม่จำเป็นต้องเหมือนเด็กปกติ โดยยึดหลักว่าสอนสิ่งใด วัดสิ่งนั้น ศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู ได้กล่าวถึงการประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

การประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจทำได้ดังนี้

1. กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อยๆ และสอนให้เด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆ ดังกล่าว แล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีการหลายวิธี เมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆ เหล่านั้นแล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่านแล้ว

2. ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเองแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างมีความก้าวหน้า จึงไม่ควรนำผลการเรียนของเด็กมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติ หรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กเองว่าเด็กมีความก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด

3. การให้เกรด ในระบบการศึกษาของไทย ระบบการวัดผลค่อนข้างเคร่งครัดและไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร เป็นการเน้นความสำคัญของตัวเลขจนเกินไปซึ่งในบางครั้งตัวเลข 4,3,2,1 และ 0 อาจไม่มี

ความหมายหรือมีความหมายแต่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น การให้เกรดวิธีนี้จึงมีข้อจำกัดและข้อบกพร่อง ครูอาจคิดค้นหาวิธีประเมินผลและให้เกรดใหม่ให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การประเมินผลโดยประเมินจากพฤติกรรมหลายอย่าง เช่น 1) จากความก้าวหน้าของทักษะ 2) ความพยายาม 3) ผลสัมฤทธิ์ทั้ง 3 อย่าง รวมกันเข้าเป็นเกรดที่เด็กจะได้เป็นต้น

4. ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติ และเด็กได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่เด็กได้รับไม่ควรมาจากครูคนเดียว เพราะมีครูสอน 2 คน ครูทั้งสองคนจึงควรมีบทบาทเท่าๆ กัน ในการให้เกรดเด็ก

5. ให้เกรดจากคะแนนรวม การให้เกรดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจำแนกคะแนนออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีข้อจำกัดหลายด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เกรดเด็กจากกิจกรรมหลายด้าน เช่น

- 20% จากการสอบปลายภาค
- 20% จากการสอบย่อย
- 20% จากการร่วมกิจกรรม
- 20% จากการนำเสนอโครงการ
- 20% จากการมาเรียนเป็นต้น

ในการให้เด็กทำข้อสอบ ไม่ว่าจะเป็นข้อสอบย่อย ข้อสอบกลางเทอม หรือข้อสอบปลายเทอม ครูควรใช้วิธีการยืดหยุ่นในการทดสอบเด็ก ครูอาจใช้วิธีการดังนี้

1. ให้เด็กสอบปากเปล่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคน มีปัญหาในการอ่านและเขียน เด็กอาจเข้าใจเนื้อหา แต่เด็กอาจอ่านข้อสอบช้า เด็กจึงอาจทำข้อสอบไม่ทันในเวลาที่กำหนด หรือทำไม่ได้ไม่ครบทุกข้อ ทำให้เด็กได้คะแนนต่ำโดยไม่จำเป็น หรืออาจทำให้เด็กสอบตกได้ ดังนั้นวิธีช่วยเหลือให้เด็กทำข้อสอบได้ อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การสอบปากเปล่า โดยครูเป็นผู้อ่านข้อสอบให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กตอบด้วยวาจา หากเด็กไม่เข้าใจความหมายของคำบางคำ ครูอาจจำเป็นต้องอธิบายให้ฟัง ครูอาจทดสอบเพิ่มเติมด้วยวาจาจนเป็นที่พอใจของครูผู้สอน

2. ให้เด็กทำข้อสอบโดยไม่จำกัดเวลา ดังที่กล่าวแล้วว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนมีปัญหาในการอ่านและการเขียนจึงจำเป็นต้องใช้เวลาเด็กในการทำข้อสอบเพิ่มเติม เด็กอาจไม่จำเป็นต้องนั่งสอบในห้องเดียวกับเด็กปกติเด็กอาจสอบในห้องเสริมวิชาการ โดยมีครูเสริมวิชาการเป็นผู้ควบคุมดูแล อาจใช้เวลาเด็กเพิ่มบ้างเพื่อชดเชยกับการอ่านช้าของเด็ก

3. ให้เด็กตอบโดยการบันทึกเสียง เด็กบางคนอาจมีปัญหาในการเขียน บางคนเขียนคำตอบซ้ำมาก วิธีช่วยเด็กวิธีหนึ่งคือ ให้เด็กตอบปากเปล่า โดยบันทึกคำตอบลงในเทปเสียง แล้วครูนำมาเปิดฟังอีกครั้ง วิธีนี้ช่วยให้เด็กทำข้อสอบได้ทันเวลาตามที่ครูกำหนด

4. กำหนดเกณฑ์ในการทำข้อสอบใหม่ การให้คะแนนจากข้อสอบมากเป็นการนับคำตอบที่ถูกต้องและให้คะแนนและเกรดจากคะแนนเต็ม ครูอาจปรับปรุงการให้คะแนนด้วยการนับจำนวนข้อที่เด็กทำเสร็จในเวลาที่กำหนดหรือให้เวลาขยายเพิ่มเติมให้เด็กแล้ว ก็อาจช่วยให้เด็กมีคะแนนสูงขึ้น และผ่านการประเมินได้

5. ให้เด็กสอบในห้องพิเศษ เด็กอาจมีความวิตกกังวลเมื่อเด็กสอบรวมกับเด็กปกติครูควรจัดให้มีการสอบแยกจากกลุ่มเด็กปกติ โดยให้เด็กสอบในห้องพิเศษ หรือห้องเสริมวิชาการ ซึ่งเด็กอาจถามครูได้สะดวกขึ้นเมื่อเกิดปัญหา และสะดวกสำหรับครูผู้ควบคุมการสอบที่ให้เวลาเพิ่มขึ้นหากเด็กไม่สามารถทำข้อสอบได้ภายในเวลาที่กำหนด

การประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการประเมินหลายวิธีควรเลือกให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน แต่เด็กพิเศษเรียนร่วมบางคนอาจใช้การประเมินผลเหมือนเด็กปกติทั่วไปแต่ยืดหยุ่นเรื่องเวลาขึ้นกับความสามารถในการเรียนรู้โดยมีคุณครูเป็นผู้ช่วยเหลือ

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

งานวิจัยต่างประเทศ

ไลโบวิทซ์ (Leibowitz. 1991) รีดด์ (Read. 1982) รายงานทางการแพทย์กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการในช่วงแรกของชีวิตเป็นสิ่งที่จำเป็น การได้รับสารอาหารที่เพียงพอและสภาพจิตใจที่ดีมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก

บลูม (Bloom. 1964) และ ฮันท์ (Hunt. 1961) ได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กในระยะแรกเริ่ม โดยเน้นในเรื่องของธรรมชาติของเด็กในช่วงขวบปีแรก ซึ่งรัฐบาลได้นำโปรแกรมการช่วยเหลือนี้เข้ามาจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา โดยนำทฤษฎีของการศึกษาพิเศษมาใช้ในการช่วยเหลือเด็กและจัดทำเป็นโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

งานวิจัยในประเทศ

ณัฐกานต์ ต่อเจริญ (2540: 57 - 58) ได้ทำการศึกษาชุดเตรียมความพร้อมด้วยเกมการศึกษา เรื่องสีและรูปทรงสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับก่อนประถมศึกษา ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ปี เชาวน์ปัญญาตั้งแต่ 50-70 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน โดยแยกออกเป็น 3 ด้าน คือการสังเกต การเปรียบเทียบ และการจำแนก พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกเตรียมความพร้อมโดยใช้ชุดเตรียมความพร้อมด้วยเกมการศึกษา จะมีความสามารถในการสังเกต การเปรียบเทียบและการจำแนกสูงขึ้น

พัชรินทร์ เออชูนัน (2540: 74) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการฟังของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับก่อนวัยเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกม เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ

ทางการฟังก่อนและหลังการฝึกทักษะโดยใช้เกม ซึ่งมีระดับการสูญเสียการได้ยินไม่เกิน 90 เดซิเบล พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความสามารถทางการฟังเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการฝึกทักษะโดยใช้เกม

นิรมัย อ่อนน้อมดี (2538: 64) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมดนตรีที่มีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-7 ปี ระดับชวาร์ชปัญญา 35-68 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีการวิจัยเพื่อแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และอยู่ร่วมในสังคมได้

3.5 ความหมายของการเรียนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 1) กล่าวถึงการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กพิการประเภทต่างๆ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติอย่างมีความสุข

เบญญา ชลธารนนท์ (2541: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่าเป็นการรวมเอาเด็กพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ โดยมีความหมายตามกับศัพท์ภาษาอังกฤษ 2 ความหมาย คือ เมนสตรีมมิง (Mainstreaming) หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ โดยไม่มีบริการเพิ่มเติมพิเศษ ส่วนอีกความหมาย คือ อินทิเกรชัน (Integration) หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในชั้นปกติเป็นบางวิชา และรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

ลออ ชูติกร (2526: 1) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่าเป็นการจัดการศึกษาตามโครงการที่พยายามจะให้เด็กพิเศษได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งจะต้องมีวิธีการและขั้นตอนในการจัดการ ดำเนินงานอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามความพร้อมและความสามารถในการเรียนของเด็กแต่ละคนแต่ละประเภทว่า ควรจะเรียนร่วมชั้นในรูปแบบใด ต้องการสื่อ หรืออุปกรณ์รวมทั้งครูพิเศษด้านใจ

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 2) กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามความพิการของเด็ก เช่น เด็กตาบอด เด็กหูหนวก เด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น โดยจัดให้เด็กเหล่านี้เข้าเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติ

สุกัญญา ขำเพชร (2538: 18) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเจริญเติบโตเต็มที่ตามความสามารถของตน ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็กปกติ ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมนอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริมวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้มากนักและเด็กปกติได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตนเอง มีสังคมที่กว้างขึ้น และโดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ครูและผู้ปกครองเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง

3.6 ทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาพิเศษ จำเป็นต้องจัดตามความเหมาะสม โดยพิจารณาความต้องการและความสามารถเพื่อประโยชน์สำหรับเด็กอย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 53) ให้ความหมายของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม

1. แนวคิดการนำเด็กเข้าสู่สภาวะปกติให้มากที่สุด เป็นแนวคิดหลักของการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกระบวนการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถปฏิบัติสิ่งต่างๆ ในชีวิตได้ดีขึ้น สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในการที่จะให้เด็กตอบสนองได้เป็นปกติ จะต้องจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ ปรับสภาพแวดล้อม ให้เป็นสิ่งแวดล้อมเสริมแรง ฯลฯ

2. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบไม่แยกประเภทตามความพิการ

3. แนวคิดการเน้นสิ่งที่ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เป็นการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติสิ่งต่างๆ ได้

4. แนวคิดการประสานงานกันระหว่างนักวิชาการอื่นๆ จากหลายๆ สาขา

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 7) ได้สรุปทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและผู้ที่มีความบกพร่องต่างๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้นจึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

2. เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นควรจัดรูปแบบและวิธีการศึกษาให้เด็กต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สติปัญญาและทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากันและให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

จากทฤษฎีข้างต้นสรุปได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเองขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรส่งเสริมและจัดรูปแบบวิธีการศึกษาให้เด็กต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ให้เด็กได้มีการอยู่ร่วมในสังคมและช่วยเหลือตนเองได้เพื่อลดภาระของสังคม

3.7 รูปแบบของการเรียนร่วม

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2543: 29) การจัดการเรียนร่วมมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีข้อดีข้อด้อยต่างกัน การจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ควรพิจารณาอย่างรอบคอบจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง เด็กพิการ โรงเรียน ผู้บริหาร ครู แพทย์ และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการจัดการเรียนร่วมสามารถจัดได้ ดังนี้

1. จัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กพิการจะมีห้องเรียนเฉพาะแต่มีโอกาสร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเรียน เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมไหว้ครู การประชุม การรับประทานอาหารกลางวัน กีฬา เป็นต้น

2. จัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กพิการคู่ขนานกับชั้นปกติ เด็กพิการมีห้องเรียนเฉพาะบางวิชา บางวิชาส่งไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ขั้วร้อง ดนตรีนาฏศิลป์ จริยศึกษา และศิลปศึกษา เป็นต้น

3. จัดให้เด็กพิการเรียนร่วมเต็มเวลา เหมาะสำหรับเด็กพิการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดี ที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยไม่ต้องกลับไปเรียนในชั้นพิเศษ

4. จัดห้องเสริมวิชาการในโรงเรียนปกติ มีนักเรียนหลายๆ ระดับรวมกันในห้องเดียวกัน นักเรียนอาจเรียนอยู่ในชั้นปกติ แต่มาห้องเสริมวิชาการบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น โดยมีครูเสริมวิชาการหรือครูเดินสอน เป็นผู้เสริมวิชาการให้ตามความต้องการหรือความจำเป็นของเด็กพิการเป็นรายบุคคล

5. การจัดชั้นเรียน หรือห้องเสริมวิชาการในโรงพยาบาล มีครูการศึกษาพิเศษประจำเพื่อสอนเด็กที่เจ็บป่วยระยะยาว เพื่อให้เด็กมีโอกาสทบทวนบทเรียนและสอนบทเรียนใหม่ โดยการสอนตามจุดประสงค์ และประเมินจุดประสงค์ที่ได้สอนและทำรายงานการประเมินให้เด็กนำไปแสดงต่อโรงเรียนเมื่อเด็กหายป่วยออกจากโรงพยาบาล

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 2-3) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกอย่าง และเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดความพร้อมในด้านการเรียน วุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. การเรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูการศึกษาพิเศษคอยให้คำแนะนำปรึกษา จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและประจำวิชา ในด้านการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งช่วยในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเรียนสอน เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติใกล้บ้านและได้รับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งครูการศึกษาพิเศษจะเดินทางไปให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในแต่ละโรงเรียน เมื่อครบสัปดาห์ก็จะเรียนมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก

4. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการเสริมจากครูเสริมวิชาการที่ห้องเสริมวิชาการ วันละ 1-2 ชั่วโมงหรือมากกว่านี้ตามความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะมีตารางเรียนกำหนดไว้แน่นอน การจัดการเรียนการสอนจะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากนั้นครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมประเภทนี้เหมาะกับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

ศรียา นิยมธรรม (2539: 244-246) ได้ความหมายของการจัดรูปแบบการเรียนร่วมไว้ดังนี้

Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีความพร้อมด้านการเรียนเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติและโรงเรียนปกติเต็มเวลา และได้รับการทางการศึกษาเหมือนกับนักเรียนคนอื่นๆ ทุกอย่าง

Integration หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา โดยการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีระดับความพิการปานกลางถึงระดับมากเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลาหรือบางวิชา และมีครูการศึกษาพิเศษคอยให้การช่วยเหลือ

Inclusion หมายถึง การเรียนร่วมโดยการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนปกติที่อยู่ใกล้บ้าน และได้รับบริการทางการศึกษาตามความต้องการพิเศษของเด็ก

รูปแบบการจัดการเรียนร่วมหลายแบบ ควรจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความฉลาด ความพร้อมในด้านการเรียน วุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมโดยจัดเรียนร่วมแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ ในด้านการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งช่วยในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3.8 หลักในการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู กล่าวถึงหลักการการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. การเรียนการสอนควรเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม
 2. การเรียนการสอนควรจัดเป็นช่วงเวลาสั้นๆ เนื่องจากเด็กพิเศษมีความสนใจสั้นและควรสอนเนื้อหาบ่อยๆ พอที่เด็กสามารถรับได้
 3. เด็กพิเศษมักมีปัญหาในด้านการอ่านและเรขาคณิต ครูผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้
 4. ครูที่สอนเด็กพิเศษจะต้องส่งเสริมประสาทสัมผัส ซึ่งเด็กแต่ละประเภทจะเรียนรู้ได้ดี โดยผ่านการรับรู้ทางสายตา ทางการฟังหรือทางการสัมผัสต่างกันไป ครูจึงเป็นผู้ที่พิจารณาอย่างรอบคอบ
- ฮิวเวทท์ (อ้างถึงใน ศรีนคร วิทยะสิรินันท์. 2535: 49) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. ตั้งความหวังว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้
2. ไม่ด่วนสรุปเอาเอง
3. หุ่่มเทสิ่งร่ำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสให้มากที่สุด
4. ให้สิ่งชี้แนะแก่เด็กมากกว่าปกติ
5. ทำกิจกรรมให้มีชีวิตชีวา
6. ย้ำและทวนบ่อยๆ เท่าที่จำเป็น
7. ดึงให้มาสัมผัสกัน
8. ทำให้เป็นสิ่งที่มีความค่าเกิดผลดี
9. ทำให้เป็นรูปธรรม
10. ทำให้เด็กเกิดความประหลาดใจ
11. เน้นในทางบวกเป็นสำคัญ
12. ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
13. พร้อมที่จะย้อนกลับไปตั้งหลักได้เสมอ

สรุปหลักการจัดการเรียนร่วมที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทางการบริการ ด้านการศึกษาพิเศษและครูผู้สอน

3.9 เหตุผลในการจัดการเรียนร่วม

ทบวงมหาวิทยาลัย (2529: 2-3) กล่าวถึงเหตุผลในการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

1. เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้านหรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกล จนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งยังเป็นการประหยัดพลังงาน และเวลาของเด็กที่จะต้องใช้ในการเดินทาง โดยนำเวลานั้นๆ มาใช้ในการฝึกหัดฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมปกติได้

2. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินเพื่อส่งบุตรพิการไปเรียนอยู่ในโรงเรียนประจำ

3. เด็กพิการได้อยู่กับผู้ปกครองและญาติพี่น้องตามปกติ มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแบ่งแยกออกจากด้วยเหตุแห่งความพิการ

4. เด็กพิการมีโอกาสเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคมซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ตรงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพ

5. เป็นการลดภาระของรัฐบาล เพราะการจัดตั้งโรงเรียนพิเศษเฉพาะต้องใช้งบประมาณมาก

6. สังคมเข้าใจและยอมรับเด็กพิการว่ามีความสามารถ เช่นเดียวกับเด็กปกติและช่วยให้เด็กพิการอยู่ในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

จะเห็นได้ว่า เหตุผลในการจัดการเรียนร่วมเป็นการเปิดโอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสทางการศึกษาร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ และช่วยผู้ปกครองในการจัดหาโรงเรียนให้กับบุตรหลานที่มีความพิการรวมถึงการส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.10 องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ครูต้องการประสานกันและร่วมมืออย่างดีระหว่างการศึกษาพิเศษกับครูปกติ รวมทั้งบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน

2. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

2.1 มีความเชื่อว่ามีสิทธิได้รับการศึกษา

2.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน

2.3 ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ

2.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียน ควรมีความยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก

2.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคม ของเด็กก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. การเรียนร่วมควรได้รับการบริหารจากผู้บริหารโรงเรียน

5. มีการประเมินผลความก้าวหน้าของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

6. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม

8. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียนร่วม

9. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543: 30) การจัดการเรียนร่วมที่จะให้ผลดีนั้นควรดำเนินการ

ดังนี้

1. ควรเรียนร่วมเมื่ออายุยังน้อย คือ ตั้งแต่ระดับอนุบาล

2. ให้โอกาสครูที่สอนชั้นปกติตัดสินใจว่าจะรับเด็กพิการเข้าไว้ในชั้นของตนหรือไม่ และให้มีความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. สถานศึกษา โรงเรียนที่จะเปิดโครงการเรียนร่วมต้องมีบุคลากรพร้อม

4. ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจ ชี้แจง บทบาท ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกฝ่ายทราบ

5. สถานศึกษาต้องจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนได้

อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6. ไม่ควรแยกเด็กพิการออกจากเด็กปกติ ในเรื่องของการให้บริการการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจ ถึงความต้องการและความสามารถของเด็กพิการ

7. ควรใช้วิธีสอนแบบแผนการศึกษารายบุคคล

8. ต้องประเมินพัฒนาการ และผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วม และปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

เบญจา ชลธารันนท์ เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน สามารถที่จะเรียนหรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มาก

ขึ้น

2. สมรรถภาพการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพิการ
 3. ความพิการของเด็กบางคนไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป ในหลายกรณีการศึกษาพิเศษจะเป็นเพียงบริการเพื่อการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
 4. บุคลากรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานในหน่วยงานของตน
 5. ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และยอมรับสภาพที่เป็นจริงของตน
 6. การศึกษาพิเศษควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล คือสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของแต่ละบุคคล
 7. การศึกษาพิเศษจัดตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ
 8. การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการ และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิการให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์
 9. อาชีวศึกษาและการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
 10. ในการจัดเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกตินั้นจะถือเป็นแนวปฏิบัติ เมื่อเด็กไม่มีอุปสรรคหรือปัญหาอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ
- องค์ประกอบที่สำคัญต่อการเรียนร่วมคือ ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สามารถช่วยเหลือและเรียนรู้ตามศักยภาพของตัวเด็ก เพื่ออยู่ร่วมในสังคมใกล้เคียงกับเด็กปกติ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ฮาร์ทแมน (Hartman. 1995: 1-4) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาที่ลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

เปลว บุริสาร (2543: 15) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เด็กสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เด็กได้ร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้ และใช้ระยะเวลาตามความต้องการของเด็ก เป็นการส่งเสริมกระบวนการการทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกกระตุ้นให้คิดและเป็น

ผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะเป็นผู้คิดตัดสินใจเลือกและดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำโครงการร่วมกัน อันเป็นผลมาจากความสนใจและความท้าทายของโครงการ

สุชาติดา เปลี่ยนสุภาพ (2550: 35) Project Approach คือ การเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้งในเรื่องที่ใกล้ตัว และเป็นที่น่าสนใจของเด็ก การเรียนรู้รูปแบบนี้เป็นการบูรณาการให้เด็กได้ใช้ทักษะต่างๆ ที่มีอย่างเหมาะสมและเรียนรู้เพิ่มเติมทักษะวิชาการต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เด็กสนุกสนานกับการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความสนใจอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เรียนรู้ไปได้ยาวนาน เด็กเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามเพื่อแสดงออกถึงความสงสัยของตน และเรียนรู้ว่าคำตอบของคำถามหรือข้อสงสัยเหล่านั้น เด็กสามารถหาได้จากแหล่งเรียนรู้หลายแหล่ง เด็กๆ สามารถสืบค้น สืบหาได้เองโดยไม่ต้องถามหรือหวังว่าครูจะเป็นผู้ให้คำตอบได้ในทุกเรื่อง Project Approach ช่วยวางรากฐานทักษะการวิจัยเบื้องต้น ให้แก่เด็กได้อย่างดี

ลำดวล บันสันเทียะ (2545: 19) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กทุกด้าน เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เข้าด้วยกัน การจัดประสบการณ์แบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งเฉพาะเรื่องที่เด็กสนใจ มีการท้าทายความสามารถเด็กกระตุ้นให้เด็กลงมือปฏิบัติ กับกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อค้นหาคำตอบที่มาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก เรื่องที่ศึกษาอาจมาจากเด็กหรือครูและเด็กร่วมกันเลือกหัวข้อในการศึกษา เด็กมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกรวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก

ทิพย์มณี เลขาข้า (2549: 46) การจัดประสบการณ์แบบโครงการ จึงเป็นรูปแบบการสอนให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆ เพื่อให้เด็กฝึกทักษะการคิดค้นทดลอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่มีครูคอยดูแลแนะนำและอำนวยความสะดวกอยู่ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

สุพธินา ชันอาสา (2550: 48-49) การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบ กระบวนการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นถึงผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนรู้อย่างลุ่มลึกซึ่งครูมีหน้าที่สนับสนุนและร่วมกันวางแผนกับเด็กโดยมีระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของเด็ก ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เด็กมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก

การสอนแบบโครงการ (Project Approach) คือ การที่เด็กศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจหรือทั้งผู้สอนและเด็กสนใจ มีการท้าทายความสามารถเด็กกระตุ้นให้เด็กลงมือปฏิบัติ กับกิจกรรมที่

หลากหลาย เพื่อค้นหาคำตอบที่มาจากความสนใจและความต้องการของเด็กโดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตนเอง ภายใต้การช่วยเหลือ แนะนำ โดยการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนจากผู้สอน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการและระยะสรุปโครงการ ซึ่งในแต่ละระยะจะประกอบด้วย การอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

4.2 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การศึกษาประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แวน ออสดวล (Van – Ausdul. 1988: 164 – 168) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการไม่ใช่สิ่งใหม่ในการศึกษาระดับปฐมวัย หรือระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สเตวส (Stwast. 1986: 42 – 47) ที่ได้ยืนยันว่า แต่เดิมความคิดในการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ เคยเกิดขึ้นและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา โดยได้รับการสนับสนุนจาก Dewey และ Kilpatrick และค้นพบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการมีลักษณะการสอนใกล้เคียงกับวิธีการสอนแบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้น จากวิทยาลัยการศึกษาแห่ง Bank Street ที่เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ และมีลักษณะเหมือนกันกับการศึกษาแบบ Open Education ซึ่งมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการและสามารถค้นพบได้จากการศึกษาของ ไอซ์แซค (Isaac. 1966; citing Katz; & Chard. 1994: 48) ที่ได้อธิบายถึงการทำงานของเด็กในประเทศอังกฤษ ปี 1920

ดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น ได้เริ่มนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเวลานานมาแล้ว เป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้เด็กเรียนรู้ จากการกระทำเพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่จะสนองตอบต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

4.3 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แนวคิดที่จะให้เด็กเรียนรู้ผ่านโครงการนั้นมีมานานนับศตวรรษ เริ่มจากความเคลื่อนไหวของ นักศึกษากลุ่มพิพัฒนานิยม (Progressive) ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19-20 จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้เขียนบทความและหนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความตระหนักในชุมชนร่วมกัน และได้นำโครงการเข้าไปใช้ในโรงเรียนทดลองที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ส่วนวิลเลียม คิลแพทริก (William Kilpatrick) ได้สอนบุคคลต่างๆ (ต่อมาเป็น นักการศึกษา) ถึงวิธีการใช้โครงการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง อันเป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษามากกว่าการเตรียมเด็กเพื่อชีวิตในอนาคต (Diffily. 1996)

แคทซ์ และชาร์ด (Katz; & Chard. 1994: 15 – 16) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่เด็กสนใจ และครูพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าในการเรียนรู้ โครงการมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญา การศึกษาในวิชาต่างๆ ทักษะทางสังคม ความสามารถและเน้นการทำงานร่วมกัน

ฮาร์ทแมน (Hartman. 1995: 1 – 4) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาที่กลุ่มเล็ก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ไขปัญหา เสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการอาจใช้เวลาประมาณสัปดาห์ หรือนานกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

แม็คคลีน (McLean. 1992: 57) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่สามารถทำให้เด็กแสดงออกถึงความสามารถที่หลากหลายเกี่ยวกับการศึกษา ยอมให้เด็กเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เปิดกว้าง และส่งเสริมความร่วมมือโดยเน้นที่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มากกว่าการแข่งขันส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม และเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้อยู่ในกลุ่มเพื่อน และทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดีอีกด้วย

ทรีปานีเยร์ สตรีท (Trepanier – Street. 1993: 25 – 28) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะใช้การสืบสอบของหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงอย่างลึกซึ้ง และได้บูรณาการวิชาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะเข้าด้วยกัน โดยเด็กจะได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย จากการทำกิจกรรมในโครงการ และเด็กสามารถขยายเวลาในการเรียนรู้ไปได้หลายวันหรือหลายสัปดาห์ นับเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับชั้นอนุบาล

วัฒนา มัคคสมัน (2539: 6) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งการให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีครูที่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสนใจ เชื่อมั่นในความคิดของเด็ก และให้โอกาสเด็กที่จะเรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของตนเอง

จิราภรณ์ วสุวัต (2540: 7) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง ในหัวข้อที่ตนสนใจ ด้วยการบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน วิธีนี้จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความหมาย รวมทั้งยังเน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยืดหยุ่นตามความสนใจ และความต้องการของเด็ก

แนวคิดของ Friedrich Froebel (Du harne. 1993) ผู้ริเริ่มและก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของโลก ได้เสนอแนวความคิดว่า โรงเรียนควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะได้เรียนรู้ และทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป

แนวคิดแบบพิพัฒน์นิยม (Progressive) ของ John Dewey (Edwards; Gandini; & Forman. 1993: 151 – 169) ได้มีการนำมาใช้อย่างมากเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระ Dewey ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้น ที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสติในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ และมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานกันอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม

แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ของ Jean Piaget (Katz; & Chard. 1994; DuCharme. 1993: Edward; Gandini; & Forman. 1993) ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของเด็ก ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือว่าเป็นแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมและการเตรียมการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็ก โดยส่งเสริมการวางแผน ค้นคว้าทดลอง การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

แนวคิดของ Vygotsky (Berk. 1994; Berk; & Winsler. 1995: 30 – 39) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งที่กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า Scaffolding จากหลักการของ Zone of Proximal Development (ZPD) ที่เชื่อว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาสติปัญญา และทักษะคิดเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครูและเพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ZPD จึงเป็นสถานะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย เมื่อเด็กไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง การได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า จะทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักใน ความสำคัญของบทบาทครูที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แนวคิดของ William H. Kilpatrick ได้นำแนวคิดของ Dewey (Knoll. 1996: 193 – 223) มาประยุกต์ใช้ โดยทำการทดลองวิธีการสอนแบบโครงการ และฝึกหัดนักศึกษาครูให้รู้จักใช้วิธีการสอนแบบโครงการ Kilpatrick ได้ศึกษาพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านต่างๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของระดับความสนใจ และเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูเป็นผู้กำหนด หรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง Kilpatrick กล่าวว่า การสอนแบบโครงการ คือหัวใจสำคัญของกิจกรรมทุกกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิดของ William Jame (McCown; & Roop. 1992: 79 -81) เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์ และศิลปะการสอนของครู James ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของจิตวิทยาในสหรัฐอเมริกา แนวคิด

ของเขาชี้ให้เห็นว่าการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆ ขณะที่ทำการสอนถือเป็นศิลปะ ดังนั้นการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนจึงต้องใช้จิตวิทยามาใช้ในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูต้องศึกษา และพัฒนาการสอนของตนเอง

แนวคิดแบบเรกจิโอ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2542: 64) ในช่วงทศวรรษ 1970 คลื่นความคิดลูกที่สองที่ประกอบด้วยกลุ่มนักการศึกษา รวมทั้งนักจิตวิทยา เช่น Wilred Carr, David Shaffer, Kenneth Kaye, Jerome Kagan , Howard Gardner นักปรัชญา เช่น David Hawkins และนักทฤษฎี เช่น Serge Moscovici , Charles Morris , Gregory Bateson , Heinz Von Foerster และ Francisco Varela ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยา แนวความคิดเหล่านี้ยิ่งก่อให้เกิดความหลากหลายแง่มุมมองที่หลากหลายที่นำไปสู่การปฏิบัติ ที่มีความสิ้นเปลืองและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก จากการศึกษาดังที่กล่าวมา นักการศึกษาเรกจิโอได้พัฒนาปรัชญาทางการศึกษาจากฐานของแนวคิดดังนี้

แนวคิดที่สำคัญประการแรก คือวิธีการมองเด็ก (The image of the children) ของนักการศึกษา Reggio Emilia จากประสบการณ์ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติ ทฤษฎี และผลการวิจัย เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอ คือผู้ที่เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ พลังและความแข็งแกร่ง เด็กมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองโดยเฉพาะในแต่ละคน มีศักยภาพและความสามารถในตนเอง ความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถที่เป็นที่น่าพิศวง และความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ความปรารถนาที่จะสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิด และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อความอยู่รอด และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเผ่าพันธุ์ที่ตนเองถือกำเนิดมา ความสามารถที่มีมาตั้งแต่เกิด ประการนี้จึงเป็นสิ่งที่อธิบายถึงความกระตือรือร้นของเด็กในการที่จะสื่อสารหรือแสดงถึงตัวตนของเด็กเมื่ออยู่ท่ามกลางบริบทที่มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ทางภาษา และมีความสนใจในการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในการที่จะก้าวเข้าสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการต่อรอง ประนีประนอมกับทุกสิ่งทุกอย่าง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กอย่างชัดเจน เพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่จะสนองตอบต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

แนวคิดสำคัญประการที่สอง คือ ลอริส มาลากูซซี่ (Loris Malaguzzi) และครูที่ Reggio Emilia มองว่าโรงเรียนเป็นที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย เป็นสถานที่ใช้ชีวิตร่วมกันและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่ต่างเต็มไปด้วยความหลากหลาย โรงเรียนเป็นสิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในงานของโรงเรียน และระบบชีวิตในโรงเรียนขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วมในระบบชีวิตของโรงเรียน และยังขยายไปถึงเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้เมืองและโรงเรียนรับรู้ถึงชีวิตของกันและกันในรูปแบบการพัฒนาและวิถีชีวิต สังคมต้องยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงในอนาคตและเป็นผู้รับ

ผลประโยชน์ตามสิทธิเฉพาะในตัวเด็กในโรงเรียน มาลาภูษีและครูหลังจากที่ได้วิเคราะห์และได้มาซึ่งเป้าหมายที่ร่วมกันของโรงเรียน คือ การรวมเอาครูและครอบครัวของนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ดังนั้นการดำเนินการในเรกจิโอ เอมิเลียจึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็ก ครอบครัว และครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมุ่งที่จะจัดโรงเรียนให้มีความรู้สึกที่อบอุ่น เป็นเป้าหมายของแนวการจัดการศึกษาตามแนวทางของเรกจิโอ เด็กคือเป้าหมายที่สำคัญและเป็นศูนย์กลางของการจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ มาลาภูษียังตระหนักถึงให้ทุกคนที่เข้ามาสัมผัสกับโรงเรียนแล้ว จะรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต (An amiable school)

แนวคิดสำคัญประการที่สาม คือ ครูและนักเรียน เรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอจะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลาภูษี กล่าวว่า ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้างๆ สักครู และเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้นอาจแตกต่างจากที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิด ประดิษฐ์ และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่โดยครูเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครู ต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็น และเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนรู้และการสอนนั้นจึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่อยู่กันคนละฟากฝั่งของแม่น้ำแล้วจึงมองกระแสที่ไหลผ่านไป แต่ควรจะเป็นการหล่อหลอมเข้าด้วยกันระหว่างการเรียนและการสอนและล่องไปพร้อมๆ กับการไหลของกระแส

จากแนวคิดและหลักการสำคัญดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนาการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในปัจจุบัน Sharan และ Sharan (1992: 283 – 305) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า แม้การศึกษาแบบโครงการ จะไม่ใช่สิ่งใหม่ในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา แต่เป็นรูปแบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้นตามความสนใจของเด็กที่มีต่อสิ่งต่างๆ นำเด็กไปสู่การทำงานในโครงการร่วมกัน และเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข เช่นเดียวกับที่เคยนำมาปฏิบัติในการศึกษาที่ผ่านมาและประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ยังคงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กวัยปฐมวัย

4.4 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ฮาร์ทแมน (Hartman. 1995: 141 – 147) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบโครงการว่า วิธีแบบโครงการ (Project work) เป็นการศึกษาหาความรู้อย่างลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ จะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการใช้เวลาประมาณโครงการละ 3 – 4 สัปดาห์ แต่บางโครงการก็ใช้เพียงสัปดาห์เดียว มีขั้นตอนหลักๆ ของวิธีการแบบนี้ คือ

1. เริ่มต้น (Start)
2. ปฏิบัติให้บังเกิดผล (Implementation)
3. ปรับเสนอ (Transition)

โครงการมีได้หลายขนาด ตั้งแต่โครงการขนาดเล็กที่ไม่ต้องการพื้นที่มากนัก จนถึงโครงการที่ต้องการใช้พื้นที่มากๆ เช่น การทัศนศึกษา การเยี่ยมชมชน การสำรวจ บทบาทสมมติ จิตรกรรมฝาผนัง การแสดง และการเสนอโครงการ จัดการเรียนการสอนแบบโครงการ อาจใช้เป็นแกนของหลักสูตร (Program) หรือใช้ในส่วนหนึ่งของหลักสูตรได้ เราสามารถใช้วิธีการแบบโครงการร่วมกับวิธีการสอนแบบหน่วยการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) โปรแกรมศิลปะ การสอนลักษณะนี้ ต้องมีการจัดเตรียมเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์จริง ได้พบกับผู้คนจริงๆ ซึ่งประสบการณ์ตรงดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมในกระบวนการของโครงการโดยเด็กจะได้

1. เลือกเรื่องสำหรับโครงการ
2. พัฒนาทิศทาง แนวทางของโครงการ
3. ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความก้าวหน้าของโครงการ
5. ตัดสินความก้าวหน้าของโครงการและสรุป

บุธ (Booth. 1987: 46 – 49) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบโครงการว่า เป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบโครงการมี 2 ลักษณะ คือ โครงการเต็มรูปแบบ (Full scale project) กับโครงการเชื่อมโยงกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ (Bridging or motivating) ซึ่งทั้ง สองลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจ หรือโครงการย่อยเป็นกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น ส่วนโครงการสมบูรณ์ มีการขยายออกนอกห้องเรียนด้วย โครงการสมบูรณ์แบบจะมีขั้นตอนอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนในห้องเรียน (Classroom planning) เด็กและครูอภิปรายถึงหัวข้อเรื่องและขอบเขตของโครงการ
2. ดำเนินการโครงการ (Carry out the project) เด็กจะออกจากห้องเรียนไปดำเนินการโครงการตามแผนที่ได้วางไว้
3. ขั้นทบทวน (Reviewing and Monitoring the work) เป็นการอภิปราย และให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ ครูแนะนำให้ข้อคิดเห็น เด็กวิเคราะห์ผลงาน และกระบวนการทำงาน

แต่การทำงานเต็มรูปแบบ บางทีก็ตอบสนองความต้องการอันกระตือรือร้นของเด็กไม่ทัน ดังนั้นจึงมีโครงการย่อย (Bridging) ซึ่งสามารถทำในห้องเรียน ไม่ต้องออกไปนอกห้องใช้เวลาสั้นๆ โครงการลักษณะนี้ถูกออกแบบสำหรับผู้เริ่มต้นใช้โครงการในการสอนใหม่ๆ เวลาที่ใช้ในโครงการไม่จำกัดตายตัวขึ้นอยู่กับจำนวนเวลาที่มี และธรรมชาติของโครงการ บางทีโครงการก็ใช้เวลา 3 ชั่วโมง บางทีก็ใช้เวลา 12 สัปดาห์ แต่จะสั้นหรือยาวอย่างไร ก็มีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Stimulus) เป็นการอภิปรายเบื้องต้น และแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับโครงการว่าจะใช้เวลาเท่าใด รายละเอียดของโครงการมีอะไรบ้าง
2. ขั้นเตรียมโครงการ (Definition of the Project Objective) เป็นการอภิปราย และแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับโครงการว่า จะใช้เวลาเท่าไร รายละเอียดของโครงการมีอะไรบ้าง
3. ขั้นฝึกทักษะที่จำเป็น (Practice) บางโครงการต้องการทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการ จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะเหล่านั้นก่อน เช่น การสัมภาษณ์
4. ขั้นเตรียมวัสดุอุปกรณ์ (Design of Written Materials)
5. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม (Group Activities)
6. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Information)
7. ขั้นสรุปผลการดำเนินการ (Organization)
8. ขั้นเสนอผลโครงการ (Final Presentation)

แคทซ์ (Katz. 1993: 18) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า เป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กมีความสนใจจะศึกษาด้วยตัวเอง จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริง ที่อยู่รอบตัวเขา ซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโต้แย้งต่อรองกับครู ในเรื่องต่อไปนี้

1. การเลือกคำถามที่ต้องการจะค้นคว้า
2. วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ
3. วิธีการที่จะเสนอคำตอบ หรือผลงานที่ค้นพบคำตอบแล้ว เช่น วาดภาพ ระบายสี

แคทซ์ และชาร์ด (Katz; & Chard. 1994: 10) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ (Mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้สึกถึงสุนทรียศาสตร์ แคทซ์และชาร์ด ได้เสนอว่า ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการควรมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญา และเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก (Intellectual Goals and the Life of the Mind) การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลในปัจจุบันมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แคบเฉพาะเนื้อหาวิชาการ ให้เด็กเล็กๆ ฝึกทักษะการอ่าน เขียน เรียนเลข (The Three R's) เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนการสอนในชั้นสูงต่อไป เป็นการมุ่งเน้นหนักเฉพาะทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เด็กทุกคนจะสามารถทำได้เหมือนกันตามที่ครูตั้งเกณฑ์ไว้
- ลักษณะที่ 2 การสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Kindergarten Approach) คือ การจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม มุ่งให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย เรียนรู้ผ่านการเล่นตามพัฒนาการที่สอดคล้องกับวัยของเด็กเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเด็กอนุบาล ต้องมีทั้ง 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างรอบตัว เด็กควร

จะได้เข้าใจประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนานและไม่มีเป้าหมาย (Spontaneous play) ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนในระดับนี้จึงเป็นการมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาและปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียน (Dispositions) ให้เด็ก

2. ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) แคทซ์และชาร์ด กล่าวว่า การสอนแบบโครงการจะทำให้เด็กวัยอนุบาล ได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ

3. โรงเรียน คือส่วนหนึ่งของชีวิต (School as Life) การเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเด็ก ไม่ใช่แยกออกจากชีวิตประจำวันทั่วไป กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบๆ ตัวเด็ก

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็กๆ (Community Ethos in the Class) เด็กๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อของเขา ในการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เด็กเรียนรู้ความแตกต่างของตนเองกับเพื่อนๆ

5. การสอนเป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as a Challenge) ในการสอนแบบโครงการ ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก โครงการบางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ครูร่วมกันกับเด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน

แคทซ์และชาร์ด เปรียบเทียบการสอนปกติ (Systematic Instruction) กับการสอนแบบโครงการ ดังแสดงต่อไปนี้

1. การสอนปกติเป็นการแสวงหาความรู้ทักษะที่ใช้แรงจูงใจจากภายนอก ขณะที่การสอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่และใช้แรงจูงใจจากภายในตัวเด็กเอง

2. ในการสอนปกติ เด็กทำงานเพื่อหวังรางวัลหวังคะแนนจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการ เด็กทำงานเพราะความต้องการและความสนใจของเขาเอง

3. ในการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกที่จะทำกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูเตรียมให้

4. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้วถ่ายทอดสู่เด็ก ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ครูเป็นผู้คอยช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ยังด้อยอยู่

5. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้สร้างเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดี ขณะที่การสอนแบบโครงการ ทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม

การจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อม	การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ต้องการทักษะ	ประยุกต์ทักษะนำมาใช้
ต้องการแรงดลใจจากภายนอก	ต้องการแรงดลใจจากภายใน
ความตั้งใจในการทำงานของเด็กมาจากครูและรางวัลเป็นแหล่งของแรงดลใจภายนอก	ความสนใจของเด็ก และการให้เด็กได้มีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมความมานะพยายาม และเป็นแรงดลใจภายในที่สำคัญ
ครูเป็นผู้เลือกกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับที่ศึกษา	เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครูจัดเตรียม โดยค้นหาระดับที่เหมาะสมและท้าทาย
ครูเป็นผู้รอบรู้ทุกด้าน และมองว่าเด็กเป็นผู้ไม่รู้	เด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ
ครูเป็นผู้ที่สามารถกำหนดการเรียนรู้ และความสำเร็จของเด็ก	เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และประเมินความสำเร็จของตนเองร่วมกับครู

ที่มา: Katz; & Chard. (1994). *Engaging children's minds : The project approach*. pp 19.

นอกจากนี้ ยังกล่าวว่า การสอนแบบโครงการ มีสาระสำคัญดังนี้

1. หัวข้อของโครงการ (Topic) และการเลือกหัวข้อของโครงการ หัวข้อโครงการต้องมาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้

- 1.1 เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคน หรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 1.2 มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้ได้
- 1.3 เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- 1.4 เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
- 1.5 เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
- 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือกันทำงาน
- 1.7 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมติ
- 1.8 เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 1.9 เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้
- 1.10 ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

2. กิจกรรมหลักๆ ในการสอนแบบโครงการ (Project Activities) ในโครงการใดโครงการหนึ่ง กิจกรรมที่เป็นหลักในโครงการนั้นประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า (Investigation Activities)

2.2 กิจกรรมสร้าง (Construction Activities)

2.3 การเล่นสมมติ (Dramatic Play)

3. โอกาสแห่งการเรียนรู้ (Learning Opportunities) การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านกิจกรรมของโครงการ เช่น การแสดงออกทางภาษา การเล่าเรื่อง การอ่าน การเขียน ทางคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสร้าง หรือการเล่นอื่นๆ สิ่งที่ได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการ คือ

3.1 ความรู้ (Knowledge)

3.2 ทักษะ (Skills)

3.3 คุณลักษณะการอยากรู้ อยากเรียน (Disposition)

3.4 ความรู้สึก (Feelings)

4. เด็กเป็นผู้เลือก (Children Making Choices) ในการสอนแบบโครงการ เด็กมีโอกาสในการเลือกในหลายๆ ทาง สิ่งที่ได้เลือกก่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ทางสติปัญญา (Cognitive) พัฒนาการทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) พัฒนาการทางสังคม (Social) พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional) และพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral) ผลทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบางประการ เกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก บางประการเกิดจากผลการทำงานตามกระบวนการแก้ปัญหา ที่ได้พบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เด็กมีโอกาที่จะเลือกในหลายๆ ทาง คือ

4.1 โอกาสในการเลือกงานที่จะทำ

4.2 โอกาสในการเลือกเวลาที่จะทำ

4.3 โอกาสในการเลือกสถานที่ที่จะทำ

4.4 โอกาสเลือกเพื่อนที่จะทำงานด้วย

5. บทบาทครู (The Role of Teacher) ครูเป็นผู้เฝ้าติดตามความสนใจของเด็ก จัดเตรียมกิจกรรมตามความต้องการของเด็ก และเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. การจัดนิทรรศการในห้องเรียน (Classroom Display) ห้องเรียนในการสอนแบบนี้จัดตกแต่งโดยผลงานของเด็ก แสดงกระบวนการทำงานของเด็ก นอกจากจะให้ผู้อื่นเห็นถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการของเด็กแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำอยู่ ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึก

7. ระยะต่างๆ ของโครงการ (Phase of Project Work)

7.1 ระยะที่ 1 วางแผน/เริ่มต้นโครงการ (Planning and Getting Started)

7.2 ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ (Project in Progress)

7.3 ระยะที่ 3 คิดทบทวนและสรุป (Reflection and Conclusions)

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ แล้วใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาความรู้ตามวิธีการของตน สรุปหลักการในการสอนแบบโครงการได้ดังนี้

1. เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไปในรายละเอียดของเรื่องนั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ
2. เรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเป็นผู้เลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาก็เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้นโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น
4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้ระยะที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กได้ค้นพบคำตอบ และคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กได้ประสบกับทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง
6. เมื่อเด็กได้ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กจะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง อาจเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นสมมติละคร การทำหนังสือ หรือรูปแบบอื่นๆ
7. เด็กได้นำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

วรนาท รักสกุลไทยและคณะ (2544: ฉ-ช) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของการปฏิบัติโครงการไว้ 5 ข้อ คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. การศึกษานอกสถานที่ หรืองานในภาคสนาม ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของการทำโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปในสถานที่ไกลๆ

ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณ วัด หรือสถานที่สำคัญในชุมชน

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์ในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นที่เหมือน หรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น เช่น การวาดภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมทบทวน การสร้างแบบต่างๆ

4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามเรื่องที่น่าสนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน การสัมภาษณ์วิทยากร หรือบุคคลต่างๆ ที่มีความรอบรู้ในเรื่องนี้ อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรืออาจใช้หนังสือในห้องเรียนหรือห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง ทำได้หลายรูปแบบอาจใช้ฝานั่ง หรือบอร์ดจัดแสดงผลงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้นเรียน ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการสืบค้น โดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดง ทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วย

ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย โดยใช้การสอนแบบโครงการควรมีเป้าหมายหลัก คือ การเลือกคำถามที่ต้องการจะค้นคว้า วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ วิธีการที่จะเสนอคำตอบ หรือผลงานที่ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กได้นำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความรู้สึกภูมิใจในความสำเร็จนั้น เป็นการศึกษาหาความรู้อย่างลุ่มลึกในการเรียนรู้ เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา

4.5 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

นภเนตร ธรรมบวร (2546: 205) บทบาทของครูหรือผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการถือว่ามีความสำคัญมากโดยเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย การจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนจำเป็นต้องสอดคล้องกับหน่วยที่เด็กกำลังศึกษา หรือให้ความสนใจ

1. ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการเคารพ (การยอมรับ) และเข้าใจในศักยภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและความเป็นไปได้ของการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นในการปรับเนื้อหาสาระการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย

2. ครูมีบทบาทในการสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคน สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมตาม ความหมายและความเข้าใจของผู้เรียน

3. ครูส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการกระทำและปฏิบัติการด้วย ตนเองนอกเหนือจากการเรียนด้วยการคิดพิจารณาหรือการเดา

4. ครูมีความเป็นนักวิจัย ช่างสังเกต เก็บข้อมูลการเรียนรู้ของเด็กด้วยการบันทึก ประกอบการ อัดเสียง การบันทึกด้วยวิดีโอ เทป หรือการถ่ายภาพในขณะดำเนินการเรียนรู้โครงการ เพื่อนำข้อมูล กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้นด้วยการตั้งประเด็นคำถาม หรือจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่ ข้อคำถามหรือความสนใจของเด็ก และสามารถรวบรวมข้อมูลการบันทึกนำเสนอถึงการเดินเรื่องของ โครงการและวิเคราะห์การเรียนรู้ของเด็กเพื่อการสื่อสารถึงผู้ปกครองและชุมชนการเรียนรู้

5. ครูมีบทบาทในการตั้งคำถามปลายเปิด หรือคำถามระดับสูงที่ท้าทายและกระตุ้นให้เด็ก คิดไตร่ตรอง คิดทบทวนก่อนตอบ

6. ครูสามารถมีบทบาทในการนำเสนอหัวข้อโครงการ เมื่อมีกรณีที่เป็น เช่น เด็กยังคิด หัวข้อโครงการไม่เป็น หรือมีเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นด่วนในชุมชนที่เด็กควรเรียนรู้ และพร้อมที่จะให้ บทบาทเด็กในการคิดรายละเอียดเนื้อหาโครงการ

7. ครูมีบทบาทในการเป็นผู้จัดการการเรียนรู้แบบโครงการ ด้วยการแนะแนวทาง ตั้งคำถาม ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของโครงสร้างการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ผู้เรียนทุกคน ซึ่งหมายถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ถักทอประสานการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทักษะ การเรียนรู้ คุณลักษณะของผู้เรียนตลอดชีวิตอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาทของครูหรือผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการถือว่า มีความสำคัญมากโดยเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กได้เรียนรู้ ครูจำเป็นต้องให้ความ ใส่ใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และ ร่างกาย การจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนจำเป็นต้องสอดคล้องกับหน่วยที่เด็กกำลังศึกษา หรือให้ความ สนใจเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของโครงสร้างการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนทุกคน

4.6 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการแบ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการออกเป็นระยะได้ 4 ระยะที่สำคัญ (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540: 62 – 63; อ้างอิงจาก Katz; & Chard. 1994; Edwards , Gandini; & Forman. 1993) คือ

1. ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ (Preliminary Planning)

เป็นระยะที่เด็กและครูใช้เวลาในการพูดคุยเพื่อค้นหาหัวข้อ และคัดเลือกหัวข้อสำหรับทำโครงการ หัวข้ออาจจะมาจากเด็กหรือครูเป็นผู้เสนอ ในระยะแรกที่ได้ก็ยังไม่มีการประสบการณ์ ครูอาจจะเสนอหัวข้อที่คิดว่าเด็กรู้จักและสนใจและมีคุณค่าในการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ

1.1 หัวข้อ ควรจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กอย่างน้อยที่สุด เด็กจะมีความคุ้นเคยกับหัวข้อเพื่อเด็กจะสามารถตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อได้

1.2 มีการส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออกเขียนได้ และจำนวน และควรที่จะบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าไป เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษา และศิลปะ

1.3 หัวข้อควรมีคุณค่าเพียงพอที่จะให้เด็กได้ใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า อย่างน้อย 1 สัปดาห์

1.4 หัวข้อสามารถค้นคว้าหรือทดสอบในโรงเรียนมากกว่าที่ไปทำที่บ้าน

2. ระยะเริ่มต้นโครงการ (Getting Project Start)

เมื่อหัวข้อได้รับการคัดเลือกแล้ว ครูมักจะเริ่มต้นด้วยการสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ (Web) หรือ แผนภูมิความคิด (Concept map) โดยใช้การระดมสมอง เพื่อวางแผนในการศึกษาและร่วมกันตั้งคำถาม เพื่อค้นหาคำตอบโดยการสืบสอบ ในระยะนี้มักจะเป็นระยะที่เด็กทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวข้อที่กำลังศึกษาอยู่

3. ระยะดำเนินโครงการ (Project in Progress)

ระยะนี้ประกอบด้วยการสืบค้นคว้าโดยตรง มักจะมีการทัศนศึกษา เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ และใช้กิจกรรมศิลปะ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์ การก่อสร้าง และกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลอง การทดสอบต่างๆ ในระยะนี้เด็กจะได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่จากการศึกษาในโครงการ มีการทดสอบสมมติฐาน และปรับปรุงแก้ไขผลงานที่ทำในโครงการให้เป็นผลสำเร็จ เด็กมักจะใช้เวลาการทำโครงการในระยะนี้ยาวนานกว่าทุกระยะ

4. ระยะสรุปและอภิปรายผลโครงการ (Consolidating Project)

ระยะนี้ประกอบด้วยการเตรียมการสำหรับนำเสนอผลการศึกษาในโครงการ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดง การจัดนิทรรศการ การสาธิต เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ ได้ชมผลงาน และกิจกรรมที่จัดขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วเด็กและครูจะร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากโครงการ และวางแผนเตรียมการสำหรับศึกษาในโครงการอื่นต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการมี 4 ระยะ โดยเริ่มจากการเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะดำเนินโครงการหรือระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุป อภิปรายโครงการ เพื่อนำไปสู่การเริ่มโครงการใหม่

4.7 กิจกรรมที่สำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ชาร์ด (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540: 64 – 65; อ้างอิงจาก Chard. 1992) ได้เสนอกิจกรรมที่สำคัญในโครงการไว้ 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการพูดคุยสนทนา สำหรับเด็กปฐมวัย การพูดคุยสนทนาเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก เพราะนำมาสู่การพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียน หรือในกลุ่มเล็ก จะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดได้ดีขึ้นและช่วยแก้ไขปัญหามากมาย ในโครงการ รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความคิด และรับรู้ความคิดของผู้อื่น

2. กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนามหรือ การทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งของ รวมถึงการไปทัศนศึกษา สถานที่ต่างๆ ที่จะทำให้เด็กได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา การปฏิบัติงานภาคสนามจึงเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เห็น ได้ฟัง ได้ดู ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น ได้ชิมรส กับสิ่งที่สนใจ จึงเป็นเสมือนการค้นคว้าทดลอง ซึ่งการทำงานในภาคสนามหรือการทัศนศึกษาอาจอยู่ในบริเวณโรงเรียน

3. กิจกรรมนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่เด็กถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์ การสร้าง การแสดง การร้องเพลง และอื่นๆ

4. กิจกรรมค้นคว้า เป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย จากแหล่งข้อมูล ปฐมภูมิ เช่น ของจริง และทุติยภูมิ เช่น หนังสือ สื่อการเรียนรู้ต่างๆ กิจกรรมการค้นคว้าจะทำให้เด็กได้พัฒนาความรู้ทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ และสนับสนุนการทำงานในโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

5. กิจกรรมการจัดแสดง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้นำเสนอผลงานที่ทำในโครงการออกเผยแพร่ และทำให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อนๆ และผู้สนใจได้เข้าใจการเรียนรู้ในโครงการ โดยส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นในระยะสิ้นสุดโครงการ ในรูปแบบนิทรรศการ การแสดงผลงาน การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิตผลงาน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ 5 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และลงมือกระทำ เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเด็กเอง

4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ งานวิจัยต่างประเทศ

คลอลิ่ง (Knoll. 1996: 87 – 92; citing Collings. 1923) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะแรกของการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ขึ้น พบว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถทำคะแนนการสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานที่เน้น การเขียนการอ่าน และคณิตศาสตร์ได้สูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมที่มาจาก การสอนที่เน้นการอ่านเขียนโดยตรง และส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กกลุ่มทดลองซึ่งเป็น ปัจจัยในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการ ศึกษาวิจัยครั้งนั้นนำไปสู่แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

การ์ดเนอร์ (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540: 71 – 72; อ้างอิงจาก Gardner. 1989) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็น รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาให้กับเด็กทั้ง 7 ด้าน ได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 7 ด้านของทฤษฎีความหลากหลายทาง สติปัญญาที่สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

แรบบิท (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540: 72; อ้างอิงจาก Rabitt. 1992) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Villetta ประเทศอิตาลี พบว่า บทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มี ในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นได้ว่า บทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมาก และ บทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา มัคคสมัน (2539: 121) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กกลุ่มทดลองซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง

จิราภรณ์ วสุวัต (2540: 163) ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการได้ทดลองการใช้โปรแกรมและการประเมินระดับ จริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 โดยใช้การจูงใจหรือความร่วมมือ ด้านการให้และรับประสบการณ์ร่วมกันในระดับที่ 2 โดยพิจารณาความเหมือนทางความคิดและประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลการทดสอบและการวิจัย พบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านพัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปลว บุริสาร (2543: 51) ได้ศึกษา ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูง และความสามารถในการแก้ปัญหาลดลง หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่า มีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น

อุลย์ บุญโท (2544: 68) ได้ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

ปัทมา ศุภกานี (2545: 65) ได้ศึกษา พฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมทางด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางด้านสังคมโดยเฉลี่ยรวมและแยกตามรายด้านระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

สุทธิธนา ชันอาสา (2550: 90) ได้ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะ/ คณิตศาสตร์ ด้านมิติ ด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล ด้านความเข้าใจตนเอง ด้านธรรมชาติ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ

จากเอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษามาเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้อย่างลุ่มลึกมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสู่แนวคิดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน โดยเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนรวม จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นเด็กปฐมวัยปกติ ชาย – หญิง จำนวน 25 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ชาย – หญิง จำนวน 5 คน อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนรวม อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย เด็กปฐมวัยปกติชาย-หญิง จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษชาย จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีอาการออทิสติก (Autistic) 1 คน เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น (Attention Deficit) 1 คน และเด็กที่มีอาการสมองพิการ(Cerebral Palsy) 1 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 สร้างคู่มือการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ประกอบด้วยหลักการ และเหตุผล ความมุ่งหมาย เนื้อหาและคำอธิบายบทบาทหน้าที่ ของเด็กและครู

- 1.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

- 1.2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

- 1.2.2 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)

- 1.2.3 เอกสารการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

- 1.2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

- 1.3 สร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

โดยแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการนี้ จะเน้นให้เด็กได้ฝึกการลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบโครงการด้วยตนเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกหัวข้อรวมถึงการดำเนินการตามทุกขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ด้านสังคมด้วยการอยู่ร่วมกันของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ จากกิจกรรมดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาจัดทำเป็นแผนจัดการประสบการณ์แบบโครงการ โดยจัดกิจกรรมวันละ 30 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 32 วัน ซึ่งแต่ละกิจกรรมนั้นจะส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมด้านสังคม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ที่ประมวลมาจากการวิเคราะห์วิธีการจากการสังเกต ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเริ่มต้นโครงการ
2. ระยะพัฒนาโครงการ
3. ระยะสรุปและประเมินโครงการ

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. นางสาวรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
(แผนกอนุบาล)
2. นางสาวจินดา น้ำเจริญ นิสิตปริญญาเอกสาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กัลยา เทพวงษ์ อาจารย์ปฐมวัยโรงเรียนเกษมพิทยา
(แผนกอนุบาล)

1.5 ปรับปรุงแก้ไขจัดประสบการณ์แบบโครงการ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเห็นสอดคล้องกัน 2 ใน 3 คน ในเรื่องของระยะเวลาดำเนินการ สื่ออุปกรณ์ และรูปแบบการจัดกิจกรรม

1.6 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ฉบับที่สมบูรณ์สำหรับใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านสังคมการสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ สายชน วงสานน (2547) ปัทมา ศุภกานี (2545)

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 และข้อ 2.2 มาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านสังคม โดยจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมด้านสังคมที่สามารถสังเกตได้ ดังนี้

2.3.1 การช่วยเหลือ

- การกระทำเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ
- การช่วยเหลือของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จ
- การร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรม
- การตอบสนองความต้องการของตนเองด้วย

2.3.2 การยอมรับ

- การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น
- การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- การให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน
- การยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3.3 การแบ่งปัน

- การให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง
- การพูดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกัน
- การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่นใช้

2.4 นำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากข้อ 2.3 มาสร้างแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม และเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านสังคม ทั้ง 3 พฤติกรรม ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน โดยสร้างแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย แบบมาตราส่วนกำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales)

2.5 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม ออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับคะแนน 3, 2, 1 และ 0

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมได้ด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมโดยมีเพื่อนหรือครูช่วยร้องให้กระทำ

ระดับคะแนน 0 หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรมด้านสังคม

ตาราง 2 เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

ค่าเฉลี่ยรายข้อ	ค่าเฉลี่ยรายด้าน		ค่าเฉลี่ยโดยรวม (11 ข้อ)	ระดับ ความหมาย
	พฤติกรรมที่1,2 (พฤติกรรมด้านละ 4 ข้อ)	พฤติกรรมที่3 (พฤติกรรมด้านละ 3 ข้อ)		
2.50 - 3.00	10.00 -12.00	7.50 - 9.00	27.50 - 33.00	เหมาะสมมาก
1.50 - 2.49	6.00 - 9.99	4.50 - 7.49	16.50 - 27.49	เหมาะสม
0.50 - 1.49	2.00 - 5.99	1.50 - 4.49	5.50 - 16.49	ค่อนข้างเหมาะสม
0.00 - 0.49	0.00 - 1.99	0.00 - 1.49	0.00 - 5.49	ไม่เหมาะสม

2.6 สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

2.7 นำแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.8 นำแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม เกณฑ์การประเมิน คู่มือประกอบในการใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกต จำนวน 3 ท่าน

1. อาจารย์มิ่ง เทพครเมือง อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) กรุงเทพฯ
2. อาจารย์สุธากร วสุโกนิน ผู้จัดการโรงเรียนวัดหน่อพุทธางกูร
จังหวัดสุพรรณบุรี
3. นางสาวบุญธดา โคตรพัฒน์ นักจิตคลินิกประจำโรงเรียนอนุบาลจากรูเวช
กรุงเทพฯ

2.9 นำแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม เกณฑ์การประเมิน และคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.10 การแสดงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือเป็นเกณฑ์ที่ใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 179-180) การทำวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ IOC อยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

2.11 การหาค่าระหว่างความเชื่อมั่น (Reliability) ของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock; others. 1996: 256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI=0.96

2.12 ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมด้านสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น โดยนับความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ศึกษา ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกตนั้น การกำหนดช่วงเวลาที่ยาวหรือยาวเพียงใดนั้นจะขึ้นกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาการปรับพฤติกรรมนั้นๆ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 31-32) ที่ใช้ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านสังคมในแต่ละครั้ง 30 นาที

ตาราง 3 หมายเหตุการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

วันที่สังเกต	วันจันทร์	วันอังคาร	วันพุธ	วันพฤหัสบดี	หมายเหตุ
ช่วงเวลาที่สังเกต	ลำดับ	ลำดับ	ลำดับ	ลำดับ	
10.10-10.15 น.	ฟ้า	ส้ม	แดง	ฟ้า	ทำการสังเกต 32 ครั้ง
10.16-10.20 น.	ส้ม	แดง	ฟ้า	ส้ม	โดยการแบ่งกลุ่มเด็ก
10.21-10.25 น.	แดง	ฟ้า	ส้ม	แดง	กลุ่มละ 5 คนและคละ
10.26-10.30 น.	ฟ้า	ส้ม	แดง	ฟ้า	เด็กที่มีความต้องการ
10.31-10.35 น.	ส้ม	แดง	ฟ้า	ส้ม	พิเศษกลุ่มละ 1 คน
10.36-10.40 น.	แดง	ฟ้า	ส้ม	แดง	

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แบบแผนการทดลอง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนวิจัยแบบ Single subject design กับแบบ One-Group Time-series Design เข้าด้วยกัน (ลัวิน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 254) จากทีปอร์ก และเกล (Barnett; & Johnson. 1996: 31; citing Borg; & Gall. 1989: 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการศึกษาเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน และกลาส วินสัน และก๊อทแมน (Glass, Willson; & Gottman. P.31) กล่าวว่า เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาและสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งพฤติกรรมเป็นรายบุคคลและพฤติกรรมกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลอง เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 4 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
T_0	$XT_1, XT_2, XT_3, \dots, XT_{40}$

เมื่อ T_0	แทน	การสังเกตก่อนการทดลอง
X	แทน	การดำเนินกิจกรรมโดยการใช้การสังเกตผ่านกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
$XT_1, XT_2, XT_3, \dots$	แทน	การสังเกตระหว่างการทำทดลอง
XT_{40}	แทน	การสังเกตหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 10.00 – 10.30 น. รวมระยะเวลาทดลองทั้งสิ้น 32 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารในการทำวิจัย

2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสังคม โดยการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมช่วงการจัดประสบการณ์แบบโครงการ กับเด็กกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 4 วัน ในวันจันทร์-พฤหัสบดี ก่อนการทดลองสัปดาห์ที่ 1 เป็นเวลา 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย

3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์-พฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

4. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสังคม และจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมเสรีเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์-พฤหัสบดี วันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 10.00 – 10.30 น. ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดประสบการณ์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กที่เป็น

กลุ่มตัวอย่างลงในแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม โดยวิธีการแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 3 กลุ่มสี่ และให้แต่ละกลุ่มสี่มีการคละเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปฐมวัยปกติ 1 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมกลุ่มสี่ละ 5 นาที วนจนครบกลุ่มสี่ละ 2 รอบ แล้วนำคะแนนที่ได้มา หาค่าเฉลี่ย แต่ละสัปดาห์จนครบ 8 สัปดาห์ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมซึ่งมี หลักการดำเนินการ ดังนี้

1. หาพื้นฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษก่อนการทดลอง และขณะทดลองโดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าคะแนนต่ำสุด และค่าคะแนนสูงสุด

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างโดยรวม โดยใช้สูตร Friedman Test

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างสัปดาห์โดยใช้สูตร Wilcoxon Signed Ranks Test

4. การบันทึกแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมถ้าในช่วงเวลาที่ทำกรสังเกต เกิดพฤติกรรมด้านสังคม และช่องระดับพฤติกรรมตรงกับพฤติกรรมด้านสังคมข้อใดให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น

5. การบันทึกคะแนน ในการให้คะแนนแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมเป็น 3, 2, 1 และ 0 และวิเคราะห์ตามเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนพฤติกรรมด้านสังคมดังนี้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

6.1หาสถิติพื้นฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อายุระหว่าง 5-6 ปี ก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงมาตรฐาน

6.1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง

6.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 :79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

7.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรม ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ จากสูตร (บุญเชิด ภิญโญนนันตพงษ์. 2526: 89)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

7.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับ เด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเกษมพิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry - Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}, R_{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

8.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงช่วงสัปดาห์โดยใช้สูตร Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533: 91 - 97) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	คะแนนเต็มพฤติกรรมด้านสังคม
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
Mdn	แทน	มัธยฐานของคะแนน (Median)
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	แทน	ค่าสถิติทดสอบใน The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติ และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยรวมและรายด้าน

การวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มาวิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ผลปรากฏ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรม ด้านสังคม	N	K	ก่อนการทดลอง			ระหว่างการทดลอง			หลังการทดลอง		
			$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
การช่วยเหลือ	15	12	1.47	0.67	ไม่เหมาะสม	5.09	0.45	ค่อนข้างเหมาะสม	7.83	1.12	เหมาะสม
การยอมรับ	15	12	1.58	0.75	ไม่เหมาะสม	4.92	0.42	ค่อนข้างเหมาะสม	8.00	1.20	เหมาะสม
การแบ่งปัน	15	9	1.45	0.98	ไม่เหมาะสม	3.66	0.59	ค่อนข้างเหมาะสม	6.28	0.97	เหมาะสม
รวม		33	4.50	1.83	ไม่เหมาะสม	13.69	1.01	ค่อนข้างเหมาะสม	22.12	2.81	เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า

พัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 พฤติกรรม ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.45 ถึง 1.58 ซึ่งอยู่ในระดับไม่เหมาะสมทุกพฤติกรรม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 0.98

พัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 พฤติกรรม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.66 ถึง 5.09 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทุกพฤติกรรม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 พฤติกรรม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.42 ถึง 0.59

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 พฤติกรรม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 6.28 ถึง 8.00 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมทุกด้าน และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 พฤติกรรม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.97 ถึง 1.20

2. คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมรายด้านพฤติกรรม ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมก่อนและหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายบุคคล

คนที่	พฤติกรรม ด้านสังคม	คะแนน เต็ม	ก่อน ได้รับ การจัด ประสบการณ์	ระยะเวลา (สัปดาห์)								หลัง ได้รับ การจัด ประสบการณ์
				1	2	3	4	5	6	7	8	
				$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
1	การช่วยเหลือ	12	1.00	3.00	3.25	3.75	5.25	5.50	6.25	6.00	8.00	9.25
	การยอมรับ	12	2.50	3.00	3.00	3.25	4.00	4.75	5.75	7.50	8.25	10.00
	การแบ่งปัน	9	2.00	2.75	2.50	3.25	5.00	5.50	6.00	6.25	7.00	8.25
	พฤติกรรมรวม	33	5.50	8.75	8.75	10.25	14.25	15.75	18.00	19.75	23.25	27.50
2	การช่วยเหลือ	12	2.00	4.00	5.50	5.25	6.50	5.50	6.00	6.50	7.50	7.50
	การยอมรับ	12	2.25	2.50	3.75	3.75	4.50	5.75	6.25	6.50	8.00	9.00
	การแบ่งปัน	9	3.00	3.25	3.00	4.00	4.00	4.25	4.75	4.50	5.00	5.50
	พฤติกรรมรวม	33	7.25	9.75	12.25	13.00	15.00	15.50	17.00	17.50	20.50	22.00
3	การช่วยเหลือ	12	2.25	2.50	3.25	3.25	4.50	5.25	5.75	6.50	7.50	8.25
	การยอมรับ	12	1.25	3.50	4.25	5.00	4.50	5.00	5.50	6.75	8.75	10.50
	การแบ่งปัน	9	1.00	2.00	3.00	3.50	4.25	4.50	5.50	5.50	6.00	7.25
	พฤติกรรมรวม	33	4.50	8.00	10.50	11.75	13.25	14.75	16.75	18.75	22.25	26.00
4	การช่วยเหลือ	12	1.25	3.25	3.25	4.00	5.75	6.00	6.25	6.25	7.00	8.50
	การยอมรับ	12	2.00	4.00	4.50	4.25	4.75	5.75	5.50	5.75	6.50	7.00
	การแบ่งปัน	9	1.75	3.00	4.50	3.75	3.00	4.25	3.75	4.50	5.25	6.25
	พฤติกรรมรวม	33	5.00	10.25	12.25	12.00	13.50	16.00	15.50	16.50	18.75	21.75
5	การช่วยเหลือ	12	1.75	3.00	3.25	4.75	4.25	5.25	6.75	7.50	8.50	10.00
	การยอมรับ	12	1.00	2.00	3.75	3.50	5.75	5.25	6.75	5.75	7.00	8.25
	การแบ่งปัน	9	0.00	2.50	3.75	3.75	4.25	5.00	4.50	4.75	6.25	8.00
	พฤติกรรมรวม	33	2.75	7.50	10.75	12.00	14.25	15.50	18.00	18.00	21.75	26.25
6	การช่วยเหลือ	12	0.50	1.50	4.25	4.50	5.00	5.25	5.50	6.50	7.00	7.50
	การยอมรับ	12	1.25	2.00	3.25	3.75	4.50	6.50	8.00	7.50	8.25	8.50
	การแบ่งปัน	9	2.25	2.25	2.00	3.50	3.50	4.00	4.25	5.00	5.00	5.50
	พฤติกรรมรวม	33	4.00	5.75	9.50	11.75	13.00	15.75	17.75	19.00	20.25	21.50

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	พฤติกรรม ด้านสังคม	คะแนน เต็ม	ก่อน ได้รับ การจัด ประสบ การณ์	ระยะเวลา (สัปดาห์)								หลัง ได้รับ การจัด ประสบ การณ์
				1	2	3	4	5	6	7	8	
				$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
7	การช่วยเหลือ	12	1.50	4.00	4.00	2.00	4.75	5.75	4.00	3.50	5.75	8.50
	การยอมรับ	12	1.00	3.25	5.00	1.75	5.00	5.25	6.25	4.75	5.25	9.00
	การแบ่งปัน	9	1.00	4.00	2.25	2.25	2.75	4.50	4.50	3.50	3.25	6.25
	พฤติกรรมรวม	33	3.50	11.25	11.25	6.00	12.50	15.50	14.75	11.75	14.25	23.75
8	การช่วยเหลือ	12	2.25	4.50	4.75	6.00	3.00	5.75	5.75	5.00	7.25	8.00
	การยอมรับ	12	2.00	2.75	2.00	2.25	4.25	5.25	4.00	7.00	4.00	7.50
	การแบ่งปัน	9	1.00	2.25	5.50	2.50	4.25	3.75	1.25	2.00	1.25	6.25
	พฤติกรรมรวม	33	5.25	9.50	12.25	10.75	11.50	14.75	11.00	14.00	12.50	21.75
9	การช่วยเหลือ	12	1.50	3.00	3.25	4.75	4.25	5.25	6.75	7.50	8.50	9.00
	การยอมรับ	12	1.00	3.50	5.50	6.00	5.25	4.00	4.50	2.50	5.50	7.50
	การแบ่งปัน	9	1.25	3.75	2.25	2.25	2.00	4.00	4.75	5.25	3.75	7.00
	พฤติกรรมรวม	33	3.75	10.25	11.00	13.00	11.50	13.25	16.00	15.25	17.75	23.50
10	การช่วยเหลือ	12	1.25	3.75	3.75	4.25	4.25	6.25	3.75	6.50	5.25	6.75
	การยอมรับ	12	2.00	4.50	3.00	5.75	3.75	3.50	5.25	4.75	6.75	7.00
	การแบ่งปัน	9	2.00	3.25	4.50	3.00	3.00	4.50	3.50	4.75	6.25	6.50
	พฤติกรรมรวม	33	5.25	11.50	11.25	13.00	11.00	14.25	12.50	16.00	18.25	20.25
11	การช่วยเหลือ	12	1.50	4.75	7.50	5.50	4.75	5.50	6.50	6.25	7.00	8.00
	การยอมรับ	12	1.75	3.25	6.50	3.50	7.00	5.75	6.25	6.75	5.00	7.75
	การแบ่งปัน	9	3.00	3.00	4.00	3.00	2.75	1.75	3.75	4.00	2.00	6.00
	พฤติกรรมรวม	33	6.25	11.00	18.00	12.00	14.50	13.00	16.50	17.00	14.00	21.75
12	การช่วยเหลือ	12	2.50	4.50	2.50	4.00	5.25	6.00	6.75	5.50	5.25	6.50
	การยอมรับ	12	3.00	6.00	4.50	6.50	5.75	3.25	5.25	4.50	6.00	7.00
	การแบ่งปัน	9	2.00	2.50	1.50	5.50	4.25	3.50	2.25	1.00	3.50	5.50
	พฤติกรรมรวม	33	7.50	13.00	8.50	16.00	15.25	12.75	14.25	11.00	14.75	19.00

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	พฤติกรรม ด้านสังคม	คะแนน เต็ม	ก่อนได้รับ การจัด ประสพ การณ์	ระยะเวลา (สัปดาห์)								หลัง ได้รับ การจัด ประสพ การณ์
				1	2	3	4	5	6	7	8	
				$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	
13*	การช่วยเหลือ	12	1.00	3.00	4.25	5.25	5.00	5.50	5.50	4.50	6.00	6.75
	การยอมรับ	12	1.75	4.00	3.75	4.50	4.75	4.50	4.25	6.25	6.25	7.25
	การแบ่งปัน	9	1.50	1.50	3.75	1.50	4.25	2.25	4.00	3.00	3.50	5.00
	พฤติกรรมรวม	33	4.25	8.50	11.75	11.25	14.00	12.25	13.75	13.75	15.75	19.00
14*	การช่วยเหลือ	12	1.75	1.25	4.25	4.25	5.25	6.50	6.00	5.50	6.00	6.00
	การยอมรับ	12	0.00	1.00	4.25	5.25	3.75	4.75	4.00	6.00	7.25	7.50
	การแบ่งปัน	9	0.00	1.25	3.00	1.25	3.75	3.75	2.75	5.50	2.75	5.25
	พฤติกรรมรวม	33	1.75	3.50	11.50	10.75	12.75	15.00	12.75	17.00	16.00	18.75
15*	การช่วยเหลือ	12	0.00	3.75	4.75	3.25	3.50	5.00	6.25	4.00	7.25	7.00
	การยอมรับ	12	1.00	4.25	4.00	6.75	4.75	4.25	5.75	5.00	5.25	6.25
	การแบ่งปัน	9	0.00	2.50	3.00	2.50	5.25	3.25	4.25	4.50	4.00	5.75
	พฤติกรรมรวม	33	1.00	10.50	11.75	12.50	13.50	12.50	20.25	13.50	16.50	19.00

* เด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า

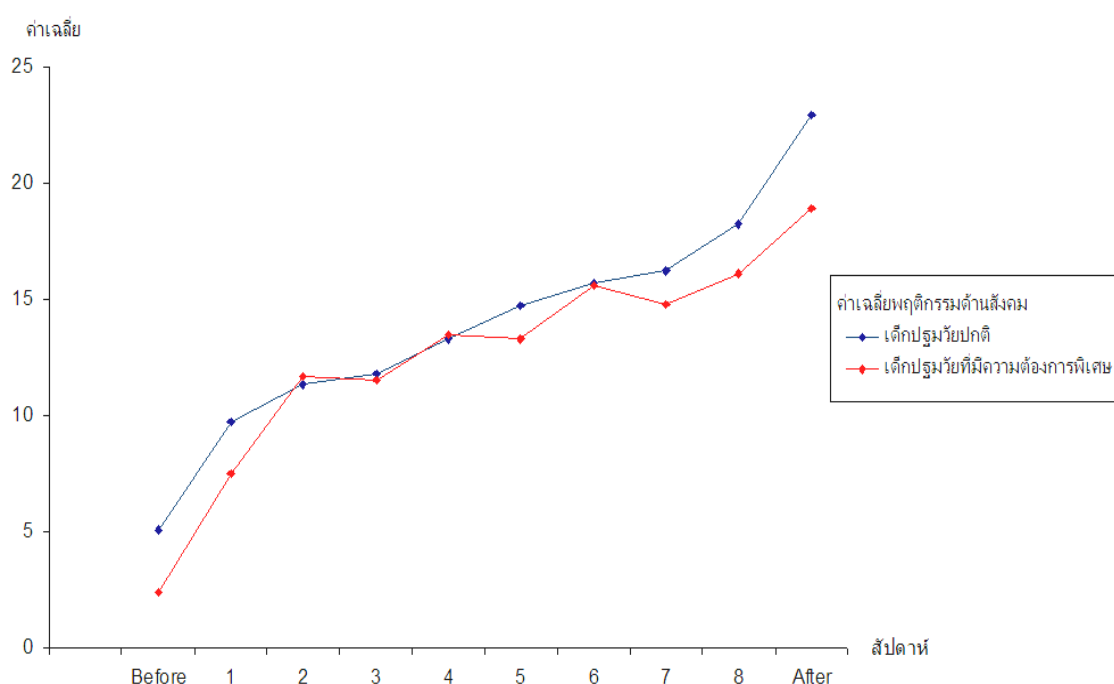
เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์แบบโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของแต่ละ
บุคคลสูงขึ้นทุกช่วงระยะเวลาการจัดประสบการณ์ โดยมีการพัฒนาไม่คงที่ ดังนี้

ในสัปดาห์ที่ 1 – 8 เด็กปฐมวัยคนที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7 และ 11 มีพัฒนาการของพฤติกรรม
ด้านสังคมโดยรวมของแต่ละบุคคลสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีพัฒนาการด้านสังคมเปลี่ยนแปลงไม่สม่ำเสมอคงที่ไม่คงที่ในสัปดาห์
คือ สัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยคนที่ 10 ,12 ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับค่า Base Line ในสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัย
คนที่ 4, 7, 8 และ 13 ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับค่า Base Line ในสัปดาห์ที่ 3 เด็กปฐมวัยคนที่ 9 ต่ำกว่าเมื่อ
เทียบกับค่า Base Line ในสัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยคนที่ 14 ,15 ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับค่า Base Line และใน
สัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยคนที่ 15 ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับค่า Base Line

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมด้านสังคมของแต่ละบุคคล เป็นรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมรายด้านพฤติกรรมของแต่ละบุคคลอย่างไม่คงที่ ทุกช่วงของระยะเวลาที่จัดประสบการณ์ ยกเว้นนักเรียนคนที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมรายด้านพฤติกรรมสูงขึ้นทุกพฤติกรรมในทุกช่วงของการจัดประสบการณ์

กราฟแสดง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

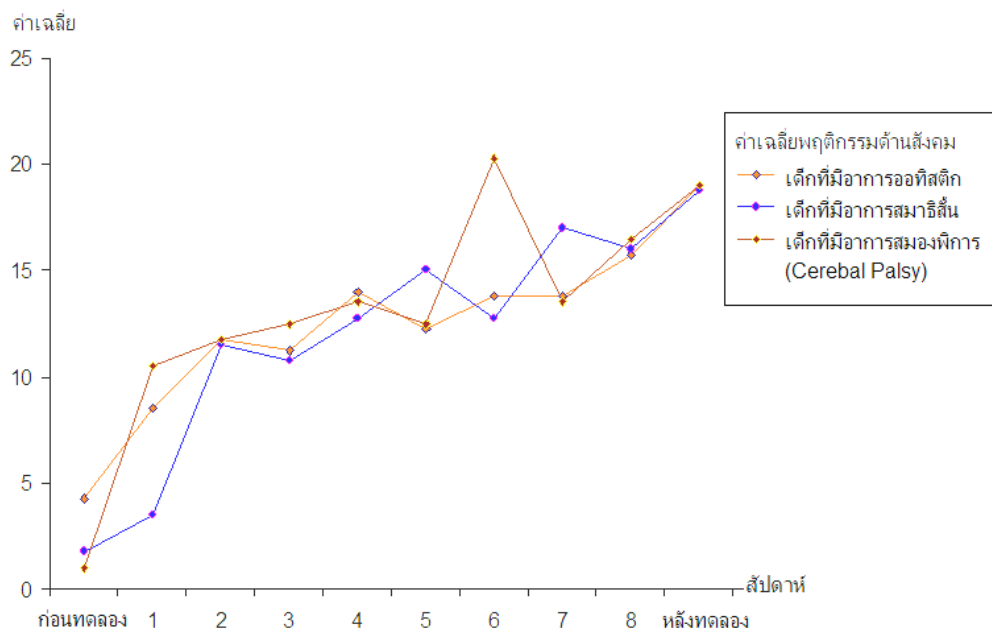
ภาพประกอบ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัย

ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

จากภาพประกอบ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยปกติที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในแต่ละสัปดาห์

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างไม่สม่ำเสมอในทุกสัปดาห์ ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ที่ 2 – 3, ช่วงสัปดาห์ที่ 4 – 5 และช่วงสัปดาห์ที่ 6 – 7 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมต่ำลง และสูงขึ้นในช่วงสัปดาห์ต่อไป

กราฟแสดง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายบุคคล

ภาพประกอบ 3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายบุคคล

จากภาพประกอบ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยกรณีศึกษาเด็กที่มีอาการออทิสติกมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ 2 – 3 และช่วงสัปดาห์ 4 – 5 และกรณีศึกษาเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ 2 – 3, ช่วงสัปดาห์ 5 – 6 และช่วงสัปดาห์ 7 – 8 ส่วนกรณีศึกษาเด็กที่มีอาการสมองพิการ (Cerebral Palsy) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ 4 – 5 และช่วงสัปดาห์ 6 – 7 และมีพฤติกรรมด้านสังคมเพิ่มขึ้นสูงที่สุดในช่วงสัปดาห์ที่ 5 – 6

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองมาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงแต่ละช่วง โดยใช้การทดสอบทางสถิติของ Wilcoxon Matched Pairs Signed – Rank Test (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533: 111 – 118) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

ช่วงการเปรียบเทียบ		ค่าสถิติพื้นฐาน			
		$\bar{X}$	S	Mdn	T
ด้านการช่วยเหลือ	ก่อนการทดลอง	1.47	0.67	1.50	0*
	ระหว่างการทดลอง	5.09	0.45	4.97	
	ระหว่างการทดลอง	5.09	0.45	4.97	0*
	หลังการทดลอง	7.83	1.12	8.00	
ด้านการยอมรับ	ก่อนการทดลอง	1.47	0.67	1.50	0*
	หลังการทดลอง	7.83	1.12	8.00	
	ก่อนการทดลอง	1.58	0.75	1.75	0*
	ระหว่างการทดลอง	4.92	0.42	4.97	
	ระหว่างการทดลอง	4.92	0.42	4.97	0*
	หลังการทดลอง	8.00	1.20	7.50	
ด้านการแบ่งปัน	ก่อนการทดลอง	1.58	0.75	1.75	0*
	หลังการทดลอง	8.00	1.20	7.50	
	ก่อนการทดลอง	1.45	0.98	1.50	0*
	ระหว่างการทดลอง	3.66	0.59	3.66	
	ระหว่างการทดลอง	3.66	0.59	3.66	0*
	หลังการทดลอง	6.28	0.97	6.25	
	ก่อนการทดลอง	1.45	0.98	1.50	0*
	หลังการทดลอง	6.28	0.97	6.25	

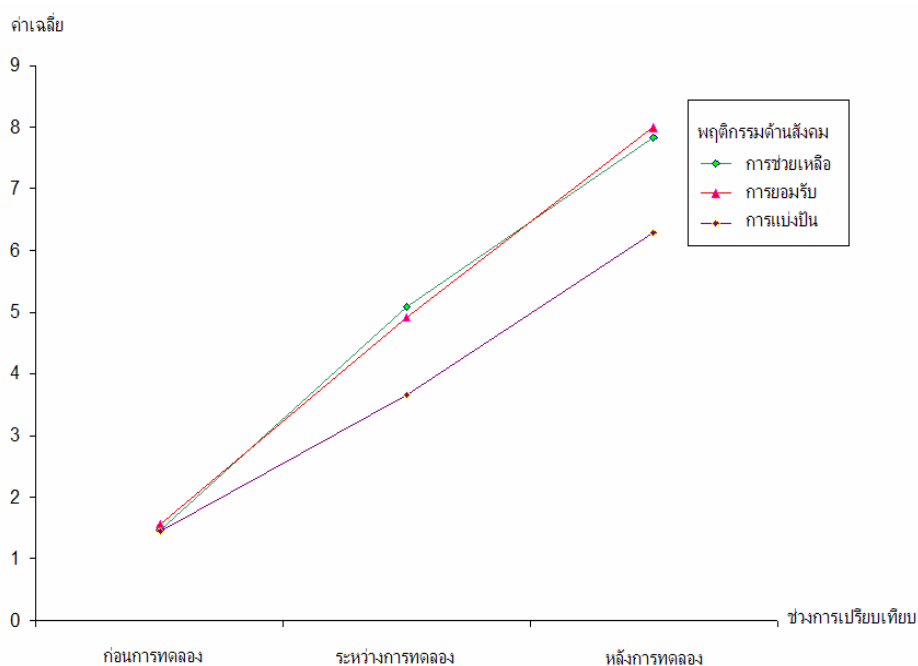
ตาราง 7 (ต่อ)

ช่วงการเปรียบเทียบ		ค่าสถิติพื้นฐาน			
		$\bar{X}$	S	Mdn	T
พฤติกรรมโดยรวม	ก่อนการทดลอง	4.50	1.83	4.50	0*
	ระหว่างการทดลอง	13.69	1.01	13.88	
	ระหว่างการทดลอง	13.69	1.01	13.88	0*
	หลังการทดลอง	22.12	2.81	21.75	
	ก่อนการทดลอง	4.50	1.83	4.50	0*
	หลังการทดลอง	22.12	2.81	21.75	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า พัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ก่อนการทดลอง ระหว่าง การทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้น

กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ภาพประกอบ 4 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

จากภาพประกอบ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พฤติกรรมด้านการยอมรับมีค่าสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน ตามลำดับ

ตาราง 8 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวม ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนรวม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แต่ละช่วงสัปดาห์

ช่วงการเปรียบเทียบ พฤติกรรมด้านสังคมโดยรวม	ค่าสถิติพื้นฐานของ							
	เด็กปฐมวัยปกติ (N = 12)				เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัย ที่มีความต้องการพิเศษ (N = 15)			
	$\bar{X}$	S	Mdn	T	$\bar{X}$	S	Mdn	T
ก่อนการทดลอง	5.04	1.46	5.13	0*	4.50	1.83	4.50	0*
สัปดาห์ที่ 1	9.71	1.98	10.00		9.27	2.40	9.75	
สัปดาห์ที่ 1	9.71	1.98	10.00	10*	9.27	2.40	9.75	12*
สัปดาห์ที่ 2	11.35	2.45	11.13		11.42	2.18	11.25	
สัปดาห์ที่ 2	11.35	2.45	11.13	27.5	11.42	2.18	11.25	42.5
สัปดาห์ที่ 3	11.79	2.32	12.00		11.73	2.09	12.00	
สัปดาห์ที่ 3	11.79	2.32	12.00	14*	11.73	2.09	12.00	16.5*
สัปดาห์ที่ 4	13.29	1.43	13.38		13.32	1.29	13.50	
สัปดาห์ที่ 4	13.29	1.43	13.38	11.5*	13.32	1.29	13.50	25*
สัปดาห์ที่ 5	14.73	1.16	15.13		14.43	1.33	14.75	
สัปดาห์ที่ 5	14.73	1.16	15.13	20*	14.43	1.33	14.75	32.5
สัปดาห์ที่ 6	15.67	2.21	16.25		15.65	2.49	16.00	
สัปดาห์ที่ 6	15.67	2.21	16.25	21.5*	15.65	2.49	16.00	34.5
สัปดาห์ที่ 7	16.21	2.78	16.75		15.93	2.65	16.50	
สัปดาห์ที่ 7	16.21	2.78	16.75	9.5*	15.93	2.65	16.50	14*
สัปดาห์ที่ 8	18.19	3.59	18.50		17.77	3.31	17.75	
สัปดาห์ที่ 8	18.19	3.59	18.50	0*	17.77	3.31	17.74	0*
หลังการทดลอง	22.92	2.56	21.88		22.12	2.81	21.75	

จากตาราง 8 พบว่า

พฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมในแต่ละสัปดาห์ของเด็กปฐมวัยปกติ ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกช่วงของการเปรียบเทียบ ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ที่ 2 – 3, ช่วงสัปดาห์ที่ 3 – 4, ช่วงสัปดาห์ที่ 5 – 6 และช่วงสัปดาห์ที่ 6 – 7 สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมในแต่ละสัปดาห์ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกช่วงของการเปรียบเทียบ ยกเว้น ช่วงสัปดาห์ที่ 2 – 3, ช่วงสัปดาห์ที่ 5 – 6 และช่วงสัปดาห์ที่ 6 – 7 สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมระหว่างเด็กปฐมวัยปกติกับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองแล้ว พบว่า เด็กปฐมวัยปกติมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านสังคมในทุกๆ ด้าน สูงกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้เห็นการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในระยะเวลาต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยต่อไป และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความสนใจ และระยะเวลาที่เหมาะสมแก่เด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยที่มีการเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยรวมถึงผู้ที่มีความสนใจ นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมในระดับปฐมวัยต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมมีระดับพัฒนาการทางพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้นหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนร่วม จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นเด็กปฐมวัยปกติ ชาย – หญิง จำนวน 25 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ชาย – หญิง จำนวน 5 คน อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่อยู่ในห้องเรียนร่วม อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย เด็กปฐมวัยปกติชาย-หญิง จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษชาย จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีอาการออทิสติก (Autistic) 1 คน เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น (Attention Deficit) 1 คน และเด็กที่มีอาการสมองพิการ (Cerebral Palsy) 1 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมด้านสังคม
 - การช่วยเหลือ
 - การยอมรับ
 - การแบ่งปัน

ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2551 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 32 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

วิธีดำเนินการทดลอง

สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองและจัดประสบการณ์แบบโครงการช่วงกิจกรรมในวงกลมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธและวันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที ซึ่งกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกการสังเกตลงในแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

หาสถิติพื้นฐานของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี ในแต่ละสัปดาห์โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในระหว่างสัปดาห์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปว่า เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 พฤติกรรม คือ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.45 ถึง 1.58 ซึ่งอยู่ในระดับไม่เหมาะสมทุกพฤติกรรม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมด้านสังคม ทั้ง 3 พฤติกรรม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 0.98

ระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.66 ถึง 5.09 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างเหมาะสมทุกพฤติกรรม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมด้านสังคม ทั้ง 3 พฤติกรรม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.42 ถึง 0.59

เมื่อพิจารณาหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 พฤติกรรม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 6.28 ถึง 8.00 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมทุกพฤติกรรม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม ทั้ง 3 พฤติกรรม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.97 ถึง 1.20 ซึ่งได้มาจากการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะที่ 3 ทบทวนและสรุป ซึ่งมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ค้นพบข้อมูลความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายร่วมกับเพื่อนและครู โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็ก เด็กได้มีโอกาสใช้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ดังที่ดิวอี้ (เยาหวา เดชะคุปต์. 2542: 79; อ้างอิงจาก Dewey. n.d.) กล่าวว่า วิชา เด็กเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ (Learning by doing) และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง กล่าวคือ ได้สังเกต ค้นคว้า ทดลอง กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ร่วมคิดแก้ปัญหาและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ มาสโลว์ กล่าวว่า คนทุกคนมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่นในความสำเร็จของตนเอง ถ้าความสำเร็จดังกล่าวได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอก็จะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคมและถ้าความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองไม่เพียงพอหรือถูกกีดขวาง ก็จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณค่า และเสียความภาคภูมิใจในตนเองไป

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกช่วงเวลาของการเปรียบเทียบ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านสังคมเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้งโดยรวมและจำแนกตามรายด้านพฤติกรรม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะ ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมมีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมสูงขึ้นทุกๆ ช่วงสัปดาห์จนสิ้นสุดการทดลองดังจะเห็นได้จากการจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะต่างๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะสร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ (จำนวน 8 วัน)

คุณครูเริ่มต้นจากการสนทนากับเด็กในขณะที่ได้เดินสำรวจบริเวณสนามหน้าอาคารเรียนและกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น ระหว่างทางคุณครูสังเกตความสนใจของเด็ก เกี่ยวกับเรื่องการทำหัวเรื่องเล็กๆ แต่ละคน เด็กๆ มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีการเสนอหัวเรื่องที่หลากหลาย มีการถกเถียงเพื่อแลกเปลี่ยนแสดงประสบการณ์ความคิดเห็นรวมถึงมีการจูงใจให้เพื่อนๆ เลือกรหัวเรื่องเดียวกับตนเอง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีการสนทนากับเด็กปกติและนำประเด็นคำถามที่ตนเองสนใจถามเพื่อน และมาเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอหัวเรื่องที่ตนเองสนใจ ซึ่งตรงกับ วรรณาท รักสกุลไทย (2551: 26) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้งในเรื่องใกล้ตัวและเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก การเรียนรู้แบบนี้เป็นการบูรณาการให้เด็กใช้ทักษะต่างๆ ที่มีอย่างเหมาะสมและเรียนรู้เพิ่มเติม เด็กจะสนุกสนานกับการเรียนรู้และความสำเร็จในการทำงาน เข้าใจและจดจำเรื่องเรียนรู้ไปได้นาน เด็กเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามเพื่อนแสดงออกถึงความสงสัยของตนและเรียนรู้ว่าคำตอบของคำถามหรือข้อสงสัยเหล่านั้น เขาสามารถหาได้จากแหล่งเรียนรู้หลายแหล่ง เด็กๆ สามารถสืบค้น สำรวจได้เองโดยไม่ต้องถามหรือหวังว่าครูจะเป็นผู้ให้คำตอบได้ในทุกเรื่อง ครูจะเป็นผู้ชี้แนะ และเป็นพี่ปรึกษาในการทำโครงการ คุณครูดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มสี เพื่อเอื้อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปันและการยอมรับ โดยจัดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเองตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มจะจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คนเพื่อเป็นการกระจายให้นักเรียนปกติช่วยกันดูแลให้การช่วยเหลือและเพื่อถ่ายทอดการจัดกิจกรรมและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของคุณครู ผู้วิจัยเน้นให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ซึ่งสอดคล้องกับ โรเจอร์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2536: 36, 105; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) กล่าวเน้นว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะเกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มารวมกลุ่มพบปะกันโดยตรงไปตรงมา (Encounter Group) นั่นคือการจัด กิจกรรมกลุ่มย่อยเด็กจะมีโอกาสพัฒนาทักษะที่สำคัญบางประการ ได้แก่ การฟัง การพูด การแก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเป็นผู้นำผู้ตาม การทำตามกฎเกณฑ์ การทำตามข้อตกลงที่กลุ่มเลือก เด็กจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อร่วมกัน ซึ่งเด็กแสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยการสนทนาซักถาม ปรึกษาหารือกันถึงหน้าที่ และกิจกรรมภายในกลุ่มที่ต้องทำร่วมกัน ช่วยกันคิด ยอมรับการตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม แสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือ แบ่งปัน แนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม แสดงความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มได้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีส่วนส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคม

เด็กมีการสนทนาในกลุ่มย่อยเพื่อเสนอหัวเรื่องของแต่ละกลุ่ม โดยมี 3 หัวเรื่องดังนี้ เรื่องบ้าน เรื่องแอปเปิ้ล และเรื่องนก จากนั้นจึงเลือกหัวเรื่องที่จะเรียนรู้ร่วมกันทั้งห้องคือ เรื่อง “บ้าน” เมื่อทำการเสนอเพื่อนๆ ทุกคนจึงเห็นด้วย มีบางครั้งที่ได้เด็กๆ เจียบเฉยแต่พอคุณครูเข้าไปกระตุ้นเพื่อการสนทนาของเด็กๆ ก็มีการเสนอความคิดเห็นในกลุ่มทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ คุณครูจึงใช้คำถามโยงไปถึงการเรียนรู้เรื่อง“บ้าน” เด็กให้ความสำคัญกับบ้าน เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบ้าน เพราะเด็กอาศัยและพบเห็นบ้านประเภทต่างๆ อยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างทางที่เดินทางมาโรงเรียนหรือบ้านของญาติ เด็กจึงนำประสบการณ์เกี่ยวกับบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนอย่างหลากหลาย แต่ในระยะแรกเด็กบางคนยังไม่เข้าใจหลักการเกี่ยวกับการเล่าประสบการณ์เดิมของตนเอง โดยนำประสบการณ์ของคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับตนเองมาแล้ว แต่เมื่อทำความเข้าใจร่วมกันใหม่ คุณครูสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่มีความสนใจและสนุกสนานกับการเล่าถึงประสบการณ์เดิมของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่อง “บ้าน” สอดคล้องกับ ชม ภูมิภาค (2516: 207) การสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นการกระตุ้นปัญหาให้เกิดขึ้นและตามด้วยการแก้ปัญหา ซึ่งวิธีการยัดปัญหาเป็นศูนย์กลางนั้น การสอนมักจะเริ่มต้นด้วยการตั้งปัญหาให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าไม่มีคำตอบ ปัญหานั้นต้องยั่วยุให้เด็กเกิดการค้นคว้าศึกษาและต้องการแก้ไขปัญหานั้นจริงๆ แต่ไม่ควรหนักเกินไปจนก่อให้เกิดความท้อแท้และละทิ้งปัญหานั้น จะต้องให้เด็กๆ ได้ใช้ความพยายาม ใช้พลังเพื่อหาทางแก้ปัญหา หาวิธีทางที่จะเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ เมื่อได้ปัญหาแล้วจนเป็นที่พอใจของแล้ว เด็กๆ จึงร่วมกันเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ “บ้าน” เพื่อครอบคลุมการหาคำตอบ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ (จำนวน 18 วัน)

เด็กได้เรียนรู้และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่เกี่ยวกับโครงการ “บ้าน” ระหว่างเพื่อนเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษโดยร่วมกันแสดงความคิดเห็น มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตักเตือนเมื่อเพื่อนผิดข้อตกลงในการเรียนรู้หรือเมื่อมีการทำงานร่วมกันและเล่นเป็นกลุ่ม โดยเป็นการสร้างโอกาสของการแบ่งปันสิ่งของหรือความคิดทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับ ลักษณะ สิริวัฒน์ (2539: 168) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่รวมกลุ่มกันจะได้ศึกษาถึงบทบาทของแต่ละคน ทำให้เรียนรู้การทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในทางที่ดี ช่วยให้รู้จักการผ่อนปรนไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ทำให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กดีขึ้น การเรียนรู้มีไ้แต่เพียงเรียนรู้ในห้องเรียน โดยสังเกตได้จากการที่เด็กได้กลับไปสนทนาเล่าเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบและผู้ปกครองสะท้อนกลับมาที่โรงเรียนโดยการซักถามความคืบหน้าในการเรียนรู้เรื่องโครงการ“บ้าน”และเสนอความช่วยเหลือเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์หรือการให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เด็กบางคนสนใจหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมจากการดูโทรทัศน์ การดูรูปจาก

หนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับ“บ้าน” แผ่นพับต่างๆ ฯลฯ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนและคุณครูฟัง คุณครูกระตุ้นความสนใจของเด็กโดยการให้เด็กๆ ตั้งคำถามจากข้อมูลที่ได้ก็นำมาเสนอในขณะนั้นเพื่อค้นหาคำตอบจากนั้นครูมีส่วนกระตุ้นให้เด็กช่วยกันคิดว่าจะหาคำตอบเพิ่มเติมได้จากไหน ซึ่งเด็กส่วนใหญ่บอกว่าให้ไปถามครูท่านอื่นในโรงเรียนหรือการทัศนศึกษานอกโรงเรียน จึงทำให้การไปสอบถามเพื่อหาคำตอบจากคุณครูห้องข้างเคียง สังเกตดูเด็กๆ มีความกระตือรือร้นช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน

ในการเลือกประเด็นคำถามและนำคำถามเพื่อไปถามแล้วนำคำตอบที่ได้มาเล่าให้เพื่อนฟัง กลุ่มอื่นฟัง เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ให้กับเพื่อนกลุ่มอื่น นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาการ ซึ่งได้บูรณาการทักษะการเรียนรู้ต่างๆ มาให้เด็กได้ปฏิบัติและฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประดิษฐ์ การทอกระดาษคล้องจอง การแต่งนิทาน การทัศนศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฌีววรรณ กีนาวงศ์ (2533:118) สำหรับการเล่นเกี่ยวกับบ้านนั้น เด็กปฐมวัยทุกๆ ไปชอบเล่นกันมาก โดยเฉพาะเล่นเกมบทบาทสมมติให้ตัวเองเป็นพ่อ-แม่ ในบางครั้งก็อาจเล่นโดยการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดโต๊ะอาหารกินเลี้ยงกัน เด็กบางคนเล่นตามที่ได้ดูมาจากโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ สมมติตัวเองในบทบาทต่างๆ โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมขณะเล่นหรือทำกิจกรรม ได้มีเรียนรู้โดยการเลียนแบบเด็กปกติและในขณะเดียวกันเด็กปกติก็มีการยอมรับไม่แสดงพฤติกรรมการรังเกียจหรือแบ่งแยกกลับถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันจนให้ก่อเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ

ขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนั้นเด็กได้มีการสร้างข้อตกลงทางสังคมร่วมกันระหว่างเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษและคุณครูถึงการปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีความสุข เกิดสนุกในการเรียนรู้เรื่อง “บ้าน” ซึ่งเป็นภาพที่น่าชื่นชมในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็กทุกคน ส่วนพัฒนาการทางด้านอื่นมีการพัฒนาตามมาด้วยเช่นกันนอกเหนือจากพฤติกรรมด้านสังคม เช่น ด้านภาษา โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเห็นได้ชัดเจน คือในระยะเริ่มต้นโครงการคุณครูหรือเพื่อนถามคำถาม น้องจะพูดทวนคำถามตามและเปลี่ยนความสนใจไปทำอย่างอื่นแทน แต่ระยะสรุปโครงการน้องสามารถตอบคำถามเป็นประโยคสั้นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะที่สองครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กเกิดกระบวนการคิด การวางแผนและการลงมือปฏิบัติจริงสืบค้นข้อมูล และสร้างเป็นประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจใหม่จากการทำโครงการครูให้การช่วยเหลือแนะนำจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแสวงหาแหล่งข้อมูลความรู้สำหรับการค้นหาคำตอบ เด็กๆ มีการยอมรับการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกของเพื่อนคนอื่น คุณครูจัดบันทึกพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมขณะปฏิบัติกิจกรรมรวมกันและไม่ลืมที่จะกล่าว

ชื่นชมหรือกระตุ้นให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและเกิดการเรียนรู้จากข้อมูลในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับในทางที่จะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมทักษะในด้านสังคมของเด็กๆ

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ (จำนวน 6 วัน)

เป็นระยะสรุปสุดท้ายของการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยเด็กและคุณครูร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของโครงการเรื่อง “บ้าน” ดังที่ชม ภูมิภาค (2516: 225) กล่าวว่า การเรียนความคิดรวบยอดนั้น จำเป็นที่นักเรียนจะต้องมีความคิดอย่างนามธรรม พัฒนาการของเด็กจะเป็นเครื่องกำหนดระดับความคิดของเด็ก ในตอนแรกๆ นั้นความคิดของเด็กจะมุ่งไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรม ระยะต่อมาเด็กจึงจะเริ่มคิดถึงสิ่งที่เป็นจริงและสิ่งที่ควรจะเป็น ระยะของการคิดในรูปของรูปธรรมนั้นเรียกว่า Concrete Operation เป็นการเรียนความคิดรวบยอดโดยการจัดจำพวกลักษณะของและเหตุการณ์ ในขั้นนี้จะจัดจำพวกลักษณะของโดยการอาศัยการเชื่อมโยง ระยะต่อมาเป็นระยะการจัดกลุ่มโดยการกระทำเป็นแบบแผน ซึ่งจะใช้การสรุปด้วยการใช้หลักเหตุผล จากนั้นเด็ก ๆ จะช่วยกันแสดงความคิดเห็นการวางแผนการจัดแสดงผลงาน รวมถึงการเตรียมงาน และร่วมกันจัดแสดง นำเสนอผลงานจนเป็นผลสำเร็จหลังจากที่เด็กๆ ได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในระยะดำเนินการในขั้นที่ 2 ของโครงการ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากเรียนรู้รูปแบบของโครงการ คือ การค้นพบและจัดกิจกรรมต่างร่วมกัน การสนทนา เพื่อค้นหาคำตอบของแต่ละข้อมูลคำถามที่เด็กสนใจแล้ว เมื่อคุณครูสังเกตเห็นว่าเด็กๆ เริ่มหมดความสนใจในหัวเรื่อง “บ้าน” ครูจึงชักชวนเด็กๆ ให้ร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ของเด็กที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของโครงการนำมาแลกเปลี่ยนแบ่งปันสิ่งที่ตนเรียนรู้กับเพื่อนคนอื่น

จากนั้นครูเชิญชวนเด็กๆ ให้ร่วมกันวางแผนที่จะแสดงนิทรรศการโดยนำผลงานที่เด็กทำโครงการมาแสดง เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดตกแต่งสถานที่ การนำเสนอ การวางตัวนักแสดงบทบาทสมมติและจัดแสดงผลงาน โดยเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมและสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้ฟัง มีการแสดงบทบาทตามนิทานที่เด็กๆ ช่วยกันแต่งขึ้น โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้บริหารได้เห็นถึงศักยภาพ ให้เพื่อนและน้องๆ ที่สนใจรวมทั้งผู้ปกครองเข้าชมเพื่อแสดงความชื่นชมต่อผลการเรียนรู้ของเด็กๆ และแลกเปลี่ยนให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับแก้ไขโครงการครั้งต่อไป สุดท้ายครูนำความคิด ทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด นำไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นจุดเริ่มต้นให้เด็กได้แสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยการสนทนา ซักถาม ปรึกษาหารือกันถึงหน้าที่ และกิจกรรมภายในกลุ่มที่ต้องทำร่วมกัน ช่วยกันคิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม แสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือ แบ่งปัน แนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม แสดงความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการ

แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มได้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้นเป็นระยะๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ธิดา พิทักษ์สินสุข (2550: 167) การเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องให้เด็กๆ ได้บูรณาการและต่อยอดจากสิ่งที่เรียนรู้สู่การปฏิบัติ เด็กจะต้องได้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้และเห็นว่าความรู้นั้นไม่ได้แยกส่วนแต่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน

จากผลการวิจัย เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการพัฒนาพฤติกรรมความด้านสังคมจำแนกตามรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ ด้านการแบ่งปัน สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ กล่าวคือ

การช่วยเหลือในแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์จะมีกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างหลากหลาย ซึ่งเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความสามารถในการร่วมทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็กทั้งสองประเภท ได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนตลอดจนบุคคลอื่นแบบถ้อยถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน จนไม่ให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ที่เป็นไปตามธรรมชาติของเด็กๆ เพื่อให้กิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันประสบผลความสำเร็จ

การยอมรับ ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามการจัดประสบการณ์แบบโครงการภายในกลุ่ม ผู้วิจัยพบว่าเด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน บอกความต้องการของตนเอง คิดริเริ่มทำกิจกรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนด้วยความสุภาพ มีน้ำใจ ยกย่องความสามารถของผู้อื่น ตลอดจนสามารถแนะนำผู้อื่นในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มีการยอมรับ ทำให้เด็กเกิดการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้สอดคล้องกับ นิตยา ประพตกิจ (2539: 324) พัฒนาการด้านสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ เริ่มเห็นใจผู้อื่น มีมิตรไมตรี ชอบคุยโอ้อวดในผลงานและความสามารถของตน ชอบทำกิจกรรมงานโครงการ งานกลุ่มย่อย สามารถเล่นตามลำพังได้และรู้จักเลือกในการเล่นร่วมกับผู้อื่น

การแบ่งปัน ผู้วิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันและต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นส่วนรวม เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษมีการแบ่งปันอุปกรณ์ ซึ่งกันและกัน เช่น กาว กระดาษสี กรรไกร เป็นต้น รวมถึงมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมอย่างประหยัด มีการแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนในกลุ่มใช้วัสดุอย่างสิ้นเปลือง

จากผลการวิจัย พบว่า ในระยะเวลาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แต่ละสัปดาห์มีการจัดเตรียมกิจกรรมที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ เด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมในลักษณะที่ไม่คงที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งต้องใช้เวลาและประสบการณ์ในการปรับตัว แต่การปฏิบัติกิจกรรมแบบโครงการเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษร่วมอยู่ในกลุ่มด้วย ดังนั้นเด็กจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ความคิด และความต้องการของสมาชิกในกลุ่มทั้งที่เป็นเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งแตกต่างไปจากความคิดและความต้องการของตนเอง รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

จาก การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน และควรจะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างไรจึงจะราบรื่นและสำเร็จตามที่วางแผนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรีย์ ผลโยธิน (2540: 60-61) กล่าวว่า การใช้เวลา ให้โอกาสแก่เด็กได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย อย่างค่อยเป็นค่อยไปและสม่ำเสมอ ทั้งให้กำลังใจหรือให้ความชื่นชมและชี้ให้เห็นประโยชน์ของการร่วมมือกันแล้ว ก็จะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือได้ ถ้าเด็กมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการแก้ปัญหา เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กด้านสังคม และสติปัญญาอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษก็มีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับและการแบ่งปัน เพิ่มขึ้นทุกพฤติกรรม แต่พฤติกรรมการแบ่งปันจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่น เพราะพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในวัย 5 - 6 ปี ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กรณีศึกษาเด็กที่มีอาการออทิสติกและกรณีศึกษาเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น ค่อนข้างหวงสิ่งของ หรือของเล่นที่ตนเองครอบครอง โดยจะแบ่งให้เฉพาะเพื่อนที่ตนเองชื่นชอบ หรือสนิทด้วยเท่านั้น แต่เมื่อเพื่อนขอร้องหรือคุณครูแนะนำให้มีการแบ่งให้กับเพื่อนบ้าง ก็จะแบ่งให้แบบเสียมิได้ประกอบกับเด็กที่มีอาการออทิสติกมีพัฒนาการเล่นแบบคู่ขนาน จึงต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรม การแบ่งปันอย่างค่อยเป็นค่อยไปสอดคล้องกับ นิตยา ประพุดติกิจ (2539: 52) ที่กล่าวว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาก เนื่องจากทักษะสังคมบางอย่างเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเด็กเอง บางเรื่องเกี่ยวกับผู้อื่น ตามธรรมชาติของเด็กทุกคนต้องการเกี่ยวข้องกับเด็กอื่นๆ ดังนั้นชีวิตแรกเริ่มของเด็กจึงเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในสังคม กล่าวโดยสรุปคือเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมที่ควรส่งเสริมให้เด็กได้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัยเพราะพฤติกรรมด้านสังคมถือเป็นรากฐานสำคัญในส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆ ทั้งยังเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการทำงานมีความก้าวหน้าในอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้

สำหรับการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 3 คน โดยมีข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่มีอาการออทิสติก อายุ 7 ปี 6 เดือน เป็นลูกครึ่งระหว่างไทยและสก็อตแลนด์ อาศัยอยู่กับแม่บุญธรรมและมีอายุน้อยที่สุดในบ้าน พัฒนาการด้านร่างกาย มีปัญหาเรื่องสายตา และการทรงตัว เช่น ไม่สามารถวิ่งแล้วหยุดได้ทันที ไม่สามารถกระโดด 2 ขา ได้อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรม

ด้านอารมณ์ อ่อนไหวง่าย มีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ชอบให้ผู้อื่นเอาใจหรือตามใจ พัฒนาการด้านสติปัญญา มีความจำสั้นฟังคำสั่งได้ 1 คำสั่ง พัฒนาการด้านสังคม การช่วยเหลือ เป็นเด็กที่รู้จักการดูแลแบบอย่างจากเพื่อนโดยในระยะแรกจะเลียนแบบการช่วยเหลือผู้อื่นหรือจากการขอร้องจากเพื่อน แต่ระยะหลังสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดขอร้อง เช่นน้องเห็นเพื่อน 2 คนทะเลาะกัน และคนหนึ่งร้องไห้ แล้วน้องรีบเดินเข้าไปลูบหัวเพื่อนคนที่ร้องไห้ และพูดปลอบใจว่า เพื่อนไม่ได้ตั้งใจจะโยกเพื่อนเลย การแบ่งปันน้องมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน เมื่อเพื่อนขอร้องเป็นบางครั้ง แต่จะหวงของเล่นที่ตนเองชื่นชอบจะแบ่งให้เพื่อนก็ต่อเมื่อเพื่อนยอมเล่นด้วยหรือมีของเล่นหลายชิ้น การยอมรับขึ้นชอบการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนยกมือยอมรับในข้อตกลงก็จะสังเกตการกระทำจากเพื่อนแล้วนำมาเลียนแบบแต่ระยะหลังมีการคิดและตัดสินใจยอมรับด้วยตนเอง

ซึ่งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังนี้คือ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละสัปดาห์ โดยเด็กที่มีอาการออทิสติก มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นช่วงสัปดาห์ที่ 2- 3 และสัปดาห์ที่ 4- 5 ที่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมลดลง ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร เช่น กิจกรรมเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบ้านและระดมความคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนภูมิการดำเนินกิจกรรมในการตอบคำถามเรื่องบ้าน กิจกรรมแต่งนิทานและคำคล้องจอง โดยเด็กที่มีอาการออทิสติกยังไม่สามารถสื่อสารเป็นประโยคยาวๆ หรือสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน แต่จะใช้วิธีการสังเกตจากการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542: 123) กล่าวว่า ในทักษะด้านภาษา ควรเน้นการรับรู้ทางภาษา (Receptive Language) และการแสดงออกทางภาษา (Expressive Language) ซึ่งอาจเริ่มต้นด้วยการฝึกให้เด็กออทิสติกแสดงออกทางภาษาในลักษณะที่ง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน

2. เด็กปฐมวัยที่มีอาการสมาธิสั้น อายุ 5 ปี 11 เดือน เป็นลูกคนเล็ก มีพี่สาว 1 คน พัฒนาการด้านร่างกาย ชอบเล่นประเภทการใช้กำลัง เช่น เล่นต่อสู้ ปีนป่ายสิ่งของ พฤติกรรมด้านอารมณ์ อ่อนไหวง่าย มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ง่าย อ่อนคุณแม่ ชอบให้ผู้อื่นเอาใจหรือตามใจ พัฒนาการด้านสติปัญญา มีความจำดี สามารถใช้คำถามได้หลากหลายคำถามเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ ชอบยอตนเองและสับประหลาดในการ์ตูน พัฒนาการด้านสังคม การช่วยเหลือ เป็นเด็กที่รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นหรือเมื่อมีการขอร้องจากเพื่อน แต่ระยะหลังสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดขอร้อง การแบ่งปันน้องมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนที่เล่นด้วยกันเสมอ บางครั้งจะหวงของเล่นที่ตนเองชื่นชอบ การยอมรับมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ยอมรับข้อติกาในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณาท รักสกุลไทย (2551: 28) เด็กสมาธิสั้นต้องการต้นแบบที่ดี การจัดเพื่อนช่วย (Buddy) มักให้ผลสำเร็จมากกว่าผล

ล้มเหลว ทั้งเด็กปกติได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ที่จะไม่รังเกียจ ไม่ล้อเลียน ไม่หัวเราะเยาะ แต่กลับมีความรัก ความเอื้ออาทรให้แก่กันและกัน

ซึ่งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังนี้คือ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละสัปดาห์ โดยเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นช่วงสัปดาห์ที่ 2-3 สัปดาห์ที่ 4-5 และสัปดาห์ที่ 7-8 ที่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมลดลง ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร เช่น สัปดาห์ที่ 2-3 และสัปดาห์ที่ 4-5 เป็นกิจกรรมเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบ้านและระดมความคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนภูมิการดำเนินกิจกรรมในการตอบคำถามเรื่องบ้าน กิจกรรมแต่งนิทานและคำคล้องจอง ส่วนสัปดาห์ที่ 7-8 เป็นช่วงอภิปรายผลและนำเสนอการจัดนิทรรศการเพื่อปิดโครงการ ซึ่งในช่วงสัปดาห์ดังกล่าวเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาในการระดมความคิดของเด็กๆ ทำให้เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น จะให้ความสนใจร่วมกิจกรรมในระยะต้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542: 120) กล่าวว่า เด็กที่มีอาการสมาธิสั้นไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีโดยการฟังหรือ ทำกิจกรรมที่มีระยะเวลานาน

3. เด็กปฐมวัยที่มีอาการสมองพิการ (Cerebral Palsy) อายุ 7 ปี 7 เดือน เป็นลูกในครอบครัวเดียว มีน้องสาว 1 คน เวลาอยู่ที่บ้านจะมีอารมณ์ค่อนข้างรุนแรง โดยคุณพ่อแสดงความกังวลและปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวเมื่อมีโอกาสกับครูประจำชั้นเสมอ แต่อยู่ที่โรงเรียนจะมีพฤติกรรมที่ค่อนข้างอ่อนโยน ชอบช่วยเหลือคุณครูและเพื่อน พัฒนาการด้านร่างกาย มีปัญหาด้านการทรงตัวและเคลื่อนไหว เพราะกล้ามเนื้อขาตึง ลำตัวอ่อน พูดน้ำเสียงเบา ไม่ชัดเจนและไม่สามารถควบคุมการกลืนน้ำลายได้ พฤติกรรมด้านอารมณ์ เป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบเข้ากับเพื่อนได้ดี ชอบอยู่ใกล้กับเพื่อนเวลาเพื่อนทำกิจกรรมต่างๆ พัฒนาการด้านสติปัญญา มีการเรียนรู้ที่ดี สามารถตั้งคำถามต่างๆ และเล่าเรื่องได้ พัฒนาการด้านสังคม การช่วยเหลือ รู้จักการสังเกต และให้การช่วยเหลือเมื่อเพื่อนหรือคุณครูต้องการความช่วยเหลือ การแบ่งปัน น้องมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน หรือผู้อื่น

ซึ่งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังนี้คือ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละสัปดาห์ โดยเด็กที่มีอาการสมองพิการ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นช่วงสัปดาห์ที่ 4-5 และ สัปดาห์ที่ 6-7 ที่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมลดลง ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร เช่น สัปดาห์ที่ 4-5 เป็นกิจกรรมแต่งนิทานและคำคล้องจอง ส่วนสัปดาห์ที่ 6-7 เป็นช่วงกิจกรรมการเดินทางสำรวจบ้านบริเวณรอบนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นช่วงกิจกรรมที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวในการเดินทาง ทำให้เด็กที่มีอาการสมองพิการไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรู้สึกว่าการเดินทางได้ไม่คล่องแคล่ว ไม่สามารถตามเพื่อนๆ ได้ทัน ส่วนสัปดาห์ที่ 5-6 เป็นช่วงที่เด็กที่

มีอาการสมองพิการ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสังคมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยในช่วงดังกล่าวเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับตุ๊กตากลิ้งขนมแพนเค้ก และแต่งคำคล้องจอง ซึ่งเด็กที่มีอาการสมองพิการชื่นชอบและให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมส่วนผสมของขนมแพนเค้ก โดยยกมืออาสาเป็นผู้ร่วมสาธิตในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542: 132) และ สุมิตตา คงสุข (2550: 184) ที่กล่าวว่า การศึกษาที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคลในฐานะเป็นเอกัตบุคคลเป็นสำคัญ เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน แต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ อย่างเด่นชัด และต้องมีการบริการการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายสูงสุดก็คือการส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนสามารถส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาได้เต็มที่ตามศักยภาพของตนเองและสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข ควรเปิดโอกาสให้เด็กที่มีอาการสมองพิการได้จับต้องสัมผัสในสิ่งที่เด็กเรียน

จากค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน โดยรวมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นในทุกสัปดาห์ ซึ่งอีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออก และสามารถกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตลอดจนให้ความร่วมมือและรู้จักวางแผนร่วมกับผู้อื่นได้ เด็กได้รับอิสระในการคิด การทำ โดยมีผู้ใหญ่คอยตอบปัญหาหรือสนองต่อความสนใจของเขา ยอมรับในสิ่งที่พวกเขาคิดหรือทำ จะช่วยให้เด็กได้เรียน รับรู้ และเกิดความเข้าใจในความคิด ความต้องการของบุคคลอื่น สามารถนำมาปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นต่อไป (พรณี ข. เจนจิต. 2538: 113) จากการทดลอง ยกเว้นช่วงสัปดาห์ที่ 2 – 3 เนื่องจากเป็นช่วงที่ทางโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล มีการเตรียมการจัดกิจกรรมไหว้ครู ซึ่งต้องมีการซ้อมพิธีการ จึงทำให้เด็กต้องรีบเร่งทำกิจกรรมให้เสร็จภายในช่วงเวลา ประกอบกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังมีความสนใจและต้องการทำกิจกรรมต่อ แต่เมื่อเห็นเพื่อนๆ คนอื่นรีบทำกิจกรรมจนเสร็จอย่างรวดเร็ว จึงเกิดอาการต่อต้าน เช่น เกิดอาการร้องไห้ เพราะความเสียใจที่ตนเองไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2548: 219) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะแสดงความคับข้องใจมากถ้ามีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว สิ่งและเรื่องราวที่ชื่นชอบ หรือกิจวัตรประจำวัน เช่น จะพอใจในการกินอาหารที่ซ้ำซาก หรือทำกิจกรรมเดิมๆ จนเด็กออกทิสติกหลายๆ คน ชอบจัดของให้อยู่ที่เดิม การเรียงหนังสือ ของเล่น หรือแม้แต่ดินสอสี เด็กก็จะต้องเรียงไว้อย่างนั้น ทุกครั้งที่ระบายเสร็จ ถ้าสิ่งของใดไม่อยู่ที่เดิมจะแสดงอาการอึดอัด หรือร้องไห้ไม่หยุด จนกว่าจะหยิบของสิ่งนั้นมาไว้ที่เดิม

ช่วงสัปดาห์ที่ 4 – 5 เป็นระยะที่เด็กๆ ร่วมแสวงหาคำตอบจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จึงต้องมีการช่วยเหลือประสานงานกัน ยอมรับความเห็นซึ่งกันและกัน และต้องร่วมมือกันในการร่วมกันค้นหาคำตอบ เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นเกิดขึ้น เด็กปกติจะมีความคิดเห็น การตอบสนอง และการ

กระทำที่รวดเร็วกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด ซึ่งศรีเรือน แก้วกังวาน (2548: 274) กล่าวว่า ลักษณะทั่วไปของเด็กที่มีความต้องการพิเศษวัยนี้ คือ เด็กเริ่มรู้จักเข้าหาผู้อื่นบ้าง ไม่ค่อยแต่เป็นฝ่ายรับจากการเข้าหาของผู้อื่นเท่านั้น แสวงหาเพื่อนร่วมวัย เพื่อที่จะคบผู้ใหญ่เป็นเพื่อน แต่ก็ยังคบเพื่อนร่วมวัยไม่ราบรื่นนัก เพราะยังต้องการให้ผู้สนใจตนมากกว่าสนใจผู้อื่น ที่สำคัญคือ เด็กจะมีโลกสมมติ เพื่อนสมมติ จากจินตนาการของตน เพราะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ให้ราบรื่นกับเพื่อนได้

ช่วงสัปดาห์ที่ 6 - 7 มีการจัดกิจกรรมแต่งคำคล้องจองเกี่ยวกับ “บ้าน” ร่วมกันซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมใช้ความสามารถทางภาษา จินตนาการ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ โดยส่วนใหญ่เด็กปกติจะเป็นผู้เสนอความคิดเห็นในการแต่งข้อความได้ต่อเนื่อง ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็มีความสนใจการแสดงออกโดยต้องการมีส่วนร่วม แต่ยังไม่สามารถคิดและถ่ายทอดคำพูดออกมาให้คล้องจองกับเพื่อนได้ ดังนั้นคุณครูจึงมีส่วนสำคัญในการดูแลและจัดการให้เด็กปกติและเด็กพิเศษทำกิจกรรมร่วมกันอย่างราบรื่นและมีอารมณ์สนุกสนานอยากเป็นส่วนร่วมตลอดการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ นันทิยา น้อยจันทร์ (2548: 55) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็กจะพัฒนาได้ดีหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับความรักใคร่ การจัดสิ่งแวดล้อมและเลี้ยงดูที่เหมาะสม

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาวิจัย

1. การจัดประสบการณ์แบบโครงการของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษรวมอยู่ด้วย 3 คน มีครูผู้สอน ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและนิสิตฝึกสอน รวมทั้งสิ้น 5 คน สลับหมุนเวียนเปลี่ยนเวียนช่วยกันแลกเปลี่ยนระดมความคิดและจัดกิจกรรม ทำให้มีความเหมาะสมมากในการช่วยส่งเสริมและดูแลเด็กให้ทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการได้อย่างราบรื่น เกิดคุณภาพในระดับหนึ่งและสามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนสูงขึ้นด้วย ฉะนั้น ครู ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรคำนึงถึงอย่างมีอาจะเลยได้คือ อัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในห้องเรียนร่วมซึ่งมีทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริงและหลากหลาย มีการวางแผนร่วมกัน เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนทั้งด้านความคิดและการกระทำ จึงส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาโดยองค์รวมทุกด้าน กล่าวคือ พัฒนาการด้านร่างกาย เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ได้พัฒนาทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กมีความสนุกสนานจาก

การลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่นจนประสบความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ปรึบความต้องการของตนเอง เด็กได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น พัฒนาการด้านสังคม เด็กมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น รู้จักระเบียบวินัย หน้าที่ของตนเอง รู้จักช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน แนะนำ และยอมรับฟังคำแนะนำจากเพื่อนและครู รู้จักอดทนรอคอย มีเหตุผล เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน รู้จักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นได้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กมีทักษะกระบวนการวางแผน ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีระบบ ตลอดจนทักษะการแก้ปัญหา มีความคิดอย่างมีเหตุ มีผล มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ครูและเพื่อนรับรู้ในการปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้นเด็กมีการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก

3. การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในการสืบหาคำตอบจากคำถามที่เด็กๆ ช่วยกันคิด โดยมีกิจกรรมจากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างหลากหลาย โดยวิธีการสำรวจ ทดลอง ค้นคว้า ทำให้เด็กเกิดความสนใจ ตั้งใจ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ควรสร้างให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยปฐมวัย กล่าวคือ มีช่วงความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมนานขึ้น รู้สึกสนุกสนาน และไม่เบื่อหน่าย ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ในทุกกิจกรรม และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และคำถามของเด็ก ส่งเสริมให้เกิดความสงสัยใคร่รู้อยู่ตลอดเวลา อยากเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเอง

4. การจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนการทดลองโดยกำหนดระยะเวลาในดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการวันละ 30 นาที โดยเมื่อได้ดำเนินการจัดกิจกรรมจริง ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเกิน 30 นาที ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการไม่สามารถกำหนดที่เวลาแน่นอนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและความสนใจของเด็ก โดยครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นตามกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติได้ ซึ่งเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในช่วงการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ได้ทำการทดลองประมาณ 45 นาที ต่อวัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมด้านสังคมระหว่างทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการทดลอง ดังนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงควรพิจารณาการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมแบบโครงการ ครูควรเตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องเพื่อตอบคำถามของเด็กๆ นอกจากนี้การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้มีจำนวนพอเหมาะ เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมด้านสังคมได้อย่างชัดเจน

2. ในการใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายกับเด็กวัยนี้ควรเป็นคำพูดที่กระชับ เข้าใจง่าย และควรยอมรับในความคิดของเด็ก เพราะการจัดประสบการณ์ทางด้านสังคม จะมีคำถามที่เด็กไม่ยังไม่สามารถเรียบเรียงเป็นประโยคที่สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ซึ่งทำให้การสื่อสารสื่อความหมายได้ไม่ตรงกัน บางครั้งคุณครูต้องเป็นผู้เรียบเรียงประโยคเพื่อให้ถ่ายทอดความเข้าใจของเด็กทั้งสองประเภทในทิศทางเดียวกัน

3. การใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวในการสังเกตพฤติกรรมด้านพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ระหว่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ แต่ละคนเปรียบเทียบกับก่อน ระหว่างและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเห็นได้ชัดเจน

4. ในการระดมความคิดเพื่อเลือกหัวเรื่องของการเรียนรู้แบบโครงการ นอกจากเด็กจะเป็นผู้ระดมความคิดกันเองแล้ว คุณครูสามารถคิดหัวเรื่องเพื่อช่วยเด็กหรือสรุปจากสิ่งที่เด็กเสนอขึ้นมา โดยตระหนักถึงความสนใจของเด็กและให้อยู่วิสัยของการเรียนรู้เพื่อตรงตามสาระ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ และเวลาที่กำหนดในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กโดยตรง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น เพื่อดูความคงทนของพฤติกรรมด้านสังคมเพราะจากแนวโน้มพฤติกรรมด้านสังคมในช่วงก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมเหมาะสมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถด้านภาษา ความคิดรวบยอด ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การคลายการยืดตนเองเป็นศูนย์กลางกับเด็กปฐมวัย ในห้องเรียนร่วมเพิ่มเติม

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมได้ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพหุศักราช 2540 (เด็กแรกเกิด-3ปี)*. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2546). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพหุศักราช 2546 (อายุ 3 - 6 ปี)*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). *รายงานการวิเคราะห์การประเมินผลการประชุมอบรมครูวิทยากรแกนนำการจัดการเรียนร่วม*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักส์.
- _____. (2549 ก , กรกฎาคม).*การทำโครงการสำหรับชั้นเรียนอนุบาล*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 10(3): 20 - 26.
- _____. (2549 ข, เมษายน). *สนทนากับผู้ปกครอง : เด็กเก่ง*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 10(2) : 33 - 37.
- _____. (2550). *อัจฉริยภาพการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กันยา จันทร์ใจวงศ์. (2546). *การศึกษาการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับอนุบาล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขจิตพรธร ทองคำ. (2536). *การเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะอนุกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.2543-2549) ของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะศึกษาโครงการ การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. (2541). *ความจริงของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: เจ. फिल्ม โปรดักส์ จำกัด.

- จิตรา ชนะกุล. (2539). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ วสุวัต. (2540). *การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสแตดลิสโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก: โอเดียนสโตร์.
- ชม ภูมิภาค. (2516). *จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐกานต์ ต่อเจริญ. (2540). *การทดลองเตรียมความพร้อมด้วยเกมการศึกษาเรื่องสีและรูปร่างสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับก่อนประถมศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์มณี เลขาข้า. (2549). *การศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แชมมณี; และคณะ. (2536). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2529). *คู่มือการจัดการเรียนร่วม*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2550). บ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งการเรียนรู้ ใน *เอกสารการศึกษาปฐมวัยร้อยดวงใจ ถวายในหลวง การประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ระหว่างวันที่ 17-19 ตุลาคม 2550*. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. หน้า 164- 167. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธูปทอง ศรีทองท้วม. (2540, เมษายน). *การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. วารสาร *การศึกษาปฐมวัย*. 1(2) : 20 - 28 .
- นภเนตร ธรรมบวร. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- นิตยา ประพฤติกิจ (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2533). *สถิตินอนพาราเมตริก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- นิรมัย อ่อนน้อมดี. (2538). *ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทิกา น้อยจันทร์. (2548). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. นครสวรรค์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). *การสอบแบบอิงเกณฑ์ แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวัดประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวัดผลและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). *แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา ชลธารินทร์. (2541). “หน่วยที่ 10 การจัดที่อยู่อาศัยสำหรับบุคคลพิการ” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการดูแลบุคคลพิการ หน่วยที่ 8-15 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เปลว บุริสาร. (2543). *การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา ศุภกานิต. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรตติ้ง.
- _____. (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น=Introduction to behavior modification*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ เออชูนี. (2540). *การศึกษาความสามารถทางการฟังของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับก่อนวัยเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรีย์ ผลโยธิน. (2540, มกราคม). *เด็กปฐมวัยกับพฤติกรรมความร่วมมือ*. *การศึกษาปฐมวัย*. 1(1) : 59 - 62 .

พัชรี สอนแก้ว. (2536). เอกสารประกอบการสอน จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย.

กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ดวงกมล.

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรณี ช. เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อนแถมมี.

พรณี ชุติย เจนจิต. (2537). จิตวิทยาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์.

พิมพ์อำไพ พุกพิบูลย์. (2535). การเรียนรู้ร่วมของเด็กพิเศษ. สงขลา: คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัย

ครูสงขลา.

ภรณ์ี คุรุรัตน์. (2523). เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี: สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

_____. (2540, เมษายน). เด็กปฐมวัยในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง. วารสารการศึกษา

ปฐมวัย. 1(1):49

_____. (2540). พัฒนาการของเด็กในวัย 3-6 ปี ใน เอกสารประกอบการอบรมครูสอนระดับ

ก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักการประถมศึกษากรุงเทพฯ.

ภรณ์ี คุรุรัตน์; และคณะ. (2542). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา.

กรุงเทพฯ: เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). แนวการศึกษาชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการ

ปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1- 8 จุด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย.

_____. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ระดับปฐมวัยศึกษา

หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด

แสงจันทร์ การพิมพ์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.

รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม

ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการ

แนะแนว). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่. (2550). *Project Approach*. ใน Education handbook vol.4 ทำเนียบโรงเรียน

อนุบาล ค้นหาอนุบาลในดวงใจฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: FTC (Thailand). สุชาดา เปลี่ยนสุภาพ

เรียบเรียง: 35-37.

ลลอบ ชูติกร. (2526). การเรียนรู้ร่วมชั้นระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับเด็กปกติ.

ใน เอกสารวิชาการ รวบรวมบทความการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: คณะวิชาครุศาสตร์

วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2539). *จิตวิทยาเบื้องต้น. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: โอเดียนสโตร์.*
- ลำดวน ปั่นสันเทียะ. (2545). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายศ.(2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วารี ธีระจิตร. (2537). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- วรรณาท รักสกุลไทย (2008,สิงหาคม). เมื่อพ่อแม่เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับลูก. Family weekend. *ค. ควาย. (4) : 26 – 28.*
- วรรณาท รักสกุลไทย; และคณะ. (2544). *การเรียนรู้แนวใหม่ PROJECT APPROACH. กรุงเทพฯ: เพรสท์พริ้นติ้ง*
- ศรียา นิยมธรรม. (2539). *การศึกษาและการจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.*
- _____. (2541). *การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัทเลิฟแอนด์ดีดีเพรส จำกัด.*
- _____. (2542). *การศึกษาและการจัดการวัดและการประเมินผลการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ศรินธร วิทยะสิรินันท์. (2535). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2548). *จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). *การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ศรีเดชา.*
- _____. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*

- สุกัญญา ขำเพชร. (2538). *ความพร้อมและความต้องการในการจัดเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุเมตตา คงสุข. (2550). การเรียนร่วม : ความหวังของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ใน *เอกสารการศึกษาปฐมวัยวัยรอย ดวงใจ*. ถวายในหลวง การประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย ระหว่างวันที่ 17-19 ตุลาคม 2550. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. หน้า 184-190. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540 , มกราคม). การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเรกจิโอ เอมิเลีย. *การศึกษาปฐมวัย*. 1(1) : 52-58.
- _____. (2542). *เอกสารที่นำเสนอในการสัมมนาระดับชาติ เรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ : มิติใหม่เพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ระหว่างวันที่ 15 – 17 กันยายน 2542*. ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2550). *เลือกโรงเรียนอนุบาลให้ลูก*. กรุงเทพฯ: บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด.
- สุชา จันทน์เอม. (2536). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.พริกหวานกราฟฟิค.
- สุทธิธนา ชันอาสา. (2550). *ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สรเพ็ชญ์ อินทะพันธุ์. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรอบรมบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดพิษณุโลก*. ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อาทิตยา สิงหนาท. (2548). *การศึกษาความสามารถในการจัดหมวดหมู่และซ้าย-ขวา ของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ชุดการสอนการจัดหมวดหมู่และซ้าย-ขวา*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อารี พันธุ์มณี. (2543). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- _____. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ไผ่ไหม.
- อารี เพชรผุด. (2528). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย เพชรช่วย. (2522, มกราคม). *การให้เด็กสอนกันเอง*. มิตรครู.
- อุบลรัตน์ เพ็งสถิต. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุลย์ บุญโท. (2544). *การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Ashman, A; & Elkins, J. (1990). *Education Children with Special Needs*. Sydney : Prentice – Hall of Australia.
- Berk, L.E. (1994). Vygotsky's Theory : The Importance of Make believe play, *Young children* 50(11).
- Bloom, B. (1964). *Stability and change in human characteristics*. New York: Wiley. Hurlock.
- Booth,D.L.F. (1987). *Project work*. 2 nd ed. Oxford: The Alden Press.
- Chard, S.C. (1992). *The Project Approach : A practical guide for teachers*. Edmonto, Alberta : University of Alberta.
- Ducharme, C.C. (1993). Historical Root of Project Approach in the United States : 1850-1930. [CD-ROM]. Abstract from : Paper presented at the annual convention of the NAEYC. Item : ED 368459.
- Edwards, C., Gandini. L.; & Foman, G (1993). *The Hundred Languages of Children : The Reggio approach to early childhood education*. p. 151-169.
- Feist, J. (1990). *Theories of Personality*. 2nd ed. Forth Worth : Holt, Rinehart and Winston.
- Gesell, Arnold; & Ilg,Frances L. (1964: 354-355). *Child Development : an Introduction to Study of Human Growth*. New York: Harper.
- Hartman, A.J. (1995). Project work : Supporting children's need for inquiry. *Association for Children Education International*. 7(3).
- Hurlock, E.B.(1987). *Child Development*. 6th ed. New York: McGraw – Hill.
- Katz, L.G., & Chard, S.C. (1994). *Engaging Children's Minds : The project approach*. Norwood, NJ : Ablex.

- Knoll, M. (1996). Faking a dissertation : Ellswort Colling, William H. Kipatrick, and the "Project Curriculum. *Curriculum Studies*. 28(2): 193-223.
- Leibowitz, G. (1991, May). Organic and biophysical theories of behavior. *Journal of Development and Physical Disabilities*. 3(5) : 210-243.
- McLean , L.D. (1992). *Cooperative learning : Theory to practice in the young child's classroom*. Abstract form : Tennessee Item : ED 343667.
- Raines, S.C.; & Canady R. J. (1990). *The Whole Language of the Child*. New York : Teacher College Press.
- Seefeldt, C. (1980). *Teaching Young Children*. New Jersey: Prentice-Hall.
- _____. (1990). *Continuing Issues in Early Childhood Education*. Columbus: Merrill Publishing.
- Sharan , S. ; & Sharna, Y. (1992). *Expanding Cooperative Learning Throigh Group*. Investigation. New York: Teacher College Press.
- Stewast , J. (1986). *The Making of the Primary School*. Milton Keynes, England : Open University Press.
- Trepanier – Street, M. (1983). *What's so new about the project approach?* *Young Children* 70(1) : 25-28.
- Van, A.S. (1988). William Hard Kilpatrick: Philosopher and teacher. *Childhood Education* 68(3) : 164-168
- Woodward. V.A.C. Burke; & J. hastic. (1977). *Children's initial Encounter with written Langrage*. In Early Child hood Education Indiana University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- แผนเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- แผนภูมิใยแมงมุม โครงการ “บ้าน”

คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเด็กให้มีการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสังคม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการเรียนรู้ และทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้น การสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของความสามารถการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่สนใจด้วยตัวเองเพื่อเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สืบค้นหาข้อมูล โดยมีคุณครูช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และจัดหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมความคิดที่เป็นระบบ การวางแผนงาน มีขั้นตอนการดำเนินการและมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจนเด็กได้มีโอกาสใช้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น เพลิดเพลิน แสดงการยอมรับในความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียน พร้อมชี้แนะและเสริมความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการต่อพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

หลักในการจัดกิจกรรมแบบโครงการ

1. ครูมีบทบาททั้งที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเรียนรู้ของเด็ก
2. หัวเรื่องที่ศึกษาควรมาจากความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง
3. เนื้อหาของโครงการเกิดจากความเข้าใจของเด็ก และพัฒนาการเรียนรู้จากความสนใจและความต้องการของเด็กว่าจะศึกษาเรื่องใดให้ลุ่มลึก
4. ประสบการณ์ที่ได้รับควรจัดให้หลากหลายมีสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้รวมถึงถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับโครงการที่เด็กทำ

5. การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กกลุ่มเล็ก เด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกลุ่มใหญ่
6. ควรมีการยืดหยุ่นเวลา เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในช่วงการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อเป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์
7. การรายงานขั้นตอนหรือทำกิจกรรมควรรายงานให้เด็กรู้เป็นระยะ เพื่อให้เด็กได้ร่วมประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และมีส่วนช่วยกันพัฒนาโครงการให้ดีขึ้นต่อไป
8. โครงการสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยหลายๆฝ่ายร่วมมือกัน คือ เด็ก ครู ผู้ปกครองและชุมชน

บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ครูควรมีการพิจารณา และวางแผนงานร่วมกับเด็กในการดำเนินกิจกรรมตามระยะขั้นของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ครูสร้างสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม หรือใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการสงสัย และชวนขยายที่จะหาคำตอบหรือหาวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ โดยร่วมกันจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กทำการสืบค้น
4. ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการดำเนินงานให้เป็นไปในรูปแบบของการเรียนรู้แบบโครงการ
5. ช่วยแนะนำวิธีการแก้ปัญหาต่างๆอันเกิดขึ้นในช่วงการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
6. ประสานงานระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
7. สังเกตความก้าวหน้าบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็กรวมทั้งวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้
8. ร่วมวางแผนการจัดผลงานเพื่อแสดงนิทรรศการที่ได้จากการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเองโดยจัดแสดงและเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ

บทบาทผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการสืบค้นให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้กับเด็กและครู
2. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นและสนใจ
3. ผู้ปกครองที่มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญอาจช่วยมาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เพิ่มเติมหรือช่วยจัดหาสื่ออุปกรณ์

บทบาทเด็กในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอหัวข้อที่จะจัดประสบการณ์แบบโครงการ
 2. ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมและเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
 3. กำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมและร่วมกันปฏิบัติตาม
 4. ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้
 5. ช่วยกันสรุปกระบวนการเรียนรู้และผลที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
 6. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมแบบโครงการเพื่อให้เกิดความคล่องจนเป็นผลสำเร็จ
 7. ร่วมกันวางแผนในการจัดแสดงผลงานและเชิญชวนผู้ปกครองให้มาร่วมชมผลงานด้วย
 8. ประเมิน ทบทวนความรู้จากการทำตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบโครงการและร่วมกันหาข้อเสนอแนะในการทำการจัดประสบการณ์แบบโครงการครั้งต่อไป
- การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อการวิจัย
1. การกำหนดหัวข้อ ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องที่เด็กสนใจของเด็ก
 2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ คือ 8 สัปดาห์
 3. การจัดประสบการณ์แบบโครงการจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมประจำวันดังนี้

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการประกอบด้วยขั้นตอนการสอนและดำเนินกิจกรรมตามระยะของโครงการมี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะโครงการ วันที่	การดำเนินกิจกรรม
ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการวันที่ 1-8	- ครูสังเกตความสนใจของเด็กเพื่อหาข้อมูลในการเรียนรู้ - สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นการเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก - เชิญชวนให้เด็กไปสำรวจบริเวณสนามและรอบ ๆ โรงเรียน

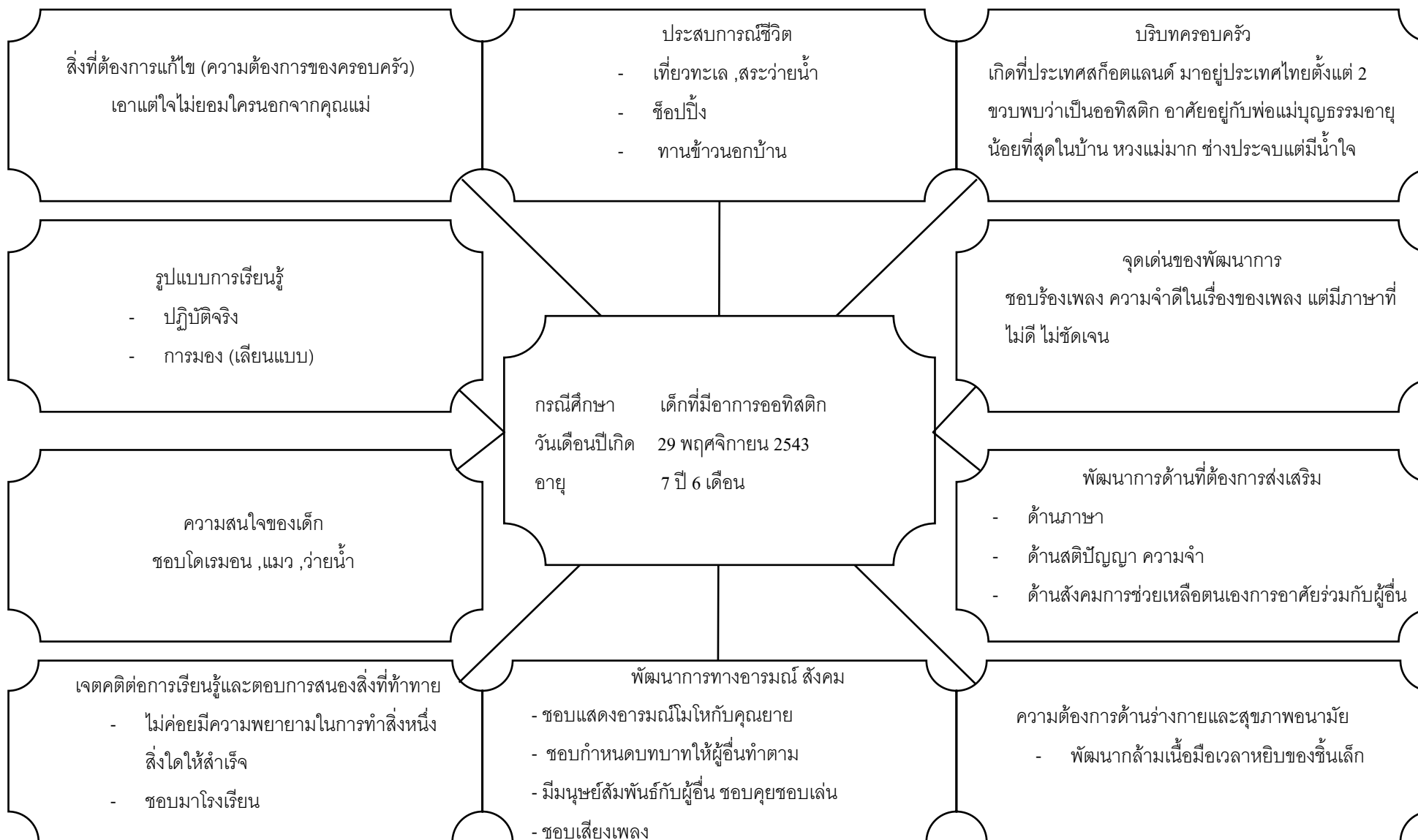
ระยะโครงการ วันที่	การดำเนินกิจกรรม
	เพื่อเสนอเรื่องหรือเล่าเรื่องที่ตนเองสนใจอยากเรียนรู้ - เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจที่จะเรียนรู้ - ครูสังเกต จดบันทึก ยอมรับความคิดเห็น และการแสดงออก - เสนอ / คัดเลือก / ตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่จะทำโครงการร่วมกัน - ครูและเด็กจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่เด็กสนใจมานำเสนอ - แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการและหัวข้อที่เด็กสนใจของโครงการ - เด็กร่วมกันสนทนาถึงประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของโครงการ - เด็กได้แสดงความคิดเห็น ครูจดบันทึก การแสดงออกในโครงการที่เด็กต้องการเรียนรู้ - นำหัวเรื่องที่ศึกษาที่กำหนดให้อยู่ในรูปแบบของใยแมงมุม (Web) เพื่อนำไปสู่การขยายเนื้อหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - เด็กนำความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์เดิมในหัวข้อโครงการมานำเสนอในรูปแบบของกิจกรรม เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่าเรื่องราว การเคลื่อนไหว เป็นต้น - เด็กและครูร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ เช่น การวาด - เด็กและครูร่วมมือกันในการช่วยระดมพลังสมอง เพื่อวางแผนในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำโครงการ - แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการให้ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป - เด็ก และครูร่วมกันวางแผนในการทำโครงการ โดยใช้คำถามเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำกิจกรรม รวมทั้งสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งข้อมูลที่จะสืบค้น

ระยะโครงการ วันที่	การดำเนินกิจกรรม
ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ วันที่ 9 - 26	- เด็กและครูร่วมกันเสนอแผนงานการทำโครงการ เพื่อการลงมือปฏิบัติการทำงานภาคสนาม - ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นในการทำโครงการ ครูบันทึกการวางแผนการทำงานของเด็ก - เด็กร่วมกันวางแผนในการค้นหาข้อมูล / คำตอบ / จากแหล่งอื่น เพื่อความสะดวกในการทำโครงการ - เชิญชวนและกระตุ้นเด็กให้ตั้งคำถาม สมมติฐานหรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในโครงการ เพื่อเป็นการเตรียมการทำโครงการภาคสนาม ค้นหาในสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้ - แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองเด็กในการทำโครงการ เพื่อขอความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานในภาคสนาม - เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ - เด็กดำเนินการค้นหาความรู้เกี่ยวกับโครงการจากแหล่งข้อมูล / ความรู้ตามที่วางแผน เช่น การศึกษาดูงาน / การเชิญวิทยากร / การไปพบผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ - เด็กดำเนินการหาความรู้ตามแผนที่วางไว้และมีการปรับปรุงแผนเมื่อมีปัญหา / อุปสรรค - ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก / แนะนำ / ช่วยเหลือ / สนับสนุนในการค้นคว้า เพื่อให้เด็กได้พบคำตอบและความรู้ที่ตนเองสงสัยและอยากรู้ - ส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าการเน้นทักษะด้านสังคม - เด็กทดสอบสิ่งที่ได้จากการทำโครงการ เพื่อให้เด็กค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไขและปรับปรุง
ระยะที่ 3 ระยะสรุปผลและประเมินโครงการ วันที่ 27-32	- เด็กทบทวนการเรียนรู้และขั้นตอนจากการทำโครงการ - ครูสังเกตเด็กในการทำโครงการ เมื่อพบว่าทุกคนพอใจในการทำโครงการ เชิญชวนและกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการนำเสนอผลงานที่

ระยะโครงการ วันที่	การดำเนินกิจกรรม
	ทำในโครงการ - เด็กและครูร่วมกันเสนอความคิดเห็นและวางแผนในการนำเสนอผลงานที่ได้ทำในโครงการ - เด็กและครูร่วมกันการจัดกิจกรรมการนำเสนอผลงานทำโครงการที่เด็กเสนอไว้ - เด็กและครูช่วยกันลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยอาจจะนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การแสดง การเล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น - ให้นักเด็กเชิญชวน ผู้ปกครอง / เพื่อน / ครู / บุคคลต่างๆ ที่สนใจเข้าร่วมชมกิจกรรมโครงการที่เด็กได้ทำ - ให้เด็กนำเสนอผลงาน / บทบาทหน้าที่ / ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย - เมื่อสิ้นสุดโครงการ เด็กและครูร่วมกันประเมินความสำเร็จ / ปัญหา / อุปสรรค / ปัญหาจากการทำโครงการที่พบ เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกันในการทำโครงการครั้งต่อไป - ร่วมกันค้นหาความสนใจและเตรียมการเข้าสู่โครงการใหม่ (ระยะที่ 1- 3 ครูสังเกตพัฒนาการ / บันทึกพฤติกรรมของเด็กและการนำทักษะสังคมมาใช้ในการทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ)

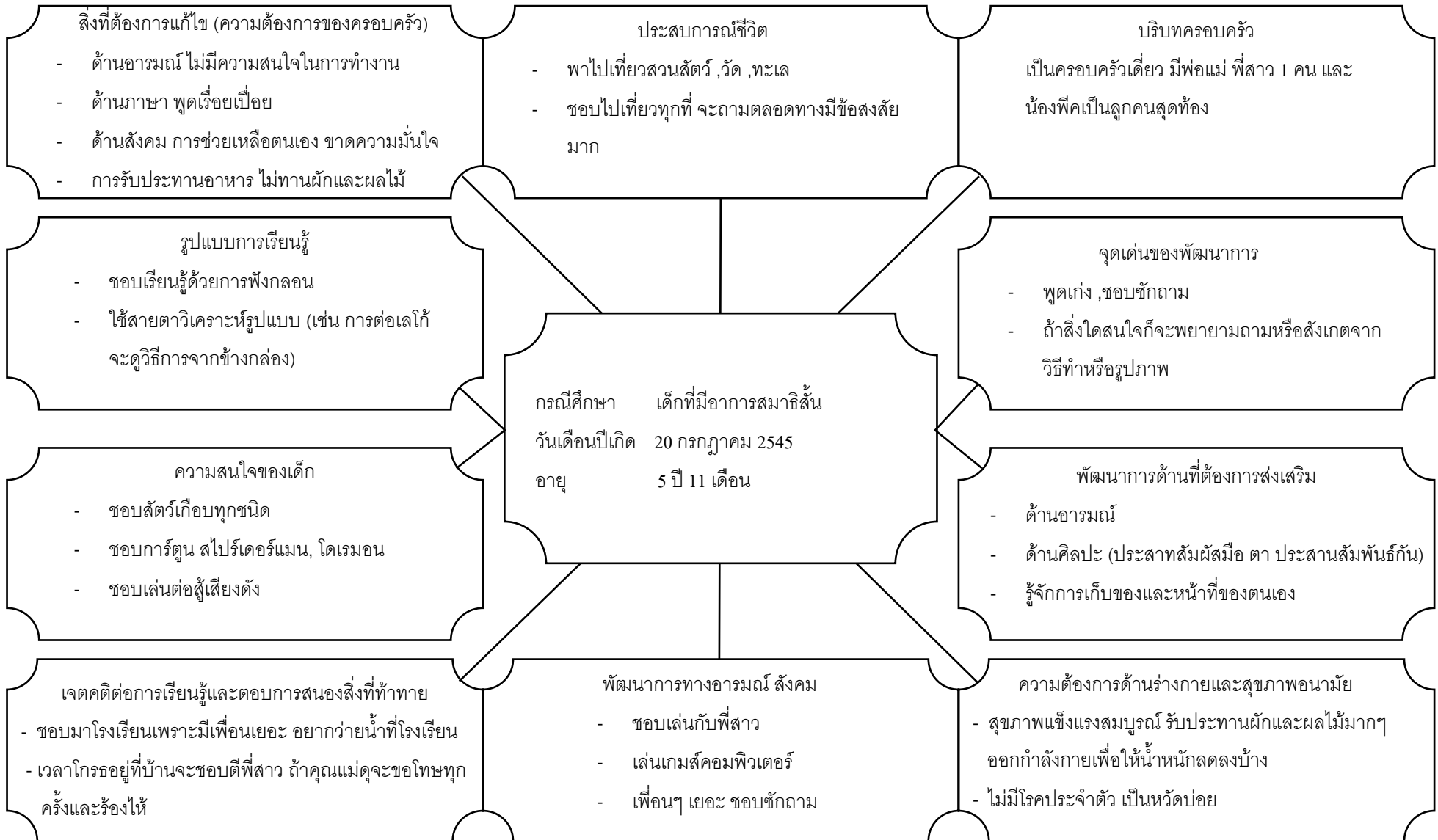
หมายเหตุ : เวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจในช่วงนั้นของเด็ก

แผนการจัดโปรแกรมเด็กเรียนร่วม

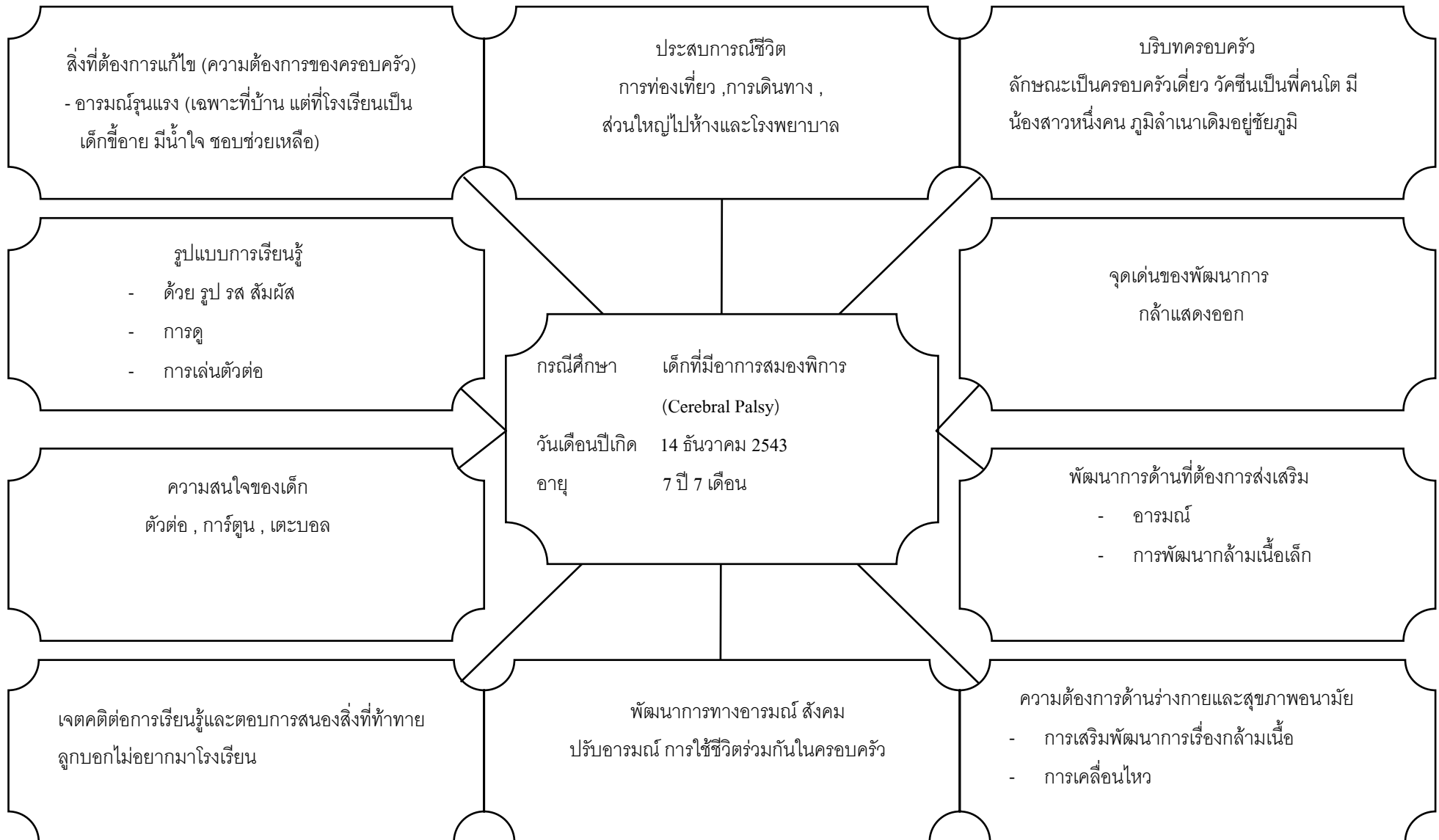
หมายเหตุ ผู้จัดทำครูประจำชั้น.....แม่บุญธรรม.....ผู้บริหาร โรงเรียน.....ผู้วิจัย..... ว/ด/ป ...19 มิ.ย. 51..

แผนการจัดโปรแกรมเด็กเรียนร่วม

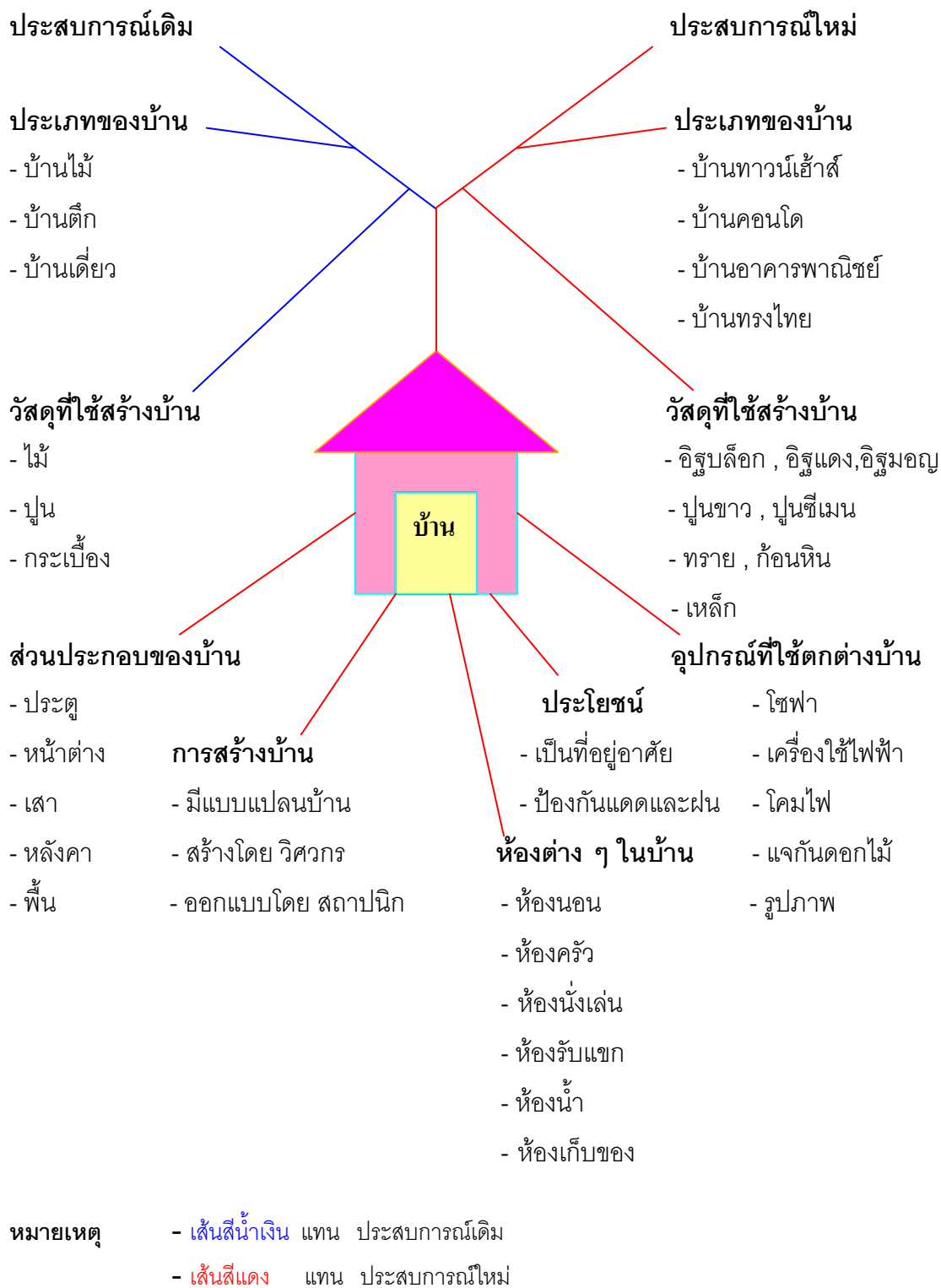
หมายเหตุ ผู้จัดทำครูประจำชั้น.....คุณแม่.....ผู้บริหาร โรงเรียน.....ผู้วิจัย..... ว/ด/ป ...19 มิ.ย. 51..

แผนการจัดโปรแกรมเด็กเรียนร่วม

หมายเหตุ ผู้จัดทำครูประจำชั้น.....คุณพ่อ.....ผู้บริหารโรงเรียน.....ผู้วิจัย..... ว/ด/ป ...19 มิ.ย. 51..

แผนภูมิใยแมงมุม โครงการ “บ้าน”

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม
แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

คู่มือการใช้แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตเป็นเครื่องมือในการบันทึกพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมระดับปฐมวัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสร้างข้อตกลงในการสังเกตดังนี้

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้สังเกต คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
2. บันทึกข้อมูลในลักษณะพรรณนาความ
3. บันทึกชื่อ – นามสกุล ชื่อเล่น และอายุของผู้ถูกสังเกต
4. บันทึกวันที่สังเกต และชื่อผู้สังเกต
5. สังเกตตั้งแต่วเวลา 12.00 – 12.30 นาฬิกา (ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์)
6. สังเกตเด็กที่มีพฤติกรรมด้านสังคมเด่นชัด หรือมีการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมด้านสังคม
ในขณะจัดประสบการณ์แบบโครงการ เช่น การใช้ภาษาโต้ตอบเพื่อจูงใจให้เกิดพฤติกรรม
ดังกล่าว

ข้อสังเกตในการบันทึกการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

1. การบันทึกสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่สังเกต หมายถึง บันทึกเรื่องราว บุคคล สื่อ และสถานที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมด้านสังคมในขณะจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ หมายถึง การบันทึกคำพูด สีหน้า ท่าทาง และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในขณะเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อน หรือสื่อ ในขณะจัดประสบการณ์แบบโครงการ
3. การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การแจกแจงข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในขณะจัดประสบการณ์แบบโครงการ

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนนแบบบันทึกการสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรม ด้านสังคม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
การช่วยเหลือ 1. การกระทำเพื่อให้เพื่อน ประสบความสำเร็จในกิจกรรม ที่ทำอยู่	3	เด็กแสดงออกเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรม ที่ทำอยู่ได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กแสดงออกเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรม ที่ทำอยู่โดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กแสดงออกเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรม ที่ทำอยู่โดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกเพื่อให้เพื่อน ประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่
	3	เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่ เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้แล้วได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมี โอกาส
	2	เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่ เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้แล้วโดยเลียนแบบหรือสังเกต พฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่ เมื่อเลิกเล่นหรือเลิกใช้แล้วได้ด้วยตนเองโดยมีเพื่อนหรือ ครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรม ช่วยเพื่อนเก็บของหรืออุปกรณ์เข้าที่เมื่อเลิกเล่นหรือเลิก ใช้แล้ว
	3	เด็กแสดงพฤติกรรมร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำ กิจกรรมได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กแสดงพฤติกรรมร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำ

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
4. ตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูด	1 0 3 2 1 0	กิจกรรมโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น เด็กแสดงพฤติกรรมร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรมโดยมีเพื่อนหรือครูช่วยร้องให้กระทำ เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรมร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรม เด็กแสดงพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูดได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส เด็กแสดงพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูดโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น เด็กแสดงพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูดโดยมีเพื่อนหรือครูช่วยร้องให้กระทำ เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูด
การยอมรับ 1.แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น เช่น ยิ้ม พูดชื่นชมเพื่อน หรือปรบมือให้	3 2 1 0	เด็กแสดงพฤติกรรมชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่นได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส เด็กแสดงพฤติกรรมชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่นโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น เด็กแสดงพฤติกรรมชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่นโดยมีเพื่อนหรือครูช่วยร้องให้กระทำ เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรมชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2. ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	3	เด็กแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน
3. ให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	3	เด็กให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกันได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน
4. ยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น การฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของเพื่อน แล้วนำมาปฏิบัติด้วยความเต็มใจ	3	เด็กยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่นได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่นโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่นโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
การแบ่งปัน 1. ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ ตนครอบครอง 2. พุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่น หรือทำงานร่วมกัน 3. ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่น ใช้	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะยอมรับความสามารถ หรือความคิดเห็นของผู้อื่น
	3	เด็กแสดงออกให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง ได้ด้วยตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กแสดงออกให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง โดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กแสดงออกให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง โดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ ที่ตนครอบครอง
	3	เด็กพุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกันได้ด้วย ตนเองทันทีเมื่อมีโอกาส
	2	เด็กพุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกันโดย เลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กพุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกันโดยมี เพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะพุดชักชวนเพื่อนให้มา เล่นหรือทำงานร่วมกัน
	3	เด็กใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ ผู้อื่นใช้ได้ด้วยตนเองทันที
	2	เด็กใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ ผู้อื่นใช้โดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น
	1	เด็กใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ ผู้อื่นใช้โดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
	0	เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียม ไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่นใช้

แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

ครั้งที่

ชื่อ ชื่อเล่น อายุ ปี

วันที่สังเกต

ชื่อผู้สังเกต

ตอนที่ 1 แบบสังเกตพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคม

สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่สังเกต

.....

พฤติกรรมที่สังเกตได้

 การช่วยเหลือ

.....

.....

.....

 การยอมรับ.....

.....

.....

.....

 การแบ่งปัน

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

ชื่อผู้สังเกต.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านสังคมมีระดับคะแนนดังนี้

10.10-10.15

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมได้ด้วยตนเอง ทันทีที่มีโอกาส

10.16-10.20

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมโดยเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น

10.21-10.25

ระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมด้านสังคมโดยมีเพื่อนหรือครูช่วยร้องไห้กระทำ

10.26-10.30

ระดับคะแนน 0 หมายถึง เด็กไม่แสดงออกหรือปฏิเสธที่จะแสดงออกพฤติกรรมด้านสังคม

10.31-10.35

10.36-10.40 [illegible]

หมายเหตุ

1. การช่วยเหลือ

1.1 การกระทำเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่

1.2 ช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จ

1.3 รวบรวมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรม

1.4 ตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูด

2. การยอมรับ

2.1 แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น

2.2 ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.3 ให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.4 ขอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้

3. การแบ่งปัน

3.1 ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง

3.2 พุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกัน

3.3 ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่นใช้

ภาคผนวก ค

- บันทึกการเรียนรู้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- ตารางแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการและพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย
- ตัวอย่างชิ้นงานที่สะท้อนเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง “บ้าน”

การบันทึกการเรียนรู้

โครงการ บ้าน

ระยะเวลาการจัดประสบการณ์เริ่มตั้งแต่ วันที่ 9 มิถุนายน 2551 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2551

ระยะที่ 1 การสร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ

วันที่ 9 มิถุนายน 2551 (วันที่ 1)

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าห้องอนุบาล 3/2 จะมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ Project Approach ควบคู่กับการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ปกติ จากนั้นสร้างข้อตกลงในการหาหัวเรื่องร่วมกัน ซึ่งหัวเรื่องที่นักเรียนจะเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องที่สนใจสามารถหาคำตอบได้และเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ได้จากสื่อของจริง คุณครูจึงพานักเรียนไปสำรวจบริเวณสนามเด็กเล่นและสวนหย่อมหน้าอาคารเรียนโดยแบ่งนักเรียนเป็นสองแถว คือ แถวเด็กนักเรียนหญิง และแถวเด็กนักเรียนชาย โดยมีครูเดินสังเกตและจดบันทึกการพูดสนทนาระหว่างทางนักเรียนเดินเป็นแถวเรียบร้อยตามทางเดินมีการจับคู่สนทนาในสิ่งที่พบเห็น เช่น

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ชี้ไปที่ต้นกุหลาบและพูดว่า “นั่นต้นอะไร”

น้องชั้น : ต้นดอกกุหลาบไง

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : มันสวยดีเนอะ และหอมด้วย

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ทำไมก้อนหินถึงมีหลายขนาดจัง

น้องพี : เตี่ยว(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)ก็ไปถามคุณครูดูซิ

จากนั้นขึ้นห้องเรียน นักเรียนได้เสนอหัวเรื่องที่ตนเองสนใจ หัวเรื่องที่เสนอมีหลากหลาย เช่น

น้องน้ำหนึ่ง : แอปเปิ้ล

น้องชั้น : รถยนต์

น้องพี : นก

น้องชัลลา : ดอกไม้

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ก้อนหิน

น้องภูผา : ปลา

น้องเอิร์น, น้องชินจัง : บ้าน

คุณครูจึงจดบันทึกหัวเรื่องที่นักเรียนแต่ละคนนำเสนอ พร้อมกับบอกนักเรียนว่าพรุ่งนี้ให้มาสรุปเลือกหัวเรื่องดังกล่าว

วันที่ 10 มิถุนายน 2551 (วันที่ 2)

ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่มสี สีละ 5 คน โดยแต่ละกลุ่มมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มละ 1 คน เพื่อสะดวกในการดูแลและจัดกิจกรรม ซึ่งมีรายชื่อแยกกลุ่ม ดังนี้ คือ

1. กลุ่มสีฟ้า คือ น้องพี น้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) (เด็กที่มีความต้องการพิเศษ) น้องชนน้องอิงค์ น้องเนย

2. กลุ่มสีส้ม คือ น้องภูผา น้องไอซ์ (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) (เด็กที่มีความต้องการพิเศษ) น้องชินจัง น้องเอิร์น

3. กลุ่มสีแดง คือ น้องฟรุททอน (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) (เด็กที่มีความต้องการพิเศษ) น้องวุฒิ น้องน้ำหนึ่ง น้องชัลวา

ครูกล่าวถึงการสำรวจบริเวณสนามเพื่อหาหัวเรื่องเมื่อวานนี้ ซึ่งนักเรียนได้เสนอหัวข้อหลากหลาย ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งหมด คุณครูจึงเสนอให้แต่ละกลุ่มสี ปรึกษากันว่าจะเลือกหัวเรื่องอะไร เพียงหัวเรื่องเดียว ระหว่างที่แต่ละกลุ่มปรึกษากันอยู่นาน ภายในกลุ่มมีการถกเถียงและแสดงความคิดเห็น เช่น

สีฟ้า - น้องพี : ชักชวนให้เพื่อนๆ เสนอเรื่องนก แต่ น้องชน : อยากเรียนรู้เรื่องปลามากกว่า น้องเนยเสนอว่า เรื่องปลาเคยเรียนแล้ว ทุกคนจึงลงความเห็นตามน้องพี ว่า จะเสนอเรื่องนก

สีส้ม – มีการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างเป็นเอกฉันท์ว่าจะเลือกหัวเรื่อง บ้าน

สีแดง – เป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยมีการพูดคุยหรือเสนอความคิดเห็นร่วมกัน ครูจึงกระตุ้นให้นักเรียนภายในกลุ่มปรึกษากันว่าจะเรียนรู้เรื่องอะไร น้องน้ำหนึ่งจึงพูดว่า เมื่อเช้าเราเห็นเพื่อนๆ เอาแอปเปิ้ลมาโรงเรียน จั๊นเราเรียนเรื่อง แอปเปิ้ลกันนะ น้องชัลวา เมื่อวานเราเสนอเรื่องดอกไม้ เราก็อยากเรียนเรื่องดอกไม้เหมือนกัน (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : เรียนเรื่องแอปเปิ้ลดีกว่าเพราะมันอร่อยดี เมื่อลงความเห็นแล้ว กลุ่มสีแดงเสนอเรื่องที่ยากเรียนรู้ คือ เรื่องแอปเปิ้ล

คุณครูให้นักเรียนจัดเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่แต่ละกลุ่มเสนอมา เช่น รูปภาพ หนังสือ ของเล่น ฯลฯ นำเสนอให้เพื่อนๆ เพื่อเป็นการชักจูงให้สนใจศึกษาในหัวเรื่องเดียวกันในวันรุ่งขึ้น

วันที่ 11 มิถุนายน 2551 (วันที่ 3)

ครูให้นักเรียนนำสื่อเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้

ครู : เมื่อวานหลังจากที่แต่ละกลุ่มเสนอหัวเรื่องที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับ Project Approach โดยกลุ่มสีฟ้า เสนอหัวเรื่องนก กลุ่มสีส้ม เสนอหัวเรื่องบ้าน และกลุ่มสีแดง เสนอหัวเรื่องแอปเปิ้ล มีนักเรียนกลุ่มใดได้จัดเตรียมสื่อเพื่อมาเสนอให้เพื่อนๆ เรียนรู้ร่วมกันบ้าง ผลปรากฏว่ากลุ่มสีแดงนำ

โปสเตอร์รูปผลไม้มาให้เพื่อนๆ และคุณครูดู คุณครูได้พูดคุยชวนให้น้องซัลวาเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่นำมา

น้องซัลวา : เป็นภาพที่นำมาจากบ้าน เป็นรูปผลไม้และมีแอปเปิ้ลด้วย

จากนั้นคุณครูจึงนำสื่อที่นักเรียนนำมาเสนอทั้ง 3 เรื่อง และนำป้ายชื่อเรื่องมาวางเพื่อแบ่งแยกทั้ง 3 เรื่องให้ชัดเจน โดยเริ่มจากเรื่องนก บ้าน และแอปเปิ้ล

คุณครูได้นำหนังสือ นก และสัตว์ที่อยู่ในป่าและนิทานเรื่องนกแก้วไม่ยอมบิน มาเสนอเป็นสื่อเกี่ยวกับเรื่องนก

น้องพี : พยายามให้คุณครูเล่านิทานเรื่องนี้จ้ะครับ

คุณครู : ได้ค่ะ แต่คุณครูจะเล่าให้ฟังช่วงก่อนกลับบ้านนะคะ

ต่อไปคุณครูได้นำกระปุกออมสินรูปบ้าน จำนวน 2 ใบ มาให้นักเรียนดูทีละคน

น้องไอซ์ : ที่บ้านของไอซ์ก็มีกระปุกรูปบ้านเหมือนกันครับ

คุณครูซักถามเกี่ยวกับลักษณะและรูปทรงของบ้าน จากนั้นก็นำสื่อเกี่ยวกับแอปเปิ้ล ได้แก่ ผลแอปเปิ้ลจำลอง โปสเตอร์รูปผลไม้ของน้องซัลวา ให้นักเรียนดู

หลังจากเสร็จการนำเสนอสื่อแต่ละหัวเรื่อง คุณครูจึงถามนักเรียนว่า สนใจจะเรียนรู้ Project Approach ร่วมกันเรื่องอะไร โดยผลสรุปของนักเรียนเลือกหัวเรื่อง บ้าน เมื่อได้ข้อตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คุณครูฝากให้นักเรียนเตรียมสื่ออุปกรณ์เกี่ยวกับบ้านมาให้เพื่อนๆ เรียนรู้ร่วมกันในวันพุธนี้

วันที่ 12 มิถุนายน 2551 (วันที่ 4)

คุณครูให้เด็กนักเรียนนำสื่อหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบ้าน มาแสดงให้เพื่อนๆ ชมร่วมกัน คนแรกที่นำสื่อมาเสนอ คือ

- น้องพี นำรูปวาดเกี่ยวกับบ้าน น้องพีเล่าว่า เป็นรูปที่น้องวาดกับที่บ้าน อยากให้เพื่อนๆ ดู
- น้องซัลวา นำแผ่นพับโครงการบ้านเดี่ยว หนูเอามาจากที่บ้าน
- น้องเอิร์น : เมื่อเห็นแผ่นพับ แล้วพูดว่า อยากมีบ้านสวยๆ อย่างนี้จ้ะเลย
- น้องวุฒิ นำบ้านจำลองที่ทำมาจากไม้มาแสดง เพื่อนๆ ค่อนข้างตื่นเต้น และอยากจับบ้านดังกล่าว
- น้องพี : โอโห วุฒิ ประตูปิดได้ด้วย
- น้องภูผา : นำแผ่นพับโครงการบ้าน จังหวัดชลบุรี และเล่าว่า เป็นของอา ถ้าใครจะซื้อบ้านกับอากุได้เลยนะ จะลดให้ ราคาตัวเอง

หลังจากที่ทุกคนได้เสนอสื่อที่เตรียมมาแล้ว คุณครูให้เพื่อนที่เหลือกล่าวชื่นชม เพื่อเป็นแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนที่เหลือ อยากนำสื่อมาแสดงบ้าง

เด็กๆ เตรียมสื่อเพื่อจัดมุมการเรียนรู้เรื่อง “บ้าน”
โดยนำสื่อมาจากบ้านของตนเอง และขอยืมจาก
ห้องเรียนข้างเคียง

วันที่ 16 มิถุนายน 2551 (วันที่ 5)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับหัวเรื่อง บ้าน ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายถึงประสบการณ์
เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่อง โดยครูใช้คำถามกระตุ้น

คุณครู : เด็กๆ มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบ้านที่อยากเล่าให้เพื่อนๆ ฟังบ้างไหมคะ

น้องเนย : บ้านหนูมีคุณแม่อุ๊ยคนเดียว

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ที่บ้าน(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น)มีสระว่ายนํ้า

น้องวุฒิ : หนูมีบ้านอยู่บ้านนอก

น้องฟรุทอน : บ้านฟรุทอนมี 2 ชั้น

น้องภูผา : น้องภูเคยเห็นบ้านที่มีออฟฟิศ

น้องอิงค์ : หนูเคยไปนอนบ้านเพื่อน

น้องพี : บ้านน้องพีมี 5 ชั้น

น้องชัน : ที่บ้านชันมีท่อน้ำเยอะ

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP): (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)เคยเห็นบ้านที่เฟอร์เฟดปาร์ค, บ้าน

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)มี 3 ห้อง

น้องเอิร์น : บ้านหนูมีห้องน้ำเยอะและก็มีบันได

น้องชินจัง : บ้านมีเตียงนอนเยอะ

น้องน้ำหนึ่ง : น้ำหนึ่งไปเล่นบ้านเพื่อนชื่อเจน

น้องชัชวาล : บ้านสร้างด้วยปูน

น้องไอซ์ : บ้านไอซ์มีดอกไม้แล้วก็เลี้ยงแมว

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : บ้าน....มีแม่

ครูเมื่อสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมแล้ว ครูจึงให้การบ้านเด็กๆ กลับไปสนทนากับคุณพ่อคุณแม่ว่า หนูจะเรียนเรื่องบ้าน ให้คุณพ่อคุณแม่เล่าเกี่ยวกับเรื่องบ้าน หรือช่วยหาสื่อมาให้เด็กได้เรียนรู้ จากนั้นให้เด็กทุกคนเล่าประสบการณ์เดิมทุกคนแล้ว เด็กๆ ไปวาดรูปประสบการณ์เดิมของตัวเองเกี่ยวกับบ้าน

วันที่ 17 มิถุนายน 2551 (วันที่ 6)

คุณครูนำแบบบ้านชนิดต่าง ๆ จากหนังสือ นิตยสาร และบ้านจำลอง มาให้เด็ก ๆ สังเกต ศึกษา สนทนาร่วมกัน หลังจากที่ได้สนทนาเกี่ยวกับเรื่องบ้าน เด็ก ๆ เกิดความสงสัยว่าบ้านทำอะไร ครูจึงมอบหมายให้เด็กๆ ได้กลับไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่บ้านโดยการศึกษาข้อมูลจากหนังสือหรือพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้อ่านมาให้เพื่อนๆ ฟัง เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับบ้านที่ได้เพิ่มขึ้น

คุณครู : เด็กๆ รู้อะไรเพิ่มเติมบ้าง

น้องพี : ทำไมบ้านต้องมีหน้าต่างด้วย / ทำไมบ้านต้องมีสระน้ำ / ทำไมบ้านต้องมีพื่นนอน

น้องเอิร์น : ทำไมบ้านต้องมีประตู / ที่ประตูทำไมต้องมีที่หมุน (ลูกบิด) ด้วย

น้องชินจัง : ทำไมบ้านต้องมีหลายสี

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ทำไมบ้านต้องมีห้องน้ำ / ทำไมบ้านต้องมีหลังคา / หลังคาบ้านมีกี่แบบ

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ทำไมบ้านต้องมีทีวี

คุณครูจก : บ้านเขาสร้างอย่างไร / บ้านมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

น้องฟูกอน : ทำไมบ้านต้องมีถังแก๊ส / บ้านมีกี่แบบ

น้องภูผา : ทำไมห้องนอนต้องมีแอร์ / ทำไมบ้านต้องมีของเล่นด้วย / ทำไมบ้านต้องมีเสา - กำแพง

คุณครูทอป : วัสดุที่ใช้สร้างบ้านชื่ออะไรบ้าง / ใครเป็นคนสร้างบ้าน

น้องไอซ์ : บ้านของเพื่อนๆ สร้างด้วยอะไรบ้าง

น้องชัลวา : ทำไมบ้านต้องมีพัดลมด้วย

คุณครูนุช : เราจะช่วยประหยัดพลังงานในบ้านได้อย่างไร

น้องวุฒิ : ทำไมบ้านต้องมีหลอดไฟ / เราใช้อะไรสร้างบ้าน

น้องเนย : ทำไมบ้านต้องมีห้องนั่งเล่น

คุณครูนา : บ้าน 2 ชั้น กับบ้าน 3 ชั้น ต่างกันอย่างไร

น้องตัน : บ้านมีกี่ชนิด

น้องน้ำหนึ่ง : บ้านมีห้องอะไรบ้าง

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : ทำไมบ้านต้องมีคนอยู่ด้วย / มีใครอยู่ในบ้านบ้าง

คุณครูกระตุ้นความสนใจของเด็กอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดมุมบ้านและอุปกรณ์ในบ้าน
ไว้ในห้องเรียน ได้แก่ อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน อุปกรณ์เครื่องครัว อุปกรณ์แต่งกาย เป็นต้น เด็ก ๆ
ให้ความสนใจมากและพูดคุยเกี่ยวกับการบ้าน และชวนกันเล่นบทบาทสมมติบ้านอย่างสนุกสนาน

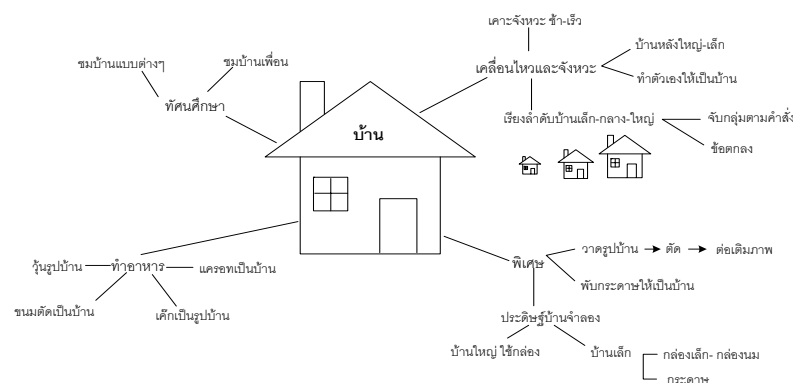

เด็กๆ ช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการเรื่อง
“บ้าน” เพื่อเตรียมวางแผนในการหาคำตอบ

กิจกรรมเสรี น้องชินจังกับน้อง(กรณีศึกษาเด็ก
ออทิสติก) เล่นเล่นมูมบ้าน ระหว่างที่น้องชินจัง
กำลังชักชวนให้น้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)เล่น
บทบาท สมมติเป็นคุณหมอ น้องชินจังหยิบเสื้อ
กราวมาใส่ แต่ใส่เสื้อกราวด้วยตัวเองไม่ได้
เมื่อน้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)เห็นจึงเดินเข้ามา
สอนวิธีการใส่เสื้อและช่วยใส่เสื้อกราวให้น้องชินจัง
ด้วย

วันที่ 18 มิถุนายน 2551 (วันที่ 7)

เด็ก ๆ ร่วมกันทำแผนภูมิแสดงการดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการลงมือปฏิบัติตาม
ขั้นตอนการตอบคำถามเกี่ยวกับโครงการ”บ้าน”ของเด็ก ๆ ที่วางแผนไว้ โดยคุณครูเป็นเพียงผู้จัดบันทึก
และให้ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรม

คุณครู : เด็กๆ อยากทำกิจกรรมอะไรบ้างเกี่ยวกับบ้าน

น้องฟูรคอน : ทำอาหาร

คุณครู : เด็กๆ อยากทำอาหารอะไรบ้าง

น้องเอิร์น : วุ้นรูปบ้าน

น้องวุฒิ : ขนมตัดเป็นบ้าน

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : เค้กเป็นรูปบ้าน

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : แครอทเป็นรูปบ้าน

คุณครู : เด็กๆ อยากทำกิจกรรมเคลื่อนไหวอะไรบ้าง

น้องภูผา : เคะจังหะ ซ้ำ ๆ เร็วๆ

น้องชินจัง : บ้านเล็ก บ้านใหญ่

น้องพี : จับกลุ่มตามคำบอกของคุณครู

คุณครู : เด็กๆ กิจกรรมพิเศษทำอะไรบ้างคะ

น้องชันวา : ทำบ้านหลังเล็ก

น้องน้ำหนึ่ง : แต่เราว่าหลังใหญ่ ๆ ดีกว่า

คุณครู : เด็กๆ จะประดิษฐ์บ้านจากวัสดุอะไรบ้างคะ

น้องไอซ์ : กล่องนม

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : กล่องนมครึ่ง

น้องวุฒิ : กระดาษ

คุณครู : เด็กๆ กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับบ้านที่ไหนบ้างคะ

น้องไอซ์ : ไปหาสถาปนิก

น้องภูผา : ไปบ้านวุฒิ บ้านวุฒิมีส้มตำด้วย

น้องวุฒิ : ได้วุฒิจะให้แม่ตำส้มตำให้

คุณครู : เด็กๆ กำหนดกิจกรรมเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับบ้านได้แล้วเราจะได้นำมาทำตามแผนที่เราช่วยกัน

กำหนดขึ้น ส่วนเรื่องทัศนศึกษาเดี๋ยวคุณครูติดต่อกับคุณแม่ น้องวุฒิอีกทีนะคะ

วันที่ 19 มิถุนายน 2551 (วันที่ 8)

ครูทำจดหมายถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะการจัดประสบการณ์ รูปแบบการจัดกิจกรรมในโครงการ และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการให้ข้อมูลความรู้ และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการ เด็กและครูร่วมกันสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับหัวเรื่องหลังจากที่กลับไปพูดคุยกับผู้ปกครอง (มีเด็กส่วนหนึ่งที่ได้อธิบายเกี่ยวกับหัวเรื่องบ้านกับผู้ปกครอง) ในการสนทนา ครูเป็นผู้เปิดการสนทนา โดยทบทวนความจำเด็กๆ ว่า

คุณครู : เมื่อวาน ใครได้กลับไปคุยกับคุณพ่อคุณแม่เรื่องบ้านมาบ้าง

น้องเนย , น้องซัลวา, (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) , น้องน้ำหนึ่ง : (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) ครีบ/หนูคะ (เด็กๆ พูดพร้อมกับยกมือขึ้น)

คุณครู : ไหนลองเล่าซิคะว่า คุณพ่อคุณแม่เล่าอะไรให้ฟังบ้าง (โดยให้เล่าทีละคน)

น้องเนย : เมื่อวันเสาร์แม่หนูพาหนูไปเที่ยวบ้านคุณยาย

คุณครู : หนูไปทำอะไรที่บ้านคุณยายมาคะ

น้องเนย : ไปบ้านคุณยายทำอาหารกินกันหลายคน สนุกมาก

น้องซัลวา : แม่หนูเคยทำกล้วยบวชชีให้กินที่บ้าน ซื้อมะม่วงจากตลาดหน้าบ้านคะ

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ที่บ้านตอนเช้าแม่ของเด็กสมองพิการ ให้เด็กสมองพิการขึ้นรถโรงเรียน

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ที่บ้านหนูมีรถ 2 คัน

น้องน้ำหนึ่ง : ที่บ้านหนูเป็นคอนโด

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : ที่บ้านหนูมีแม่ หนูรักแม่

น้องเอิร์น : บ้านหนูหลังไม่ใหญ่และหนูก็วิ่งร่าเริงมาหาเพื่อนๆ ด้วย

คุณครู : เพื่อนๆ มีใครอยากรู้บ้างว่า บ้านของน้องมีรูปร่างแบบไหน (เด็กๆ ทุกคนยกมือขึ้นพร้อมกัน)

คุณครูจึงให้น้องเอิร์นนำรูปวาดบ้านที่เตรียมมาให้เพื่อนๆ (เด็กๆ ทราบไหมคะว่า นี่คือแบบไหน (เด็ก 8 – 10 คน ตอบว่าบ้านตึก)

น้องเอิร์น : บ้านหนูไม่ใช่บ้านตึก แต่เป็นบ้านคอนโดคะ

หลังจากนั้น ครูให้เด็กๆ ออกมานำเสนอผลงานของตนเอง โดยให้ออกมาเล่าทีละคน เด็กๆ ส่วนใหญ่ไม่กล้าออกมา ครูจึงกระตุ้นเด็กด้วยการเชิญชวนให้เด็กเล่าถึงผลงานของตนเอง เด็กๆ วาดภาพสวยงามคุณครูจึงอยากรู้ว่าเด็กๆ วาดภาพอะไรบ้าง ไหนใครอยากออกมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ลูกขึ้น เดินออกมาหน้าชั้นพร้อมกับแสดงผลงานของตนเอง และเล่าให้เพื่อนฟัง เมื่อเล่าเสร็จคุณครูกล่าวคำชมเชย เชิญชวนให้เพื่อนๆ ให้กำลังใจ ด้วยการปรบมือให้ (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) และให้เพื่อนๆ ที่เหลือออกมาเล่าอีก โดยเพื่อนๆ ที่เหลือเป็นผู้กระตุ้น

ด้วยคำถามเกี่ยวกับภาพที่วาด เช่น เริ่มวาดจากส่วนไหนก่อน ทำไมบ้านต้องมีสีแดง คนที่อยู่ในรูปคือใคร เป็นต้น

รูปวาดประสิทธิภาพดีเลิศเกี่ยวกับเรื่อง “บ้าน”
ของเด็กๆ แต่ละคน โดยนำมาจัดแสดงในนิทรรศการ

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 1

โครงการบ้าน เริ่มจากครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการเดินสำรวจบริเวณสนามหน้าอาคารเรียน และกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น ครูสังเกตความสนใจของเด็กว่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องในการสำรวจเพื่อหาหัวเรื่องครั้งนี้ เด็กๆ แต่ละคนมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีการเสนอหัวเรื่องที่หลากหลาย มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนแสดงประสบการณ์ความคิดเห็นและยังมีการจูงใจให้เพื่อนๆ เลือกหัวเรื่องเดียวกับตนเอง รวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีการสนทนากับเด็กปกติและนำคำถามที่ตนเองถามเพื่อนมาเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอหัวเรื่องที่ตนเองสนใจ คุณครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อเอื้อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปันและการยอมรับ โดยจัดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นภูมิใจในตนเองตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มจะจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คนเพื่อเป็นการกระจายให้นักเรียนปกติช่วยกันดูแลให้การช่วยเหลือและเพื่อง่ายต่อการจัดกิจกรรมและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของคุณครู เด็กมีการสนทนาในกลุ่มย่อยเพื่อเสนอหัวเรื่อง และเลือกที่จะเรียนหัวเรื่องบ้าน เมื่อเสนอเพื่อนๆ ทุกคนจึงเห็นด้วย มีบางครั้งที่เด็ก ๆ เจียบเฉยแต่พอคุณครูเข้าไปกระตุ้นเพื่อสนทนากันนักเรียนก็มีการเสนอความคิดเห็นในกลุ่มทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ คุณครูจึงใช้คำถามโยงไปถึงการเรียนรู้เรื่องบ้าน เด็กให้ความสำคัญกับบ้าน เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบ้าน เพราะเด็กอาศัยและพบเห็นบ้านประเภทต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างทางที่เดินทางมาโรงเรียนหรือบ้านของญาติ เด็กจึงนำประสบการณ์เกี่ยวกับบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนอย่างหลากหลาย แต่ในระยะแรกเด็กบางคนยังไม่

เข้าใจหลักการเกี่ยวกับการเล่าประสบการณ์เดิมของตนเอง โดยนำประสบการณ์ของคนอื่นที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมาเล่าให้ แต่เมื่อทำความเข้าใจร่วมกันใหม่ คุณครูสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่มีความสนใจและสนุกสนานกับการเล่าถึงประสบการณ์ การตั้งคำถาม เสนอแผนการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับบ้านเป็นต้น

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

วันที่ 23 มิถุนายน 2551 (วันที่ 9)

คุณครูนำรูปแบบบ้านลักษณะต่างๆ ให้นักเรียนดู และแบ่งแบบบ้านลักษณะต่างๆ ออกเป็น 4 ประเภท คือ ทาวน์เฮ้าส์ คอนโด บ้านเดี่ยว และอาคารพาณิชย์ พร้อมให้คำจำกัดความของบ้านแต่ละประเภท ว่ามีจุดเด่นและข้อแตกต่างกันอย่างไร จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันสัมภาษณ์คุณครูในห้องและห้องข้างเคียง ว่าคุณครูพักอาศัยอยู่ในแบบบ้านลักษณะไหน แล้วให้คุณเขียนชื่อตนเองในแผ่นแผ่นภูมิ เมื่อได้คำตอบแล้วจึงนำมาสรุปร่วมกัน จากนั้นให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองลงในกระดาษสี่เหลี่ยมแผ่นเล็กๆ แล้วให้ลุกขึ้นมามีมติชื่อลงในช่องแบบบ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ ที่ละคนจนครบ เมื่อเสร็จแล้วร่วมกันสรุปจำนวนครูและนักเรียนที่พักอาศัยอยู่ในบ้านรูปต่างๆ ผลสรุปมีดังนี้ คือ

ทาวน์เฮ้าส์ มีคุณครูพักอาศัยอยู่จำนวน 2 คน และนักเรียนพักอาศัยอยู่จำนวน 2 คน รวมเป็น 4 คน

คอนโด มีคุณครูพักอาศัยอยู่จำนวน 3 คน และนักเรียนพักอาศัยอยู่จำนวน 5 คน รวมเป็น 8 คน

บ้านเดี่ยว มีคุณครูพักอาศัยอยู่จำนวน 6 คน และนักเรียนพักอาศัยอยู่จำนวน 7 คน รวมเป็น 13 คน

อาคารพาณิชย์ มีคุณครูพักอาศัยอยู่จำนวน 1 คน และนักเรียนพักอาศัยอยู่จำนวน 1 คน รวมเป็น 2 คน

จากสอบถามครั้งนี้ประเภทบ้านที่มีคุณครูและนักเรียนพักอาศัยอยู่มากที่สุด คือ บ้านเดี่ยว และประเภทบ้านที่มีคุณครูและนักเรียนพักอาศัยอยู่น้อยที่สุด คือ อาคารพาณิชย์

วันที่ 24 มิถุนายน 2551 (วันที่ 10)

เด็กและครูสนทนากันถึงพลังงานที่เราใช้กันในบ้านมีอะไรบ้างพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

คุณครู : เรามีวิธีที่จะประหยัดไฟฟ้าได้อย่างไรบ้าง

น้องชินจัง : ใช้ตู้เย็นเบอร์ 5

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ไม่เปิดตู้เย็นนาน ๆ

คุณครู : เพราะอะไรถึงเปิดตู้เย็นนาน ๆ ไม่ได้

น้องชินจัง : เดี่ยวน้ำแข็งละลาย

น้องน้ำหนึ่ง : ดึงปลั๊กออก

คุณครู : เก่งมากค่ะ

น้องวุฒิ : ไม่เปิดแอร์นาน ๆ

จากนั้นคุณครูบันทึกลงแผนภูมิแสดงให้เด็กดูและช่วยกันสรุปถึงวิธีการประหยัดไฟอีกครั้งพร้อมวาดรูปประกอบ

วันที่ 25 มิถุนายน 2551 (วันที่ 11)

คุณครูเล่านิทานเกี่ยวกับบ้าน เรื่อง บ้านของหนูฟูก เมื่อนิทานจบ

คุณครู : บ้านมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

เด็ก ๆ : ประตู หน้าต่าง เสา พื้น หลังคา

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : ทำไมเราต้องมีบ้านด้วยครับ

คุณครู : เป็นคำถามที่ดีมากค่ะ(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) แต่วันนี้คุณครูมีกิจกรรมให้เด็ก ๆ ช่วยกันทำ

น้องเอิร์น : ทำอะไรค่ะ

คุณครู : ปะติดรูปทรงเรขาคณิตเป็นบ้านพร้อมวาดสีเทียนต่อเติม

เด็ก ๆ : อยากทำค่ะ/ครับ

เมื่อเสร็จกิจกรรมคุณครูให้เด็ก ๆ เล่าเกี่ยวกับผลงานของตนเอง โดยมีเพื่อนซักถาม

เกี่ยวกับและกล่าวชื่นชม

วันที่ 26 มิถุนายน 2551 (วันที่ 12)

คุณครูสนทนาจัดมุมเรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของบ้านและวิธีการสร้างบ้าน เริ่มจากการเตรียม

อุปกรณ์ ได้แก่ ไม้บล็อก รูปภาพบ้าน บ้านจำลองและหนังสือบ้าน เป็นต้น

คุณครู : อุปกรณ์แต่ละชนิดเราจะทำอะไรได้บ้าง

น้องพี : สร้างบ้านจากไม้บล็อก

น้องวุฒิ : ดูแบบบ้าน

น้องชัน , น้องอิงค์ : เอามาเล่น

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ต่อเป็นตึกได้

คุณครูแบ่งกิจกรรมเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กิจกรรมต่อบล็อก กลุ่มที่ 2 มุมเรียนรู้จากหนังสือและรูปภาพบ้าน(พร้อมให้เด็กวาดรูปบ้านที่ประทับใจ) กลุ่มที่ 3 ประดิษฐ์โมบายรูปบ้านแล้ว ให้เด็กแต่ละคนวางแผนที่จะทำกิจกรรมไหนก่อนและได้ทำกิจกรรมที่เหลือจนครบ

กลุ่มที่ 1

น้องพี : บ้านของเรามีสัตว์เลี้ยงหลายอย่างเลย มีม้าลาย มีช้าง

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ดูบ้านเรามี 2 ชั้นมีต้นไม้ด้วย

น้องอิงค์ : อิงค์ก็มีสนามหญ้าหน้าบ้าน เอาไว้วิ่งเล่น

กลุ่มที่ 2

น้องฟุรกอน : หนังสือเล่มนี้มีบ้านเยอะแยะเลย

น้องวุฒิ : ขอดูบ้างสิ

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : เอามาบ้าง พร้อมกับชะเง้องหน้าไปดูหนังสือกับเพื่อน ๆ

กลุ่มที่ 3

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : บ้านของ(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)สวยไหม

น้องชินจัง : ชันทำดี ๆ นะ เดี่ยวกวาก็หกละเออะ

น้องชัน : ชันจะเอาไปให้แม่ดูที่บ้านว่าชันทำสวยไหม

หลังจากเสร็จกิจกรรมเด็กและคุณครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับผลงานของตนเอง และเด็กที่เหลือซักถามพร้อมกับชื่นชมผลงานของเพื่อน

วันที่ 30 มิถุนายน 2551 (วันที่ 13)

ครูพบทวนถึงบ้านประเภทต่าง ๆ ประโยชน์ของบ้าน จากนั้นครูสนทนากับเด็กถึงประเภทบ้านจากการที่เด็กๆ ได้ไปหาข้อมูลมาเมื่อวานนี้ จากนั้นนำเด็กๆ ค้นคว้าในในมุมหนังสือโดยใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจตอบคำถาม

คุณครู : เด็ก ๆ มีอะไรมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังบ้างหลังจากที่ได้ค้นคว้าด้วยตนเองแล้ว

น้องฟุรกอน : ฟุรกอนดูหนังสือเห็นรูปบ้านครับ

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : หนูเห็นบ้านหลังใหญ่

คุณครู : แล้วใครบ้างที่ได้ไปถามคุณพ่อ คุณแม่ เกี่ยวกับบ้านบ้าง

น้องชินจัง : แม่บอกว่าบ้านมีสนามหญ้าและหลังใหญ่

น้องน้ำหนึ่ง : แม่บอกว่าบ้านเราเป็นคอนโด

น้องวุฒิ : วุฒิเห็นรูปคอนโดในมุมหนังสือ

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : บ้าน(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) มีแมวชื่อสีทอง

น้องไอซ์ : บ้านไอซ์เป็นตึกแถวขายของด้วยครับ

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : บ้าน(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)มีพ่อ มีแม่ มีน้องแคปซูล

ครู : แล้วเด็กๆ อยากลองบ้านจำลองบ้างไหมคะ

เด็กๆ ทุกคนอยากทำ ครูจึงให้เด็กเสนอว่าเด็กๆ อยากจะทำ คุณครูจึงจัดเตรียมกิจกรรมให้เด็กเลือกทำเสรี ดังนี้ กลุ่มที่ 1 วาดสีเทียนตามจินตนาการ กลุ่มที่ 2 เล่นบทบาทสมมติหมู่บ้าน กลุ่มที่ 3 เล่นมุมบล็อกไม้และกลุ่มที่ 4 ประดิษฐ์บ้านจำลอง

วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 14)

คุณครูให้นักเรียนเลือกคำถามที่เคยถามมา 3 ข้อ เพื่อนำไปสอบถามคุณครูห้องข้างเคียง โดยคำถามที่นักเรียนเลือก มีดังนี้

คำถามของน้องชินจัง : ทำไมบ้านต้องมีลูกทรงเหล็กที่หน้าต่าง

คำถามของคุณครู : บ้านมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

คำถามของคุณครู : บ้านเขาสร้างกันอย่างไร

จากนั้นแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนไปหาคำตอบโดยการสอบถามจากคุณครูห้องข้างเคียง ก่อนไปสอบถามคุณครูเสนอแนะให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ เช่น ถือแผ่นคำถาม พุดคำถาม เขียนชื่อห้อง ระหว่างทางไปสอบถามนักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำงาน เมื่อได้เวลาพอสมควรนักเรียนแต่ละกลุ่มกลับมาที่ห้องแล้วอ่านคำตอบที่นักเรียนได้มาให้เพื่อนๆ ต่างกลุ่มได้ฟัง แล้วทำแผนภูมิการหาคำตอบร่วมกัน

ทำไมบ้านต้องมีลูกทรงเหล็กที่หน้าต่าง?

- เอาไว้กันขโมย
- ป้องกันภัย
- เพื่อความสวยงาม

บ้านมีส่วนประกอบอะไรบ้าง?

- เพดาน
- พื้นบ้าน
- หน้าต่าง
- หลังคา
- ประตู

บ้านเขาสร้างกันอย่างไร?

- ตั้งเสาบ้านและตัวบ้าน

- ชุดหลุมลงเสาเข็ม
- ออกแบบโดยสถาปนิก

เมื่อสรุปคำตอบแต่ละข้อแล้ว คุณครูให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง

กิจกรรมวงกลม ระหว่างหาคำตอบโดยแบ่งกลุ่มเพื่อไปถามคุณครูห้องข้างเคียง น้องชินจังแนะนำให้(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)เขียนชื่อห้องที่จะเข้าไปถามก่อน เพื่อความสะดวก (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ก็รับฟังความคิดเห็นของน้องชินจัง และปฏิบัติตามที่น้องชินจังแนะนำ หลังจากนั้นก็ชวนเพื่อนๆ ที่เหลือเข้าไปถามคุณครูในห้อง

วันที่ 2 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 15)

คุณครูให้นักเรียนเลือกคำถามที่เคยถามมา 2 ข้อ เพื่อนำไปสอบถามคุณครูห้องข้างเคียง โดยคำถามที่นักเรียนเลือก มีดังนี้

คำถามของน้องพี : เรานำอะไรมาตกแต่งในบ้านได้บ้าง

คำถามของน้องภูผา : ในบ้านมีห้องอะไรบ้าง

จากนั้นแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนไปหาคำตอบโดยการสอบถามจากคุณครูห้องข้างเคียง ก่อนไปสอบถามคุณครูเสนอแนะให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ เช่น ถือแผ่นคำถาม พุดคำถาม เขียนชื่อห้อง ระหว่างทางไปสอบถามนักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำงาน เมื่อได้เวลาพอสมควรนักเรียนแต่ละกลุ่มกลับมามีห้องแล้วอ่านคำตอบที่นักเรียนได้มาให้เพื่อนๆ ต่างกลุ่มได้ฟัง แล้วทำแผนภูมิการหาคำตอบร่วมกัน

เรานำอะไรมาตกแต่งในบ้านได้บ้าง?

- โฉฟา
- ทีวี
- โคมไฟสวยๆ
- แจกันดอกไม้
- รูปภาพ

ในบ้านมีห้องอะไรบ้าง?

- ห้องนอน
- ห้องครัว
- ห้องนั่งเล่น
- ห้องรับแขก
- ห้องพระ
- ห้องน้ำ
- ห้องเก็บของ

เมื่อสรุปคำตอบแต่ละข้อแล้ว คุณครูให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง

วันที่ 3 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 16)

คุณครูให้นักเรียนเลือกคำถามที่เคยถามมา 3 ข้อ เพื่อนำไปสอบถามคุณครูห้องข้างเคียง โดยคำถามที่นักเรียนเลือก มีดังนี้

คำถามของน้องเอิร์น : บ้านทรงไทยเขาสร้างกันแบบไหน

คำถามของน้องภูผา : ทำไมต้องมีห้องครัว

คำถามของน้องชินจัง : ทำไมต้องมีไฟและหลอดไฟในบ้าน

จากนั้นแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนไปหาคำตอบโดยการสอบถามจากคุณครูห้องข้างเคียง ก่อนไปสอบถามคุณครูเสนอแนะให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ เช่น ถือแผ่นคำถาม พุดคำถาม เขียนชื่อห้อง ระหว่างทางไปสอบถามนักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำงาน เมื่อได้เวลาพอสมควรนักเรียนแต่ละกลุ่มกลับมาที่ห้องแล้วอ่านคำตอบที่นักเรียนได้มาให้เพื่อนๆ ต่างกลุ่มได้ฟัง แล้วทำแผนภูมิการหาคำตอบร่วมกัน

บ้านทรงไทยเขาสร้างกันแบบไหน ?

- สร้างด้วยไม้
- วิศวกรออกแบบแล้วสร้าง
- บ้านทรงไทยต้องยกเสาเอกแล้วสร้าง

ทำไมต้องมีห้องครัว ?

- เอาไว้ทำอาหาร
- ไว้วางภาชนะหุงต้ม เตาแก๊ส
- เพื่อไม่ให้กลิ่นอาหารไปรบกวนห้องอื่น

ทำไมต้องมีหลอดไฟในบ้านด้วย?

- เพื่อให้แสงสว่าง โดยเฉพาะเวลากลางคืน

เมื่อสรุปคำตอบแต่ละข้อแล้ว คุณครูให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง

กิจกรรมวงกลม หลังจากที่เราเลือกคำถาม เพื่อหาคำตอบจากคุณครูห้องอื่น (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) นำคำถามของตนเองไปพร้อมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มเพื่อนำไปถามคุณครูฝึกสอน โดยคำถามที่ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) นำไปถามคือ ทำไมต้องมีบ้านด้วยครับเมื่อคุณครูเขียนคำตอบในกระดาษแล้วอ่านให้ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) และเพื่อนๆ ฟัง หลังจากเมื่อฟังคำตอบแล้วเสร็จ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) และเพื่อนๆ กล่าวขอบคุณ

วันที่ 7 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 17)

คุณครูชวนนักเรียนหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนเคยถามว่า วัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านมีอะไรบ้าง จากนั้นคุณครูลองให้นักเรียนตอบ นักเรียนส่วนใหญ่ตอบตามคำตอบที่เคยไปถามจากคุณครูห้องข้างเคียง หลังจากนั้นคุณครูได้จัดเตรียมวัสดุที่ใช้สร้างบ้านให้นักเรียนได้ลองสัมผัสทีละชนิด เริ่มจาก

ก้อนหิน

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) สัมผัสก้อนหินก้อนเล็ก แล้วบอกลักษณะนี้مْ เพื่อนๆ หลายคน บอก (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ว่า ไม่ใช่หินمْ ก้อนหินมันต้องแข็งๆ

อิฐบล็อก

น้องภูผา : ก้อนเหมือนหอย หลังจากนั้นเพื่อนๆ ก็ผลัดกันมาดม แล้วพูดกันว่า มีกลิ่นจริงๆ ด้วย

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) ดมแล้วบอกว่า เหมือน

อิฐแดง

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : เหมือนกลิ่น

น้องเอิร์น : กลิ่นคล้ายน้ำทะเล

ทราย

น้องไอซ์ : เขียนชื่อ ท เหมือนชื่อไอซ์เลย (ทรายวิทย์)

ปูน

น้องพี : ปูนมีสีชาวกับสีเทา

กระเบื้อง

น้องภูผา : ระวังแตกหล่นพื้น

น้องเนยตามน้องพี ว่า : กระเบื้องสวยไหม

น้องพี : สวย แล้วทำท่าดมกลิ่น

เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้ว คุณครูถามทบทวนอีกครั้งว่าวัสดุที่เราใช้สร้างบ้าน มีอะไรบ้าง

น้องเอิร์น : ไม้

น้องวุฒิ : ก้อนหิน

น้องชินจัง : อิฐแดง

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : กระเบื้อง

น้องตัน : อิฐบล็อก

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ทราย

วันที่ 8 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 18)

คุณครูและนักเรียนร่วมกันแตงนิทานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เรื่อง”บ้าน” โดยชั้นแรกคุณครูอธิบายถึงการแตงนิทานให้กับนักเรียนทราบเบื้องต้น เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้ว

คุณครูจึงถามนักเรียนว่า ต้องการแตงนิทานจำนวนกี่หน้า มีนักเรียนแสดงความคิดเห็นหลากหลาย เช่น น้องพี : 10 หน้าครับ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : 2 หน้า น้องน้ำหนึ่ง : 4 หน้า (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) และ(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : 5 หน้า น้องเอิร์น 8 หน้า คุณครูจึงสรุปให้กับนักเรียนว่า เราจะแตงนิทานจำนวน 5 – 10 หน้า ตามเนื้อเรื่องที่นักเรียนจะช่วยกันแตงขึ้น

หน้าที่ 1 : น้องเอิร์น “ มีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง”

น้องชินจัง “มีคนแคะระเเยอะ

หน้าที่ 2 : น้องภูผา “ มีบ้านหลังหนึ่งไม่มีคนมาอาศัยอยู่”

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) “บ้านก็เลยเจียบเหงา”

หน้าที่ 3 (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) “คนแคะระเข้าไปดูแลบ้านหลังนั้น”

น้องเอิร์น “คนแคะระทำความสะอาดให้”

หน้าที่ 4 น้องชินจัง “ โดยเก็บถ้วยชามล้างทำความสะอาดห้องน้ำ”

หน้าที่ 5 น้องน้ำหนึ่ง “ช่วยดูพื้นบ้าน”

น้องชัลวา “เซ็ดกระจก”

น้องเนย “และเก็บของให้เรียบร้อย”

หน้าที่ 6 น้องอิงค์ “และก็มีคนมาอยู่ที่บ้านหลังนี้”

หน้าที่ 7 น้องเอิร์น “คนแคะก็เลยคิดว่าบ้านสะอาดแล้วจึงมีคนมาอยู่”

หน้าที่ 8 น้องชัน : คนแคะก็มีความสุขที่บ้านหลังนี้มีคนมาอยู่แล้ว”

เมื่อแตงนิทานเสร็จแล้ว คุณครูและนักเรียนร่วมกันอ่านนิทานที่แต่งขึ้น หนึ่งรอบ และให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่าได้ข้อคิดหรือคติพจน์อะไร จากนิทานที่ร่วมกันแต่งขึ้น

น้องพี : ถ้าบ้านไม่สะอาดก็จะมีคนมาดูแล

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : คนแคะเป็นคนมีน้ำใจช่วยกันทำความสะอาด

วันที่ 9 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 19)

คุณครูอ่านนิทานที่ช่วยกันแต่งขึ้นเมื่อวาน พร้อมกับเสนอว่า นิทานจะน่าอ่านมากขึ้นก็จะต้องมีภาพวาดประกอบเข้ากับเนื้อเรื่องที่สวยงาม เพราะฉะนั้นจึงลงความเห็นว่ ให้นักเรียนช่วยกันแบ่งงานวาดภาพประกอบนิทาน แต่ละหน้า เนื่องจากนิทานมีจำนวน 8 หน้า

หน้าที่ 1 : น้องภูผาและน้องชินจัง ยกมืออาสา

หน้าที่ 2 : น้องพี และน้องเอิร์น ยกมืออาสา

หน้าที่ 3 : น้องชัลวา และ(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) ยกมืออาสา

หน้าที่ 4 : น้องวุฒิ และน้องไอซ์ ยกมืออาสา

หน้าที่ 5 : น้องฟรุทอน และ น้องเนย ยกมืออาสา

หน้าที่ 6 : (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ยกมืออาสา และถ้าใครเสร็จก็มาช่วย(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)ด้วย

หน้าที่ 7 : น้องน้ำหนึ่ง และน้องอิงค์ ยกมืออาสา

หน้าที่ 8 : น้องชัน ยกมืออาสา

คุณครูสังเกตว่า(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ไม่ได้ยกมืออาสาทำงานร่วมกับเพื่อน คุณครูจึงชวนให้เด็ก ๆ ช่วยคิดหน้าที่ให้ เด็ก ๆ ลงความเห็นให้วาดรูปประกอบในของหนังสือนิทาน ซึ่ง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ยินดีทำตามข้อเสนอของเพื่อน ๆ เมื่อแบ่งงานเสร็จสิ้นคุณครูอ่านบททวนเนื้อเรื่องนิทาน ให้นักเรียนฟังอีกครั้ง พร้อมกับแจกกระดาษ ให้นักเรียนช่วยกันวาดรูปประกอบ

วันที่ 10 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 20)

วันนี้ คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษา เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องบ้านที่เด็กๆ สนใจ โดยเดินทางไปที่บ้านของผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ซึ่งมีอาชีพเป็นสถาปนิก และมีสำนักงานไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก เมื่อไปถึงนักเรียนให้ความสนใจ ตื่นเต้นกับอุปกรณ์ภายในสำนักงาน

สถาปนิก : เด็กๆ รู้หรือไม่ว่า สถาปนิก มีหน้าที่ทำอะไร

นักเรียน : ออกแบบบ้าน

สถาปนิก : แล้วมัณฑนากร มีหน้าที่ทำอะไร

นักเรียน : ออกแบบบ้าน

สถาปนิก : มัณฑนามีหน้าที่ออกแบบและตกแต่งภายในบ้านครับ ส่วนสถาปนิกออกแบบรูปแบบบ้านภายในและภายนอกครับ เด็กๆ วันนี้ที่มามีคำถามอะไรบ้างครับ

น้องชินจัง : ตกแต่งบ้านอย่างไรคะ

สถาปนิก : หนูต้องดูว่าบ้านที่หนูต้องการตกแต่งเป็นบ้านประเภทไหน และต้องการแบบทันสมัย หรือแบบคลาสสิก จากนั้นก็ยกตัวอย่างหนังสือรูปบ้านต่างๆ ให้ดู เช่น บ้านทรงไทย บ้านเดี่ยว บ้านเมืองนอก และบ้านแบบแมงมุม

น้องพี : หนูอยากได้บ้านอย่างนี้จังเลย

น้องเอิร์น : บ้านทรงไทยสร้างอย่างไร

สถาปนิก : ยกตัวอย่างหนังสือแบบบ้านในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 บ้านริมแม่น้ำเจ้าพระยา และพูดว่าสร้างจากไม้และอิฐ

คุณครู : อิฐแดงกับอิฐมอญเหมือนกันมั๊ยคะ

สถาปนิก : แตกต่างกันที่วิธีทำ มีใครโตขึ้นจะออกแบบบ้านบ้างมั๊ย

นักเรียนหลายคนยกมือขึ้น

น้องพี : หลังคามีกี่แบบ

สถาปนิก : มีหลังคาแบบไทย แบบจั่ว แบบทรงแบน หลังจากนั้นถามเด็กนักเรียนว่าทำไมบ้านทรงไทยจึงมีหลังคาสูง

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : เพราะจะได้สวยดี

สถาปนิก : มีหลังคาสูงเพราะประเทศไทยหน้าฝนมีฝนตกเยอะ และหน้าร้อนก็ร้อนมาก เวลาฝนตกน้ำฝนจะได้ไหลเร็วๆ ส่วนหลังคาสูงก็จะทำให้อากาศร้อนลอยตัวอยู่ด้านบน ตัวบ้านก็จะเย็น

น้องชัน : บ้านแมงมุมเค้าสร้างกันอย่างไรคะ

สถาปนิก : ใช้เสาเข็มเจาะลงพื้น มีแบบแปลน สร้างค่อนข้างยาก หลังจากนั้นนำแบบแปลนก่อสร้างบ้าน และโบว์ชัวร์แบบบ้านโครงการที่ขาย มาให้นักเรียนดู

น้องเอิร์น : ห้องนอนมีกี่แบบ

สถาปนิก : ห้องนอนมีแบบที่มีห้องนั่งเล่นอยู่ด้วย และห้องนอนที่มีไว้สำหรับนอนอย่างเดียว

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ห้องครัวมีกี่แบบ

สถาปนิก : มีครัวไทย มีเตาโบราณใช้ถ่าน ครัวสมัยใหม่ใช้เตาแก๊ส เตาไร้ควัน พร้อม

ยกตัวอย่างรูปภาพชุดตกแต่งภายในครัว

คุณครู : อุปกรณ์อะไรที่นำมาตกแต่งบ้านได้บ้าง

สถาปนิก : ถามเด็ก ๆ กลับว่า คนเราต้องการอยู่บ้านที่ลำบากหรือสบาย

นักเรียน : บ้านที่สบาย

สถาปนิก : เราขอยกพื้นแบบไหน พื้นแข็งๆ หรือพื้นโซฟา

นักเรียน : แบบโซฟา

สถาปนิก : การตกแต่งแบบบ้านเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้พักอาศัย ทำให้มีความสุข

เมื่อได้เวลาอันสมควร คุณครูจึงได้ให้นักเรียนกล่าวขอบคุณที่ให้ความรู้ แล้วเดินทางกลับ

โรงเรียน

วันที่ 11 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 21)

คุณครูและนักเรียนร่วมกันแต่งคำคล้องจองในหัวข้อเรื่องบ้าน โดยคุณครูอธิบายถึงวิธีการแต่งคำคล้องจองเบื้องต้นให้นักเรียนทราบ โดยน้องเอิร์นยกมือเสนอเป็นผู้เริ่มแต่งคำคล้องจองเป็นคนแรก

น้องเอิร์น : บ้านของฉันสร้างด้วยไม้

น้องตัน : บ้านของฉันสร้างด้วยปูน

น้องไอซ์ : บ้านของฉันสร้างด้วยหิน

น้องชินจัง : บ้านสองชั้นสร้างด้วยหินกับปูน

เมื่อแต่งครบ 4 บรรทัดแล้ว คุณครูอ่านคำคล้องจองให้นักเรียนฟังอีกครั้ง แล้วถามว่าคำคล้องจองที่นักเรียนแต่งมีความไพเราะหรือไม่ (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ตอบว่า ไม่เพราะครับ คุณครูจึงขอเสนอเพิ่มเติมบางประโยคเพื่อให้ไพเราะขึ้น

ประโยคแรก : บ้านของฉันสร้างด้วยไม้

ประโยคที่สอง : ส่วนบ้านสองชั้นสร้างด้วยปูน

ประโยคที่สาม : และบ้านของฉันสร้างด้วยหิน

ประโยคที่สี่ : แต่บ้านสามชั้นสร้างด้วยหินกับปูน

จากนั้นคุณครูอ่านนำหนึ่งรอบ และให้นักเรียนอ่านพร้อมกันอีกหนึ่งรอบ แล้วถามนักเรียนว่า จะตั้งชื่อคำคล้องจองที่นักเรียนช่วยกันแต่งว่าอะไร

นักเรียน ตอบว่าให้ชื่อว่า บ้าน เมื่อร่วมกันแต่งคำคล้องจองเรียบร้อยแล้ว น้องเอิร์น เสนอให้วาดรูปตกแต่งคำคล้องจองให้สวยงาม

เมื่อเสร็จกิจกรรมคุณครูให้นักเรียนติดปะรูปทรงตามจินตนาการโดยมิได้กำหนดหัวข้อเรื่อง

วันที่ 14 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 22)

คุณครูสนทนาเกี่ยวกับการทำคูกี้กึ่ง ว่าเราจะทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับบ้านได้บ้าง

น้องเอิร์น : ขนมเค้ก

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : รูนกะทิ

น้องไอซ์ : ขนมปัง

น้องชินจัง : ขนมเค้กดีกว่า

เมื่อถามความเห็นของเด็ก ๆ แล้วก็ตกลงทำขนมเค้ก

คุณครู : คูกี้กึ่ง ขนมเค้ก น่าทำมากค่ะ แต่เราไม่มีเตาอบ เราจะทำอย่างไรกันดี

น้องน้ำหนึ่ง : เอาไปทอด

คุณครู : งั้นเราทำคูกี้กึ่ง ขนมแพนเค้กดีกว่า

เด็ก ๆ เห็นด้วย คุณครูจึงบันทึกการเรียนรู้ลงแผนกระดาศ แล้วถามเด็ก ๆ ว่าแพนเค้กมีส่วนผสมอะไรบ้าง

น้องเนย : ไข่

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : นม

น้องภูผา : แป้ง

น้องฟูรคอน: เนย

คุณครูบันทึกส่วนผสม และหาอาสาสมัครนำส่วนผสมมาในวันพรุ่งนี้ พร้อมเขียนชื่อผู้อาสาความรับผิดชอบการนำส่วนผสมมา

วันที่ 15 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 23)

เด็ก ๆ และคุณครูจึงตกลงกันว่าคุณครูจะสาธิตการทำแพนเค้กบ้าน คุณครูจึงได้นำส่วนผสมและอุปกรณ์สำหรับทำแพนเค้กมาให้เด็ก ๆ ดู และทบทวนข้อควรระวังจากการทำขนม เช่น กระทะที่ร้อนหลังจากที่คุณครูสาธิตการทำแพนเค้ก ทำให้เด็ก ๆ ทราบดีว่าการที่จะทำแพนเค้กให้สวยงามและน่ารับประทานทำอย่างไรซึ่งจะต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญ จินตนาการ และเพื่อเรียนรู้รูปทรงของบ้านเบื้องต้น ก่อนที่เด็ก ๆ จะลงมือทำแพนเค้กด้วยตนเอง เด็ก ๆ อยากรู้อะไรบางอย่างเกี่ยวกับการทำแพนเค้ก

น้องเอิร์น : ทำไมต้องใส่เนยด้วยคะ

น้องอิงค์ : กันมทำให้เราโตไว ๆ ไง

คุณครู : เพื่อให้ขนมแพนเค้กนุ่ม มีกลิ่นหอม และนมมีประโยชน์ต่อร่างกายของเรา

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ถ้าเราทอดในกระทะทอดไขที่บ้านได้ไหมครับ

น้องไอซ์ : ทำอย่างไรครับ

คุณครู : ได้แต่ควรเป็นกระทะที่มีก้นกระทะแบนเรียบและใช้ไฟอ่อน

น้องฟูรคอน : อุปรกรณ์ทำแพนเค้กมีอะไรบ้าง

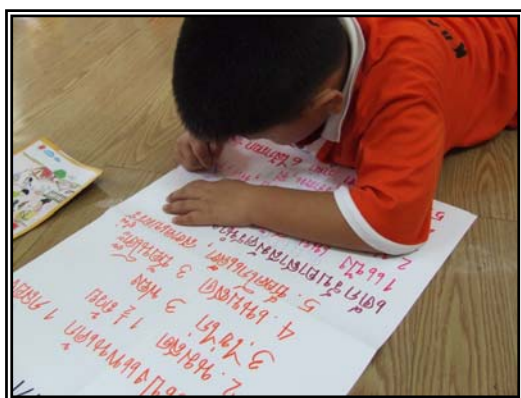
คุณครูจึงนำอุปกรณ์มาให้เด็กๆ ดูอีกครั้งและให้เด็กบอกชื่ออุปกรณ์เองพร้อม ๆ กัน

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : แพนเค้กเหมือนโตเกียวไหม?

น้องชัน : เหมือนกันสิ เราเคยซื้อกินแถวบ้านเราด้วย

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : กินได้ไหมครับ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)อยากกิน

คุณครู : ได้สิแต่เด็ก ๆ ต้องทำเองนะคะ

กิจกรรมวงกลม คุณครูและเด็กๆ ลงความเห็นว่าจะทำคูกิ่ง ขนมแพนเค้ก บ้าน (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น)รับอาสาหน้าไขไก่มาจากบ้าน จำนวน 2 ฟอง และเขียนชื่อเป็นผู้รับผิดชอบนำส่วนผสมมา

วันที่ 16 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 24)

คุณครูสนทนาและทบทวนกับเด็กเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ วัสดุที่ใช้สร้างบ้าน ครูถามกระตุ้นเด็กๆ ว่าเราประดิษฐ์บ้านยักษ์ของเด็กๆ เอง เด็ก ๆ อยากให้บ้านของเด็ก ๆ มีสีอะไร รูปร่างแบบไหนบ้าง

น้องเนย : หนูอยากทำบ้านจากกระดาษ

คุณครู : ดีมากคะ เรามีลังกระดาษลังใหญ่พอดีเลย

น้องเอิร์น : หน้าบ้านมีดอกไม้ค่ะ

น้องพี : หลังคาสีน้ำเงิน หรือสีแดงก็ได้ น้องพีชอบ

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : สีน้ำเงินดีกว่า

น้องไอซ์ : งั้นเราทาสีบ้านด้วยสีแดงแล้วกัน

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : มีประตูเอาไว้เข้าบ้าน

คุณจดบันทึกข้อมูลเบื้องต้นแล้วช่วยเด็กๆ ทำโครงบ้านขึ้น ครูสังเกตเห็นเด็กสนใจการทำบ้านยักษ์มาก และของมีส่วนร่วมทำด้วย คุณครูจึงถามเด็กต่อไปว่าบ้านเรายังขาดอะไรอีกคะ เด็กๆ ทำท่าทางช่วยกันคิด และพูดพร้อมกันว่า

น้องภูผา , น้องชินจัง : หน้าต่าง ครับ/ค่ะ

จากนั้นเด็ก ๆ ก็แบ่งหน้าที่กันสร้างยักษ์ด้วยกัน ทากาว ตัดกระดาษ พิมพ์สีน้ำ วาดรูป เป็นต้น

กิจกรรมเสรี ระหว่างที่น้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) กับ(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น)

ช่วยกันติดภาพพิมพ์รูปมือเป็นหลังคาบ้านยักษ์อยู่ น้องน้ำหนึ่งเดินแทรกเข้ามาระหว่างกลาง และบอกทั้งสองคนว่า “ขอช่วยติดด้วย” น้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)และ(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) ตอบ

พร้อมกันว่า “ได้ เข้ามาช่วยกันติดซิ”

พร้อมกับแสดงท่าทางติดภาพพิมพ์รูปมือบนหลังคาให้น้องน้ำหนึ่งดู

กิจกรรมเกมการศึกษา หลังจากเล่นเกม

การศึกษาเรียบร้อยแล้ว คุณครูชักชวนให้เด็กๆ ตัดภาพพิมพ์รูปมือเพื่อนำไปติดหลังคาบ้านยักษ์ น้องเอิร์นวิ่งไปหยิบกระดาษและกรรไกรจากคุณครูแล้วนำมาตัด ระหว่างนั้น(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น)มองน้องเอิร์นด้วยความสนใจและถามน้องเอิร์นว่า “น้องเอิร์นทำอะไร” น้องเอิร์นจึงกล่าวชวนให้

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) มาร่วมกันตัดกระดาษด้วยกัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งด้านหลัง น้องน้ำหนึ่งกำลังแนะนำวิธีการตัดกระดาษให้(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) เพื่อให้(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ตัดกระดาษด้วยตนเองจนเสร็จเรียบร้อย

วันที่ 21 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 25)

คุณครูและนักเรียนสร้างข้อตกลงร่วมกันว่าจะออกสำรวจบริเวณรอบๆ โรงเรียน ว่ามีแบบบ้านชนิดใดบ้าง ที่นักเรียนรู้จัก โดยให้นักเรียนเลือกว่าชอบบ้านที่ตนเองชอบ หลังจากนั้นได้แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม เพื่อสะดวกในการดูแล เมื่อออกเดินสำรวจพบบ้านแบบอาคารพาณิชย์

น้องไอซ์ : บ้านเราก็เป็นตึกแบบนี้เหมือนกัน

จากนั้นเลี้ยวเข้าซอยพบอาคารอพาร์ทเมนต์

คุณครูถามว่า : ที่อยู่อาศัยแบบนี้เรียกว่าอะไร

น้องน้ำหนึ่ง : เรียกว่าคอนโด เพราะมีหลายห้อง

เมื่อเดินต่อไป พบบ้านเดี่ยว คุณยายเจ้าของบ้านเห็นเด็กๆ จึงถามว่า

คุณยาย : เด็กๆ มาทำอะไรกัน

นักเรียน : มาสำรวจบ้านคะ

คุณยาย : พุดเชิญชวนเด็กๆ เข้าไปดื่มด่ำในบ้าน

นักเรียนอยากเข้าไปสำรวจบ้านคุณยาย แต่คุณครูเห็นว่า จะใช้เวลานานเกินไป จึงปฏิเสธและกล่าวขอบคุณคุณยาย แล้วนำนักเรียนเดินสำรวจต่อ พบห้องแถวไม้

น้องพีถามครูว่า : ทำไมบ้านถึงดำจ้ะเลย

คุณครู : บ้านสร้างด้วยไม้ เวลาโดนฝนและขึ้น จะทำให้เกิดตะไคร่น้ำเกาะ มองเห็นเป็นสีดำ

เมื่อได้เวลาอันสมควร คุณครูชวนนักเรียนกลับไปห้องเพื่อวาดรูปบ้านที่ตนเองชอบ คุณครู

ถามว่า : บ้านที่นักเรียนสำรวจมีบ้านแบบใดบ้าง

น้องชินจัง : บ้านตึก

น้องเอิร์น : บ้านเดี่ยว

น้องภูผา : คอนโด

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : บ้านไม้

น้องเอิร์น : บ้านทำจากปูน

หลังจากนั้นก็ให้นักเรียนมาเล่าบรรยายความชื่นชอบเกี่ยวกับบ้านที่ตนเองวาด

น้องน้ำหนึ่ง : ชอบบ้านเดี่ยว มีลักษณะรั้ว มีบันได

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : ชอบบ้านทรงไทย ชอบบ้านหนู บ้านเดี่ยวสวยเลย

น้องอิงค์ : ชอบบ้านตึก เพราะสวยดีมี 5 ชั้น

น้องฟรุทอน : ชอบคอนโด เพราะมันสวย

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ชอบคอนโด เพราะสวย ชอบบ้านสถาปนิกที่ไป

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ชอบบ้านไม้ เพราะโดนก้อนหินแล้วไม่แตกง่าย

น้องชัลลา : ชอบบ้านเดี่ยว เพราะมันสวย มันมี 2 ชั้น

น้องชินจัง : ชอบบ้านเดี่ยว เพราะมันมีอันเดียว (มีบริเวณ) จะได้วิ่งเล่นได้

น้องไอซ์ : ชอบบ้านคอนโด เพราะบ้านคอนโดใหญ่

น้องภูผา : ชอบบ้านตึก เพราะมันสูง

น้องตัน : ชอบบ้านตึก เพราะสูงใหญ่

น้องเอิร์น : ชอบบ้านตึก เพราะมันสูงดี และชั้นล่างมันก็กว้างเอาไว้นายของได้

น้องเนย : ชอบบ้านตึก เพราะมันสูง และอยู่ได้หลายคน

น้องพี : ชอบบ้านตึก เคยอยู่แล้วมีของเยอะ

กิจกรรมเสรี เด็กๆ กำลังนำเศษวัสดุจากธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ ใบมะพร้าว มาติดเพื่อทำหลังคาบ้านจำลอง หลังจากที่(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ทากาวและติดใบมะพร้าวเสร็จแล้ว จึงส่งแปรงทากาวที่ยังมีกาวเหลือติดอยู่มาให้ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) เพื่อใช้ทาเศษกิ่งไม้ที่จะนำมาติดหลังคาบ้านจำลองของตนเองต่อ

กิจกรรมวงกลม คุณครูและเด็กนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมหมู่บ้านจำลอง โดยมีข้อตกลงว่าให้เด็กๆ เลือกสร้างบ้าน ในตำแหน่งใกล้เพื่อนคนใด ก็ได้ที่มีความรู้สึกรักอยากอยู่ใกล้ด้วย (กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) และ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) เลือกวางบ้านจำลองที่ละคน โดยรอจังหวะให้เพื่อนเลือกวางให้เรียบร้อยก่อน หลังจากนั้น(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) ชักชวนคุณครูให้วางบ้านจำลองใกล้ๆ กับเด็ก ๆ ด้วย

วันที่ 22 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 26)

เด็กๆและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเส้นทางการเดินทางกลับบ้านน้องชัลวา

คุณครู : วันนี้จะไปทัศนศึกษาที่บ้านน้องชัลวากัน เราเริ่มออกเดินทางจากไหน

น้องเอิร์น : โรงเรียนเกษมพิทยาค่ะ

น้องเนย : ห้องอนุบาล 3/2 ค่ะ

ระหว่างเดินแถวไปขึ้นรถเด็ก ๆ เดินเป็นแถวเรียบร้อย ดูกระตือรือร้นที่จะได้เดินทางไปบ้านเพื่อน

คุณครู : ระหว่างการเดินทางเด็กเห็นอะไรบ้าง

น้องพี : เห็นรถเยอะแยะเลย

น้องภูผา : ผ่านบ้านของน้องภูด้วยครับ

คุณครู : ผ่านบ้านของใครอีกไหมคะ

น้องไอซ์ : รถก็ผ่านบ้านน้องไอซ์ด้วย

ระหว่างทางคุณครูสังเกตเห็น(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)มองออกไปที่หน้าต่างรถและมองสองข้างทางตลอด โดยไม่พูดคุยกับเพื่อน ๆ เลย จนไปถึงบ้านน้องชัลวา คุณพ่อ คุณแม่ของน้องออกมาต้อนรับ นำขนมและน้ำมาให้เด็ก ๆ ทาน ให้เดินบริเวณรอบ ๆ บ้าน (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)เดินรอบ ๆ บ้านเจอกรงใส่แมว มีแมว 4 ตัว (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)เข้าไปดูใกล้ ๆ และบอกเพื่อนว่าเหมือนสีทองที่บ้าน(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)เลย จากนั้นจึงของคุณพ่อน้องชัลวาอุ้มแมว เด็ก ๆ คนอื่นวิ่งเล่นและทานขนมอย่างสนุกสนาน (กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP)เห็นเพื่อนบางส่วนสนใจแมวเหมือน(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ก็ถามน้องชัลวาแมวชื่ออะไรบ้าง จนได้เวลาพอสมควรจึงขอลากลับโรงเรียนเมื่อถึงโรงเรียนเด็กและครูร่วมกันสรุปเส้นทางการเดินทางและกิจกรรมที่ได้ทำที่บ้านน้องชัลวาอีกครั้งหนึ่ง

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 2

เด็กได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่เกี่ยวกับโครงการ “บ้าน” ระหว่างเพื่อนเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็น มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตักเตือนเมื่อเพื่อนผิดข้อตกลงในการเรียนรู้หรือเมื่อมีการทำงานร่วมกันและเล่นเป็นกลุ่มทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ การเรียนรู้มีใช้แต่เรียนรู้ในห้องเรียน โดยสังเกตได้จากการที่เด็กได้กลับไปสนทนาเล่าเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบและผู้ปกครองสะท้อนกลับมาที่โรงเรียนโดยการซักถามความคืบหน้าในการเรียนรู้เรื่องโครงการบ้านและเสนอความช่วยเหลือเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์หรือการให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เด็กบางคนสนใจหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมจากการดูโทรทัศน์ การดูรูปจากหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับบ้าน แผ่นพับ ฯลฯ แล้วนำมาเล่า

ให้เพื่อนและครูฟัง ครูจึงกระตุ้นความสนใจเด็กโดยการตั้งคำถามจากข้อมูลที่เด็กนำมาเล่าและกำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้นเพื่อค้นหาคำตอบ จากนั้นครูมีส่วนกระตุ้นให้เด็กช่วยกันคิดว่าจะหาคำตอบเพิ่มเติมได้จากไหน ซึ่งเด็กส่วนใหญ่บอกว่าให้ไปถามครูในห้องเรียนอื่นๆ หรือไปทัศนศึกษานอกโรงเรียนเพื่อหาคำตอบ โดยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ มีความกระตือรือร้นช่วยกันในการเลือกคำถามและนำคำถามเพื่อไปถามแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนฟังกลุ่มอื่นฟัง นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาการซึ่งได้บูรณาการทักษะการเรียนรู้ต่างๆ มาให้เด็กได้ปฏิบัติและฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลายเช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ การประดิษฐ์ การทอผ้าคล้องจอง การแต่งนิทาน เป็นต้น โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีเรียนรู้โดยการเลียนแบบเด็กปกติ และในขณะเดียวกันเด็กปกติก็ไม่แสดงพฤติกรรมการแบ่งแยกกลับถอยที่ถอยอาศัยซึ่งกันและกัน ขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนั้นเด็กมีการสร้างข้อตกลงทางสังคมร่วมกันระหว่างเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษและคุณครูว่าเราจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีความสุข สนุกในการเรียนรู้เรื่องบ้าน ซึ่งเป็นภาพที่น่าชื่นชมมากและเห็นการพัฒนาของพัฒนาการทางด้านอื่นมีการพัฒนาตามมาด้วยเช่นกัน นอกเหนือจากพฤติกรรมด้านสังคม เช่น ด้านภาษาโดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเห็นได้ชัดเจน คือในระยะเริ่มโครงการคุณครูหรือเพื่อนถามอะไร น้องการจะพูดทวนคำถามตามและก็จะเปลี่ยนความสนใจไปทำอย่างอื่นแทน แต่พอในระยะหลังน้องสามารถตอบคำถามได้เป็นประโยคสั้น ๆ ดังนั้นจึงทำให้มีการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะที่สองครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กกระบวนการคิด การวางแผนและการลงมือปฏิบัติจริงสืบค้นข้อมูล ที่เป็นประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจใหม่จากการทำโครงการ ครูให้การช่วยเหลือแนะนำจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแสวงหาแหล่งข้อมูลความรู้ สำหรับการค้นหาคำตอบ ครูยอมรับการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก บันทึกพฤติกรรมและการพัฒนาของพัฒนาการด้านสังคมขณะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ชื่นชมหรือกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน และให้ข้อมูลย้อนกลับในทางที่จะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมทักษะในด้านสังคมของเด็ก ๆ

ระยะที่ 3 ระยะสรุปผลและประเมินโครงการ

วันที่ 23 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 27)

คุณครูพูดคุยเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการเรื่อง “บ้าน” ว่านักเรียนต้องเตรียมนำเสนอให้นักเรียนห้องอื่น ผู้ปกครองตลอดจนผู้ที่สนใจเข้าเยี่ยมชมผลงานของนักเรียนโดยการนำเสนอต้องขึ้นอยู่กับความใจสมัครของตัวนักเรียนเอง

คุณครู : วันจัดนิทรรศการ มีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

น้องพี : เล่านิทานครับผม

น้องวุฒิ : วุฒิพูดสี่ของบ้านครับ

คุณครู : มีนักเรียนคนไหนจะอาสาแนะนำหัวข้อไหนบ้างคะ

น้องชัลวา : หนูของพูดเรื่องแบบบ้านของเพื่อน

คุณครู : แบบบ้านของเพื่อนไหนคะ ไหนน้องชัลवालองชี้ให้ดูสิคะ น้องชัลวาเดินไปที่แผนภูมิสำรวจประเภทบ้านที่เพื่อนและคุณครูอาศัยอยู่

น้องเอิร์น : หนูก็อยากพูดแผ่นเดียวกับชัลวาเหมือนกัน

คุณครู : แต่คุณครูเห็นว่าน้องเอิร์นเป็นคนเก่ง หนูลองเลือกใหม่ดีไหมคะ

น้องเอิร์น : ก็ได้ฉันหนูเลือกวัสดุที่เราไว้สร้างบ้านก็ได้

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : ...เล่าแผนการจัดกิจกรรมครับ

หลังจากนั้นเด็ก ๆ ก็เงียบ จนในที่สุดคุณครูก็ถามนักเรียนใหม่ว่า

คุณครู : ใครจะเล่าประสบการณ์เดิม น้องน้ำหนึ่งกับน้องภูผายกมือขึ้นอาสาพร้อมกัน คุณครูจึงลงความเห็นทำให้ทั้ง 2 คน ช่วยกันเล่าด้วยกัน

คุณครู : ใครจะพูดคำถามคะ

น้องชันและน้องอิงยกมือรับอาสาเป็นคนพูด

น้องวุฒิ : สำรวจสี่บ้านครับ

คุณครู : ใครจะเป็นพิธีกร

น้องเอิร์น : ให้น้องไอซ์ (กรณีศึกษาเด็กออทิสติก)ก็แล้วกันคะ

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ท่องคำคล้องจองครับ

น้องชินจัง, น้องพี : พูดการประหยัดไฟ ค่ะ/ครับ

คุณครู : เด็ก ๆ คนไหน ที่ยังไม่มีหน้าที่ในกิจกรรม และอยากเป็นพิธีกรบ้าง

น้องเนย : หนูยังไม่มีคะ หนูจะพูดเรื่องการสำรวจบ้านของเพื่อนนะคะ

คุณครู : งั้นขอให้น้องภูผาช่วยน้องเนยพูดนะคะ ส่วนน้องฟูกอนพูดวิธีการสร้างบ้านยักษ์แล้วกัน

จากนั้นคุณครูและเด็ก ๆ ช่วยกันสรุปหน้าที่ของเด็ก ๆ แต่ละคนอีกครั้ง และจากนั้นคุณครูสังเกตเห็นว่า

น้องไอซ์ยังไม่มีหน้าที่ในการร่วมกิจกรรม จึงมอบหมายให้น้องไอซ์เป็นพิธีกร ซึ่งน้องไอซ์ได้ตอบตกลงจะทำหน้าที่เป็นพิธีกร

วันที่ 24 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 28)

เด็กและครูร่วมกันอภิปรายว่ายังมีกิจกรรมไหนที่เด็กๆยังไม่ทำเด็กๆร่วมกันคิด เมื่อเด็กๆทำครบกิจกรรมทุกกิจกรรมแล้ว เราจะทำอะไรในวันปิดโครงการบ้าง

น้องเอิร์น : ร้องเพลง

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น), น้องภูผา : ท่องคำคล้องจองครับ

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : เล่นนิทาน

คุณครู : แนะนำให้เด็กๆ เลือกสองกิจกรรมพอเนื่องจากเวลาในการนำเสนอมีจำกัด

เด็ก ๆ เลือกท่องคำคล้อง กับเล่นนิทาน ดังนั้นคุณครูและเด็ก ๆ จึงช่วยกันแบ่งหน้าที่ในการเล่นนิทาน และแสดงนิทาน

วันที่ 28 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 29)

เด็กๆ ซ้อมหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมายและร่วมกันทำการ์ดเชิญแขกมาร่วมงานวันปิดโครงการบ้าน

วันที่ 29 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 30)

เด็กๆ ซ้อมหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมายและร่วมกันเก็บความเรียบร้อยผลงาน

วันที่ 30 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 31)

นำเสนอนิทรรศการและทบทวนประเด็นที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการนำเสนอโครงการ

วันที่ 31 กรกฎาคม 2551 (วันที่ 32)

นำเสนอนิทรรศการเด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการจัดแสดงผลงานการทำโครงการ โดยครูถามเด็กๆ ว่ารู้สึกอย่างไรที่ได้แสดงผลงาน

น้องเอิร์น : รู้สึกภูมิใจที่เรียนเรื่องบ้าน ชอบกิจกรรมพิเศษ ทำแพนเค้ก เพราะเอิร์นทำแพนเค้กเป็น

บ้านและแต่งหน้าด้วยช็อกโกแลตและได้เรียนรู้ว่าบ้านทรงไทยสร้างแบบไหน

(กรณีศึกษาเด็กสมองพิการ CP) : รู้สึกว่าสนุก และได้วาดรูปสีเทียน หนูรู้ว่าบ้านสร้างแบบไหน

น้องพี : ดี ชอบโครงการ “บ้าน” ชอบกิจกรรม สร้างบ้านหลังใหญ่ รู้ว่าบ้านสร้างอย่างไร เรียนรู้ว่า

บ้านทำอย่างไรถึงจะเสร็จ

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) : ชอบ รู้สึกดี ชอบเล่นมุมบ้าน ดูหนังสือบ้าน และทำขนมด้วย

น้องชินจัง : ชอบเรียนเรื่องบ้าน เพราะต้องอยู่ และหนูได้ความรู้ ได้สร้างบ้านได้ตกแต่งบ้าน

(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) : ชอบหนังสือบ้าน ตั้งคำถามทำไมต้องมีบ้านด้วย

น้องภูผา : ชอบโครงการ “บ้าน” เพราะมันสวย เพราะมันสนุก

น้องอิงค์ : ดีใจ ชอบเรียนเรื่องบ้าน ชอบวาดรูปบ้าน

น้องเนย : สนุก บ้านมีส่วนประกอบทั้งปูนและมันสวดย ชอบกิจกรรมทำกระดาษรูปบ้าน

น้องชัลลา : สนุก ชอบทำแพนเค้ก สนุก ได้ทำงานกับเพื่อน

น้องไอซ์ : สนุกมากได้ทำแพนเค้กกับเพื่อน ได้สร้างบ้านหลังใหญ่

น้องวุฒิ : รู้สึกดี ชอบสร้างหมู่บ้านแสนสุข เพราะมันมีหลายสี

น้องฟรุท : ชอบบ้านมันสวดย สนุก ชอบอ่านหนังสือบ้าน

น้องน้ำหนึ่ง : ชอบกิจกรรมพิเศษ เพราะได้ทำหมู่บ้าน และโมบาย ได้เรียนรู้เรื่องบ้านหลายแบบ

คุณครู : คุณพ่อคุณแม่ของเด็กๆ และผู้ที่มาร่วมชมผลงาน รู้สึกชื่นชอบและประทับใจในความสามารถของเด็กๆ อยากให้มีเรียนการโครงการขึ้นอีก เพราะกลับไปที่บ้าน เด็กๆ มีเรื่องเล่าให้คุณพ่อคุณแม่ฟังทุกวัน และกล่าวชมเชยเด็ก ๆ ทุกคนที่ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 3

เป็นระยะสรุปสุดท้ายของการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยเด็กและคุณครู ร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของโครงการเรื่อง บ้าน ช่วยกัน แสดงความคิดเห็น การวางแผนการจัดแสดงผลงาน รวมถึงการเตรียมงาน และร่วมมือกันจัดแสดง นำเสนอผลงานจนเป็นผลสำเร็จหลังจากที่เด็กๆ ได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในระยะ ดำเนินการในขั้นที่ 2 ของโครงการ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากเรียนรู้รูปแบบของโครงการ คือ การค้นพบ และจัดกิจกรรมต่างร่วมกัน การสนทนา เพื่อค้นหาคำตอบของแต่ละข้อมูลคำถามที่เด็กสนใจแล้ว เมื่อ คุณครูสังเกตเห็นว่าเด็กๆ เริ่มหมดความสนใจในหัวเรื่อง “บ้าน” จากนั้นครูจึงชักชวนเด็กๆ ให้ร่วมกัน สรุปการเรียนรู้โดยร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ของเด็กที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของ โครงการนำมาแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับเพื่อนคนอื่น จากนั้นครูเชิญชวนเด็กๆ ให้ร่วมกันวางแผนที่ จะแสดงนิทรรศการโดยนำผลงานที่เด็กทำโครงการมาแสดง เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการจัดตกแต่งสถานที่ การนำเสนอ การวางตัวนักแสดงบทบาทสมมติและจัดแสดงผลงาน โดยเด็ก ปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมและสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำ โครงการให้ผู้อื่นฟัง การแสดงบทบาทตามนิทานที่เด็ก ๆ ช่วยกันแต่งขึ้นโดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้ เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็นถึงศักยภาพ ให้เพื่อนและน้องๆ ที่สนใจ รวมทั้งผู้ปกครองเข้าชมเพื่อแสดงความชื่นชมต่อผลการเรียนรู้ของเด็ก ๆ และแลกเปลี่ยนให้ ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับแก้ไขโครงการครั้งต่อไป สุดท้ายครูนำความคิด ทบทวนและประเมิน โครงการทั้งหมด นำไปสู่การสรุปโครงการแบบสมบูรณ์ต่อไป

กิจกรรมจัดนิทรรศการ โครงการ “บ้าน”

(กรณีศึกษาเด็กสมาธิสั้น) ท่องคำคล้องจองเกี่ยวกับบ้านที่ครูและนักเรียนร่วมกันแต่งขึ้น แล้วชักชวนให้ผู้ชมนิทรรศการท่องคำคล้องจองพร้อมกัน ระหว่างนั้นน้อง(กรณีศึกษาเด็กออทิสติก) นั่งมองน้องพี่ด้วยความชื่นชม และพยายามจะร่วมท่องคำคล้องไปพร้อมกับเพื่อนๆ ด้วย

----- ปิดโครงการ -----

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมกับการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการและพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าบรรลุเป้าหมาย

การจัดประสบการณ์	กระบวนการพัฒนาพฤติกรรม ด้านสังคม	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุ เป้าหมาย
ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มโครงการ 1. ครูสังเกตความสนใจของเด็ก 2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก 3. เชิญชวนให้เด็กไปสำรวจบริเวณโรงเรียนเพื่อเสนอเรื่องที่เรียนรู้ 4. สนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ 5. ครูสังเกต จดบันทึก 6. เสนอ / คัดเลือก / ตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่จะทำโครงการร่วมกัน 7. จัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ “บ้าน” ที่เด็กสนใจมานำเสนอ 8. แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครอง เกี่ยวกับหัวข้อที่เด็กสนใจโครงการ “บ้าน” 9. เด็กเสนอประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่อง “บ้าน” และวาดรูป 10. นำหัวข้อ “บ้าน” มากำหนดให้อยู่ในรูปแบบของใยแมงมุม นำเสนอในรูปแบบของกิจกรรม 11. เชิญชวนและกระตุ้นเด็กให้ตั้งคำถาม สมมติฐาน เพื่อเป็นการเตรียมการทำโครงการ “บ้าน” ภาคสนาม 12. แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองในการทำโครงการ “บ้าน” เพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานภาคสนาม	การช่วยเหลือ คุณครูเชิญชวนในเด็ก ๆ เลือกหัวเรื่องจากการสำรวจบริเวณโรงเรียนโดยแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 3 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 1 คน เพื่อให้เด็ก ๆ ในกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและดูแลซึ่งกันและกัน การยอมรับ การเลือกหัวเรื่องโครงการ คุณครูให้เด็ก ๆ เสนอหัวเรื่องที่ตนเองสนใจในกลุ่มย่อยก่อน จากนั้นให้แต่ละกลุ่มตกลงร่วมกันในการจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อบ้านนำมาเสนอเพื่อชักชวนเพื่อนคนอื่นให้สนใจและเลือกหัวเรื่องในการเรียนรู้ร่วมกันจากความสนใจที่ได้ของหัวเรื่องและความสนใจของเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ การแบ่งปัน คุณครูกระตุ้นให้เด็ก ๆ จัดเตรียมสื่อเรื่อง “บ้าน” มาจากที่บ้านและนำมาจัดเป็นมุมเรียนรู้เป็นการแบ่งปันสื่อความรู้ให้กับเพื่อนและในการถ่ายทอดประสบการณ์เดิมเน้นให้เด็ก ๆ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การวาดรูปเล่าเรื่อง	- เด็ก ๆ มีการดูแลช่วยเหลือกันเช่น ในระหว่างทางการเดินสำรวจบริเวณโรงเรียนน้องวัดขึ้นเดินหกล้มหัวเข่าเป็นแผลเมื่อเพื่อน ๆ เห็นจึงรีบไปพูน้องวัดขึ้นลุกขึ้นแล้วรีบมาบอกคุณครูช่วยปฐมพยาบาลให้ - เด็ก ๆ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มย่อยและเปิดโอกาสให้เพื่อนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการเลือกหัวเรื่องและมีการยอมรับข้อตกลงของห้องเรียน รอคอยฟังการเล่าประสบการณ์ของเพื่อนเมื่อเพื่อนเล่าประสบการณ์เดิมจบ เด็ก ๆ ต่างแสดงความชื่นชมโดยการปรบมือ - เด็ก ๆ ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อ โดยการนำมาจากที่บ้านตนเองหรือยืมจากห้องข้างเคียงและนำมาจัดเป็นมุมเรียนรู้เรื่อง “บ้าน” ให้เพื่อน ๆ คนอื่นได้เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงมีการแบ่งปันอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

(ต่อ)

การจัดประสบการณ์	กระบวนการพัฒนา พฤติกรรม ด้านสังคม	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุ เป้าหมาย
ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ 1. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ 2. ดำเนินการค้นหาความรู้เกี่ยวกับโครงการ “บ้าน” จากแหล่งข้อมูล / ความรู้ตามที่วางแผน เช่น การสำรวจรูปแบบบ้าน / การไปพบสถาปนิก / การไปเยี่ยมชมบ้านเพื่อน / การซักถามจากคุณครูหรือผู้ใหญ่ ท่านอื่น ฯลฯ 3. เด็กดำเนินการหาความรู้ตามแผนที่วางไว้และมีการปรับปรุงแผนเมื่อมีปัญหา / อุปสรรค 4. ครูจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวก / แนะนำ / ช่วยเหลือ / สนับสนุนในการค้นคว้า เพื่อให้เด็กพบคำตอบและส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าการเน้นทักษะด้านสังคม 5. เด็กทดสอบสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้โครงการ “บ้าน” เพื่อให้เด็กค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไขและปรับปรุง	ช่วยเหลือ คุณครูจัดเตรียมกิจกรรมภาคสนามให้เด็ก ๆ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นเพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคม เช่น การสืบค้นข้อมูล การทำศิลปะแบบร่วมมือ การเล่นเกมการเรียนรู้ต่างๆ ยอมรับ คุณครูกระตุ้นให้เด็กร่วมกันวางแผนกิจกรรมและมีการสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของเพื่อน แบ่งปัน คุณครูเน้นกิจกรรมให้เด็ก ๆ ได้ดำเนินการสืบค้นความรู้เกี่ยวกับโครงการ “บ้าน” ตามการวางแผนงานที่ได้เสนอร่วมกันและหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลจริงและทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับการตอบคำถามของเด็ก ๆ เช่น การสำรวจรูปแบบบ้าน / การไปพบสถาปนิก / การไปเยี่ยมชมบ้านเพื่อน / การซักถามจากผู้รู้ / การทำศิลปะและประดิษฐ์เศษวัสดุ / การทำกิจกรรมประกอบอาหาร	- เด็ก ๆ หลายคนมีการอาสาช่วยคุณครูในการจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อประดิษฐ์หรือจัดทำศิลปะเกี่ยวกับ “บ้าน” และระหว่างการทำกิจกรรม เด็ก ๆ มีการช่วยเหลือ โดยการแนะนำหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำงานเสร็จ - ในการทำการสืบค้นหาคำตอบเด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการยอมรับในข้อตกลงร่วมกันและปฏิบัติตามเมื่อเพื่อนกล่าวเตือน เช่น ระหว่างทางกาไปถามคำถาม น้องสก็อตวิ่ง น้องชันก็กล่าวเตือนเพื่อให้อยู่ข้อตกลง - เด็ก ๆ อาสาจัดเตรียมส่วนผสมที่ใช้ในการทำขนมแพนเค้กที่บ้าน มาจากบ้านของตนเอง ทำให้เด็ก ๆ เกิดความรับผิดชอบ รู้จักการแบ่งปันและเสียสละต่อส่วนรวม - เด็ก ๆ และคุณครูร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไปเยี่ยมชมบ้านเพื่อน น้องชัลวาขอเสนอตนเองอาสาให้เพื่อน ๆ ไปเยี่ยมชมบ้าน และมีการให้ต้อนรับกับเพื่อนอย่างเป็นกันเอง

(ต่อ)

การจัดประสบการณ์	กระบวนการพัฒนาพฤติกรรม ด้านสังคม	พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุ เป้าหมาย
ระยะที่ 3 ระยะสรุปผลและประเมิน โครงการ - เด็กทบทวนการเรียนรู้และขั้นตอน จากการทำโครงการ “บ้าน” - ครูกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการเสนอ ผลงานที่ทำในโครงการ - เด็กและครูร่วมกันวางแผนในการ นำเสนอผลงานที่ได้ทำในโครงการ - เด็กและครูช่วยกันลงมือปฏิบัติตาม แผนที่วางไว้ โดยนำเสนอในรูปแบบ การจัดนิทรรศการ การเล่านิทาน การเล่นบทบาท สมมติตามนิทาน 5. ให้นักเด็กเชิญชวน ผู้ปกครอง / เพื่อนนักเรียนห้องอื่น / คุณครู / บุคคลต่างๆ ที่สนใจเข้าร่วมชม นิทรรศการ - ให้เด็กนำเสนอผลงาน / บทบาท หน้าที่ / ความรับผิดชอบของ ตนเองที่ได้รับมอบหมาย - เมื่อสิ้นสุดโครงการ เด็กและครู ร่วมกันประเมินความสำเร็จ / ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขในการทำ โครงการครั้งต่อไป	ช่วยเหลือ ครูจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาและหา ทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคและ เปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและทำ กิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข ยอมรับ ครูกระตุ้นให้เด็กทบทวนกระบวนการ เรียนรู้ตามขั้นตอน จากการดำเนิน ตามแผนโครงการ และระดมความคิด ในการหาวิธีการนำเสนอผลงานที่ทำ ในโครงการ แบ่งปัน ครูส่งเสริมให้เด็กนำเสนอผลงานการ เรียนรู้ของโครงการ อย่างอิสระ อาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำงานและทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นกลุ่ม	- เด็ก ๆ มีส่วนช่วยเตรียมการจัด นิทรรศการการนำเสนอผลงาน และ มีการเชิญชวนผู้ปกครองของตนเอง ให้มีส่วนร่วมในการปิดโครงการโดย การทำแซนวิช “บ้าน” เพื่อให้ผู้เข้า ชมเป็นของที่ระลึกวันปิดโครงการ - เด็ก ๆ ให้ความร่วมมือและเสนอ ความคิดเห็นของตนเองในการ ดำเนินการปิดโครงการ เพื่อให้ โครงการลุล่วงตามเป้าหมาย รวมถึงมีการแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบตามศักยภาพและความ ถนัดของตนเองด้วยความสมัครใจ - เด็ก ๆ มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน อุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ เช่น กระดาษ สี กาว เป็นต้น และ หลังจากการปิดโครงการ เด็ก ๆ ได้ ร่วมประเมินโครงการด้วยการนำ ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจาก โครงการ “บ้าน” มาแบ่งปันความคิดร่วมกันเป็น ข้อเสนอแนะให้เพื่อนๆ เพื่อเป็น แนวทางในการจัดโครงการใหม่ครั้ง ต่อไป

ตัวอย่างชิ้นงานที่สะท้อนเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง “บ้าน” ของเด็กปฐมวัยปกติโดยรวม

ตัวอย่างชิ้นงานที่สะท้อนเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง “บ้าน” ของเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

1. กรณีศึกษาเด็กที่มีอาการออทิสติก

ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มโครงการ

การวาดรูปสีเทียนอิสระน้องมีความสมัครใจในการทำชิ้นงานเอง แต่จะใช้เวลาในการวาดรวดเร็วใช้สีเทียน 1-2 สี มีลักษณะเป็นเส้นยุ่ง ๆ น้ำหนักการลากเส้นเบา ไม่ยอมเล่าเรื่องเกี่ยวกับชิ้นงานแต่จะบอกชื่อของตนเอง

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

การวาดรูปสีเทียนอิสระน้องมีความกระตือรือร้นในการทำชิ้นงานตามแบบเพื่อนแต่จะใช้เวลาในการวาดนานขึ้น มีน้ำหนักการลากเส้นหนักขึ้น ยอมเล่าเรื่องเกี่ยวกับชิ้นงานโดยใช้คำเดียว เช่น บ้าน คน

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

มีการพัฒนาการใช้จำนวนสีและเส้นมากขึ้น ระหว่างการทำชิ้นงานมีการพูดคุยกับเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างเคียงขณะทำกิจกรรมและมีการแสดงการสังเกตการทำชิ้นงานของเพื่อนโดยการมองหรือให้เพื่อนสอนวิธีการวาดสามารถเล่าเกี่ยวกับผลงานเป็นประโยคที่ยาวขึ้น เช่น ที่บ้านหนูมีแมวชื่อดีทอง

2. กรณีศึกษาเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น

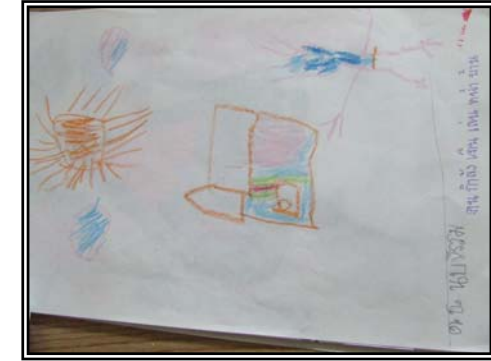
ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มโครงการ

ในระยะแรกน้องมีความสนใจการวาดภาพสีน้ำมากกว่าการวาดสีเทียน ใช้เวลาในการวาดค่อนข้างน้อย ใช้สีจำนวน 2 – 3 สี ระหว่างทำกิจกรรมมีการชักชวนให้เพื่อนรีบทำให้เสร็จเร็ว ๆ เพื่อจะได้ไปเล่นเล้าเรื่องเกี่ยวกับชิ้นงานแต่ยังไม่สอดคล้องกับชิ้นงาน

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

การวาดรูปสีเทียนอิสระน้องมีความกระตือรือร้นการทำงาน ใช้เวลากับชิ้นงานนานขึ้น ผลงานมีการใช้สีหลากหลาย วาดได้เป็นเรื่องราว ผลงานส่วนใหญ่วาดรูปยอดมนุษย์กำลังต่อสู้กับสัตว์ประหลาด(เพราะน้องชอบดูทีวีการ์ตูนต่อสู้) สามารถบอกชื่อและเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงานได้

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

น้องวาดรูปสีเทียนอิสระเกี่ยวกับโครงการ “บ้าน” มากขึ้นและการวาดรูปการต่อสู้น้อยลง มีการพูดคุยกับเพื่อนระหว่างการทำกิจกรรม สามารถเล่าเกี่ยวกับผลงานเป็นประโยค

3. กรณีศึกษาเด็กที่มีอาการสมองพิการ (Cerebral Palsy)

ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มโครงการ

น้องมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมการวาดภาพสีเทียนโดยจะชวนเพื่อนที่ตนชอบมาทำกิจกรรมพร้อมกัน เมื่อวาดรูปเสร็จแล้วจะนั่งเฝ้าดูเพื่อนให้กำลังใจและคอยให้คำแนะนำ น้องสามารถเล่าเรื่องจากภาพวาดรูปได้สอดคล้องกับการวาดรูปและรูปวาดสีเทียนที่น้องวาดบ่อย ๆ คือภาพที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับ “บ้าน” เช่น บ้านกำลังสร้างอยู่ เคยเห็นบ้านที่ไหน แต่ลักษณะของภาพจะระบายสีไม่ค่อยเนียนละเอียดและจะคอยช่วยเหลือคุณครูในการเก็บอุปกรณ์วาดรูป

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

น้องจะนั่งค่อนข้างลำบากในการทำกิจกรรมกับเพื่อน คุณครูจึงเสนอให้นั่งวาดรูปบนโต๊ะ น้องปฏิเสธและขอนั่งทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เมื่อเพื่อนต้องการสีหรือกระดาษน้องก็จะรีบอาสาหยิบมาเพื่อน

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

น้องมีความตั้งใจมากในการทำกิจกรรมวาดภาพสีเทียนโดยสามารถเลือกการใช้สีได้หลากหลายสีขึ้น ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการช่วยเหลือให้คำแนะนำกับเพื่อน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานระหว่างเพื่อน มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี เช่น การวาดภาพประกอบหนังสือนิทานเล่มใหญ่ เป็นต้น

ภาคผนวก ง

- ตารางแสดงค่า IOC

- ค่า RAI

- ตารางแสดงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนทดลอง ระหว่างทดลอง และหลังทดลอง

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

พฤติกรรมด้านสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	IOC
การช่วยเหลือ				
1. การกระทำเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่	0	1	1	0.67
2. ช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จ	1	1	1	1.00
3. ร่วมเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะทำกิจกรรม	1	1	1	1.00
4. ตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยคำพูด	1	1	1	1.00
การยอมรับ				
5. แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและของผู้อื่น	1	1	0	0.67
6. ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	1	1	1	1.00
7. ให้โอกาสเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน	1	1	1	1.00
8. ยอมรับความสามารถหรือความคิดเห็นของผู้อื่น	1	1	1	1.00
การแบ่งปัน				
9. ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง	1	1	1	1.00
10. พุดชักชวนเพื่อนให้มาเล่นหรือทำงานร่วมกัน	1	1	1	1.00
11. ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้อย่างประหยัดเพื่อเหลือให้ผู้อื่นใช้	0	1	1	0.67

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

หมายเหตุ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 อาจารย์ มิ่ง เทพक्रमเมือง

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 อาจารย์ สุภากร วสุโกติน

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 อาจารย์ บุญณดา โคตรพัฒน์

ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน

ผู้สังเกต	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	รวม	รวม ทั้งสิ้น	ผลต่าง	RAI
คนที่ 1	181	185	191	191	197	945	1870	20	0.96
คนที่ 2	181	180	188	187	191	925			

วิธีคิด

$$\begin{aligned}
 \text{จากสูตร} \quad RAI &= 1 - \frac{\sum_k \sum_n |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)} \\
 &= 1 - \frac{20}{12(15)(4-1)} \\
 &= 1 - \frac{20}{540} \\
 &= 1 - 0.037 \\
 &= 0.963
 \end{aligned}$$

ดังนั้น RAI มีค่าเท่ากับ 0.96

ตารางแสดงพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์แบบโครงการ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

พฤติกรรมด้าน สังคม คนที่	ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์				ระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์				หลังได้รับการจัดประสบการณ์			
	ด้านการ ช่วยเหลือ	ด้านการ ยอมรับ	ด้านการ แบ่งปัน	รวม	ด้านการ ช่วยเหลือ	ด้านการ ยอมรับ	ด้านการ แบ่งปัน	รวม	ด้านการ ช่วยเหลือ	ด้านการ ยอมรับ	ด้านการ แบ่งปัน	รวม
1	1.00	2.50	2.00	5.50	5.13	4.94	4.78	14.84	9.25	10.00	8.25	27.50
2	1.00	1.75	1.50	4.25	4.88	4.78	2.97	12.63	6.75	7.25	5.00	19.00
3	2.00	2.25	3.00	7.25	5.84	5.13	4.09	15.06	7.50	9.00	5.50	22.00
4	2.25	1.25	1.00	4.50	4.81	5.41	4.28	14.50	8.25	10.50	7.25	26.00
5	1.25	2.00	1.75	5.00	5.22	5.13	4.00	14.34	8.50	7.00	6.25	21.75
6	1.75	1.00	0.00	2.75	5.41	4.97	4.34	14.72	10.00	8.25	8.00	26.25
7	0.50	1.25	2.25	4.00	4.94	5.47	3.69	14.09	7.50	8.50	5.50	21.50
8	1.75	0.00	0.00	1.75	4.88	4.53	3.00	12.41	6.00	7.50	5.25	18.75
9	1.50	1.00	1.00	3.50	4.22	4.56	3.38	12.16	8.50	9.00	6.25	23.75
10	2.25	2.00	1.00	5.25	5.25	3.94	2.80	12.03	8.00	7.50	6.25	21.75
11	1.50	1.00	1.25	3.75	5.41	4.59	3.50	13.50	9.00	7.50	7.00	23.50
12	0.00	1.00	0.00	1.00	4.72	5.00	3.66	13.88	7.00	6.25	5.75	19.00
13	1.25	2.00	2.00	5.25	4.72	4.66	4.09	13.47	6.75	7.00	6.50	20.25
14	1.50	1.75	3.00	6.25	5.97	5.50	3.30	14.50	8.00	7.75	6.00	21.75
15	2.50	3.00	2.00	7.50	4.97	5.22	3.00	13.19	6.50	7.00	5.50	19.00
$\bar{X}$	1.47	1.58	1.45	4.50	5.09	4.92	3.66	13.69	7.83	8.00	6.28	22.12
S	0.67	0.75	0.98	1.83	0.45	0.42	0.59	1.01	1.12	1.20	0.97	2.81
Mdn	1.50	1.75	1.50	4.50	4.97	4.97	3.66	13.88	8.00	7.50	6.25	21.75

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1.แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

1.1 อาจารย์ ดร. วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา(แผนกอนุบาล)
สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน กรุงเทพมหานคร

1.2 อาจารย์ จินดา น้ำเจริญ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.3 อาจารย์ กัลยา เทพวงษ์ อาจารย์ประจำชั้นโรงเรียนเกษมพิทยา(แผนก
อนุบาล) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร

2.แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม

2.1 อาจารย์ สุธากร วสุโกคิน ผู้จัดการโรงเรียนวัดหน่อพุทธางกูร
จังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 อาจารย์ มิ่ง เทพครเมือง อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร

2.3 นางสาวบุญณดา โคตรพัฒน์ นักจิตวิทยาคลินิก ประจำโรงเรียนอนุบาลจตุรเวช
สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสุดาพร วิชิตชัยชาคร
วันเดือนปีเกิด	25 ตุลาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	999/838 หมู่บ้านสินวงศ์การเดิน หมู่ 6 ถนนเลียบคลองทวีวัฒนา แขวงหลักสอง เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10160 โทร. 089-767-9438
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เอกอาหารและโภชนาการ จากวิทยาลัยราชชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540	การศึกษาศาสตร (กศ.บ.) เอกคหกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บางเขน) กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร